

1994eko irailak 11 - 1.495 zenbakia - 250 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

POLITIKA

Presioa
elkartasunaren aurka
Urugayen

NAZIOARTEA

Lurra jendez
gainezka

GIZARTEA

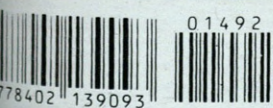
Greenpeacearen
gudaldiak
Bizkaiko itsasoan

ALBERTO SCHOMMER

Artistak iraultzaileak
ez balira,
leizezuloetan
argotzen ginateke»

KONTXAKO IKURRINAREN ZAIN AZKEN ZIABOGA

DONOSTIAKO ZINEMALDIKO ABENTURAK IRUDITAN

EZ izan zalantzari

EGINEk
merkatuan liderra
den eusk/esp,
esp/eusk hiztegia
10 tomotan
eskaintzen dizu eta
prezio zoragarri
honetan: ~~4.700 pzt~~

1.000 pzt

Ale guztiak egunkariarekin
batera eta bereizi gabe
egunotan salduko dira:

	R	A	I	L	A
runbata	10	17	24		
ndea	11	18	25		
teartea	13	20			
teguna	15	22			

GIN + 100 pzt = TOMO

6. Politika kronika. AITZIBER YARZA

8. Hiru urte luzez aritu ondoren hiru errefuxiatuen estradizioa lortu du Gobernuak. Presiopeko estradizioak. AITZIBER YARZA.

12. Nazioarteko kronika. XABIER LETONA

14. Jaio edo ez, hor dago koska. XABIER LETONA.

18. Jose Mari Sors, Elkar argitaletxeko arduradunarekin elkarriketa. XABIER LETONA.

20. Hilaren 11n galaiz jantziko da Kontxa. Azken Ziaboga. ALBERTO IRAZU.

24. Armada berdearen gudaldiak Bizkaiko itsasoan. JOXI GOIKOETXEA.

28. Alberto Schommer: «Artistak iraultzaile ez balira, leizezuloetan margotzen ginatke». JOXI GOIKOETXEA.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

37. Donostia zinemagintzaren topaleku bihurtuko da irailaren 15etik 24era. Zinemaldiaren abentura. J.J. PETRIKORENA.

40. Datozen hilabeteetan argitaratuko diren liburuen zerrenda osatu dugu. Literaturak ez du udazkenik. J.J. PETRIKORENA.

42. Iñaki Irusta, OLBeko lehendakaria: «Denen gustuko Opera Denboraldia antolatzea da gure helburua». PATXI GAZTELUMENDI.

44. Pablo Milanesek Getxoko Folk Jaialdian parte hartuko du irailaren 10ean. Kubako Trobaren sona. MIKEL MARKEZ.

46. Kultura agenda.

48. Argitalpenak.

50. Aukeran.

56. Denborapasa.

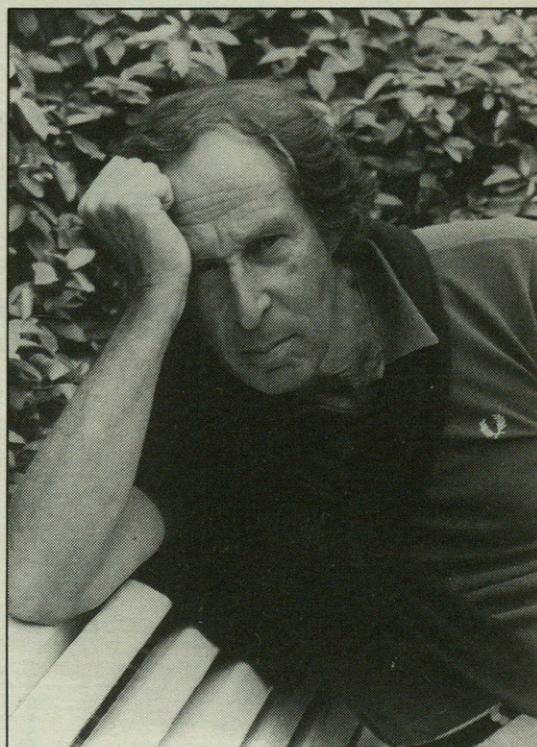
58. Bide guztiak doaz Pirinioetara. RAMON OLASAGASTI.

KIROLA: Arraun denboraldia gorenera iritsi da; hilaren 11n, Kontxako ikurrina jokoan, Donostia hamaika kolorez jantziko zaigu. Arraunlariak, urduri eta kezkatu, froga erabakigarriak azken egunak prestatzen ari dira. San Pedron izan gara, aurtengo denboraldian jaun eta jabe izandako «Libia» trainerukoek azken uneok nola bizi dituzten ikusten.

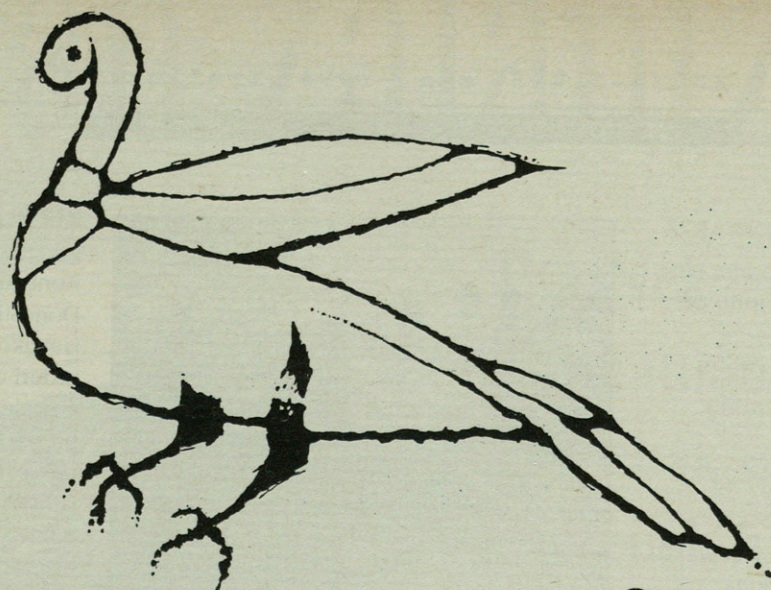
ALBERTO SCHOMMER:

«Verde» izenburua izango duen hurrengo libururako argazkiak egiten ari zela topatu genuen Alberto Schommer. Askoren ustez munduko hamar argazkilaririk onenetarikoa den gasteiztarra urte hasierarako beste bi liburu argitaratzeko asmoa duela aipatu zigun, argazkigintza munduan eman zituen lehenengo urratsen nondik norakoak, kamera hartzeko garaian bere jarrera zein den, eta artea, kultura eta denon ahotan dauden hainbat gai ere aztertu genituen.

ZINEMA:

Donostiako Zinemaldia pantailartzear dugu. Irailaren 15etik 24ra bitartean, bederatzi sail ikuskatuko dira guztira. Sail Nagusian autore ezezagunen lanak azpimarra daitezke. Zabaltegin, berriz, filme entzutetsu eta sarituak. Oro har, iazkoa baino zabalagoa eta aukeretan osatuagoa datorrela azpimarratu dute antolatzaileek.

T R E B I Ñ O
E G U N A

9 4

I R A I L A K

1 1

S E P T I E M B R E

L A P U E B L A

D E

A R G A N Z O N

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.
GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.
ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.
PUBLIZITATEA ETA PROMOZIOA: Josu Martikorena, Pello Zubirja.
HARPIDETZAK: Olatz Korta.
BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez Zapa.

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarla.
BILBO: Xabier Letona.
IRUÑA: Patxi Larrion.
URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.
BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogotia.
GASTEIZ: Susana Calleja, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Itziar Martinez de Santos.
IRUÑA: Inigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asumendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Jose Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena 'Mattin', Xabier Mendiguren Elizgi, Imanol Murua Uri, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ihabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera 'Tala', Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.
ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.
DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Berdaitz Goia.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.
 Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zaballburu 2, 1. ezkerria. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerria. 31011 Iruña.
 Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA:

72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:

Antza, S.A.L.

Gu inuzenteok ERREFERENTZIARIK

gabe galdu egiten gara. Jugoslaviako gerra uler-tzeko ahalegin izugarrietan hala gertatu zitzaigun, eta orain herri bereko aldarrikatzen ditugun mugaz bi aldeetako arrantzaleekin antzera gabilitza (ekologiak ematen zigun, oi ingurugiroa, erantzuna). Ez gara geure baitakoak.

ANTON ANDUEZA

IRUN (GIPUZKOA)

Koherentzia eta artaziak

ASPALDI hasi zitzaidan kezkagarri gertatzen «Erranak erran» bezalako ataletan besteren esanak hautatu eta erabakitzeke zuen zein besteren modua. Irudipena dut ardua handirik gabe egiten ote den, esperientzia gutxiko eskuetan utzita (?)

Kazetaritzari bere morbo eskaria eta deigarritasun kuota eman beharra ezinbestekoa izan daiteke; ezinbestekoa, halaber, espazioak hala eskatuta, aukeratu-

tako aipamena nonbait moztu beharra.

Baina uztailleko azken zenbakiaren kasua (1.494, 94-VII-31, 57. orr.) bereziki makurra iruditu zait eta askok txikikeriatzat joko duela jakinik ere ezin isilik geratu.

«Neguko antzarrak (eta II) izeneko nire artikulua lau foliokoa zen, zortzi mila karakterretik gora; eta bazen bertan esaldi laburrago eta baldin asmoa hori bazen- 'lapidarioagorik'. Lubaki Bandaz eta Susaz ari nintzen, eta hona zuek aukeratutako esaldi zatia:

«Lubakiren manifestuetan ohizko negarrak entzutea eta aldi berean marketinaren maratilen astinduak (aldizkaria, argitalpen goiztiarrak, aurkezpenak, publizitatea), ez dakit, bada, na-

hasketa horrek oso koherentea dirudien».

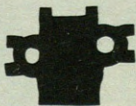
Han juxtu hortxe sartu zenizkieten artaziak nire berbei, arrazoia erabat hankamotz utzita, asmo txarrik gabe pentsatu nahi dut. Ez bainintzateke ni koherentzia hitza aipatzera ere ausartuko, horren ostean honako hitzak gehitu ez banitu: «... ez dakit, bada, nahasketa horrek oso koherentea dirudien, koherentzia eskatu zale batzuentzat etortzeko».

GERARDO MARKULETA

OHARRA:

Oporretako hila-beteari zuku luzea aterata, berriro gaituzue 'itzala nahi dugunok' ARGIA egiten. Ale baten falta eta al-daketak izan direla konturatuko zineten. Gure azpiegitura teknologikoa berritzeak eragindakoak izan dira biak.

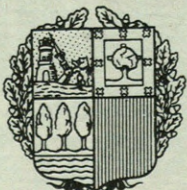
ARGIA

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
 diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
 Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
 laguntza jaso du

Bilauz beteriko herria

BAZEN behin herri baten gaitz guztien sorburu bilakatu zen egunkari bat. Egunkari horretan, gezurrak besterik ez ziren esaten, eta ez hori gutxi balitz, bertan hasten ziren gerora atentatu bidezko heriotza ezagutuko zuten hainbat pertsonen aurkako kanpainak. Teoria hau erabat baliagarritzat jotzen zuen ipuin honetako heroiak, era horretan, gaitzaren aurka borrokatzeaz gain, egizaleen kontzientzia lasaitzea lortuko baizuen egunkaria itxiz.

Horretarako, ustez arerioak erabiltzen zuen taktika hartzea baino ho-beagorik ez. Kanpanen taktika bultzatzea erabaki zuen. Noski, kanpaina hauek ez ziren egunkariak egiten zituenak bezain zikinak, Gainera, heroiarenak, egiaren defentsaren ize-nean eginak zirenez, bestelako komunikabide gehienek laguntza eta segur-

tasun zigilua zuten. Hain garbiak eta egiaren lagunak izanik, legea ere alde izan behar. Horregatik, kanpaina hauen ostean ez zetorren zuzenean heriotza, espetxea baizik. Heroiaren eskuak odolez buzti gabe.

Istorio hau ongi amaituko litzateke heroiak egunkariarekin amaitzea lortuko balu, egizaleen garaipena gezur-zaleak suntsituz. Baina, istoria hau gertatu zen garaian, inor gutxik lor zezakeen heroi izatea, espetxean buka zezaketen bilauak, berriz, Pepe, Andoni, Agurtzane, Ana... izena duen bitartean. Esfortsu handirik egin beharrik ez dago egizaleei atsegina ez zaien edozein gauza esan edo egin ondoren bilau zerrenda horretan sarturik azaltzeko. Baina Ipuin guztiak ongi amaitzen zireneko garaia aspaldi amaitu zen, egi bakar eta osoarena amaitu zen bezalaxe.

HEROIEK ere ikasi dute garai hauek aspaldi amaitu zirela, eta heroiaren atzetan ere liskarrik ez dela falta. Baina heroiak beti heroi, eta amaiera txar baten onartu baino lehen edozein gauza onartzeko prest. Ajuria Eneko Itunari gara. Aspalditik itunetik kanpo dagoen EA Ajuria Eneko Ituna ordezkaria izan dadin proposatuz, Ardan-

**Istorio honetan
esfortsu handirik egin
beharrik ez dago
egizaleei atsegina ez zaien
edozein gauza egin
ondoren bilau zerrendan
sarturik azaltzeko**

Euskal preso politikoak gose greban dira irailak 3tik. Egoera honen inguruan eman diren erreakzioak ohizkoak ere bilakatu dira. Herri Batasunak presoan jarrera babestu du, beste hainbat alderdik gogor kritikatu duten bitartean. Hainbatek, PPK kasu, presoak KASen eskutik erabiliak izaten ari direla salatu dute. Bapatean presoan inguruko kezka piztu zaio PPri, orain arte presoan inguruan eman diren manipulazio eta erabilera guztiak ahaztuta.

Itunaren sinatzaileen laguntzaz egin beharreko interpretazio berri bat eskatuz, Arzalluz bergizarteratzearen puntua onartzen ez bada Ajuria Eneko Ituna apurtua geratuko dela adieraziz eta PP bergizarteratzearen aurkako bere jarrera mantenduz. Guztia, erreallitateak aspaldi erakutsi zuen itunaren apurketa ez onartzeagatik. Autobiografiaren ibilbidearen inguruko akordioak krisia ekarri zuen, EAJ eta HBren arteko bilerek beste hainbeste, eta orain bergizarteratzeak zer esanik ez. Gauzak bere horretan daudenean, ez dago arazorik, baina edozein mugimenduren aurrean bakoitzak bide bati ekiten dio, azaldu nahi den batasun hori non egon daitekeen asmatu ere ezin dugula.

Baina hainbeste goraipatu den sor-kuntzak besterik gabe porrot egin duela inork ez du onartu nahi. Bitartean PP bergizarteratzea ematen ari den bezala ez duela onartu azalduz, Belloch bera ministro den bitartean ETArekin elkarrizketarik, negoziatziorik ez dela izango esanez, eta EAJ ETA edo HBrekin hitz egiteko duen eskubidea aldarrikatuz. Palestina eta Irlandan gertatzen ari denak erakusten digu ezer gutxiariko balio dutela mugimendurik gabeko kontsensusiek, eta horrelakoak utzita mugimendua ekarriko duten akordioak lortzen hastea hobe litzateke.

Herri honetan ia etenik gabe gertatzen den bezala, hauteskunde giroan sartuak gara jada. Inork ez du istoria honetan bilau bilakatu nahi, eta kalkulak egiten ere hasiak dira. PPK argi adierazi du, berak dituen hainbat inkesten arabera espaniarren gehiengoak bergizarteratzearen aurka dagoela, eta hortik egin du apostu, Espaniako datuak hemen ere ezarri, horrekin hainbaten botoa erakar ditzakeelakoan. Beste zenbait inkestek bestelako gauzak ere azaltzen dituzte, jende ugari elkarrizketaren alde dagoela, kasu. Kontuak egiteko orduan herri honetan bilau ugari badela ere kontuan hartzeko gauza da gero.

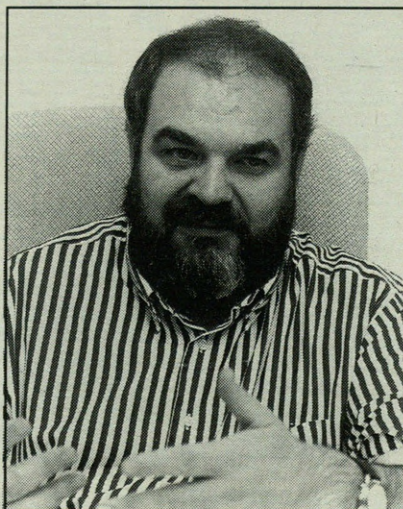
AITZIBER YARZA

GORDETZEKOAK

BERRIKUNTZARAKO LISKAR ZAHARRAK

ATZERA oporretatik, Alli lehendakariak joan baino lehen aipatu zuen alderdiaren berrikuntza asmoarekin jarraitzen duela dirudi. Honek, UPN-n azken urteetan eman diren liskarrak berrituko lituzke, eta alderdiko buru ugari ez daude hau onartzeko prest. Alliren proposamena onartzeko prest ez dagoenetako bat Aizpun UPNko lehendakaria da, baina honekin batera badirudi Sanz eta Alfredo Jaime ere ez daudela batere ados eraberritzea orain martxan jartzearekin.

E Z P A L A K

■ SOZIALISTAK IDAZLE

MARIO Onaindia PSE-EEko lehendakariordeak «Carta a un nacionalista» izeneko liburua kaleratuko du lasterrenean. Bertan, nazionalismoaren parodia bat egiten duela azaldu du Onaindiak, euskaldun izatea abertzale batentzat zer den azalduz. Liburuan bere bizitza pertsonal eta politikoko hainbat pasarte agertzen direla ere azaldu du egileak. Liburuaren bigarren zatian, berriaz, zinema eta literaturatik harturiko adibideak darabiltza. Mario Onaindiaren ustez, «hor datza liburuaren grazia, beti ere politikariek

bizkuntza politikoan azaltzen baititugu gauzak, eta horrek ulertezinak bilakatzen ditu».

Baina Onaindia ez da argitaratzera jo duen alderdi sozialistako buru bakarra, Ramon Jauregik «Memorias y ambiciones del pais que queremos» obra plazaratuko baitu epe motzean.

■ EUE EAJ-TIK GERO ETA HURBILAGO

URRIKO EAEko hauteskundeei begira Eusko Alderdi Jeltzaleak Euskal Ezkerriari hauteskunde programan parte hartzeko egin zion proposamena positiboki baloratu du azken alderdi honek. EAJren proposamena zenbait gai zehatzetan EUErekin elkarlana bultzatzean datza. Proposamen hau bi aldeetako ordezkarien artean izandako hainbat bileraren ostean dator. EUEko bozeramaileek adierazi zuten, komite nazionalak berria bere horretan ontzat hartu zuen. Gerora erabakia Biltzar Tipiak baieztatu behar zuen, eta horrela gertatu da. Aurkako hainbat boto izan bazen ere gehiago garbiak eman zion baiezkioa.

Azken hilabeteetan hainbat zurrumurru izan dira EUE eta EAJren hurbilketaren inguruan; lehen aldia da, ordea, ofizialki aritzen direla.

Bi urte luzez aritu ondoren, hiru errefuxiatuen estradizioa lortu du Gobernuak

Presiopeko estradizioak

U ruguayn ETArekin harremana zutelakoan 13 euskal herritar atxilotu zituztenetik, Espainiako Gobernuak hauen estradizioa lortzen saiatu da. Oztopoak gainditu ondoren hiruren estradizioa lortu du. Etorkizunari begira zalantza dakar honek, Ameriketako beste herrialdeetan daudenekin bertako gobernuek nolako jarrera hartuko duten inork ez baitaki

1992ko maiatzan atxilotuak izan ziren 13 herritarretatik zortziren estradizioa eskatu zuen Espainiako Gobernuak. Banan-banan Uruguayko epaileak estradizioak ukatzen joan dira, Luis Mar Lizarralde, Mikel Ibañez eta Jesus Goitiarenak onartu artean.

HIRU hildako eta ehundaka zauritu eta atxilotu estradizioen aurkako protestaldien emaitza izatea inork gutxik espero zuen, Uruguayko herriaren elkartasun maila hain handia izatea espero ez zen bezala. Baina Uruguay ezagutzen zutenentzat, ordea, elkartasun maila ez da harritzekoa izan; bai ordea, poliziaren erantzun bortitza. Pilar Garaialde, Lurdes Garaialde errefuxiatuaren

ahizpak azaldu digunez, «atxilotetak gertatu zirenetik, izugarrizko lana egin du bertako jendeak, batetik, babes eskubidearen aldeko indar metaketa lortzeko eta bestetik, espetxean nabiz

kanpoan zeudenen egoera ekonomiko larria nolabait baretzearen. Egin diren ekintza eta sumatzen gertatzen den jarrera ikusita soilik uler daiteke aste hauetan Montevideon gertatu dena

■ Lacalleren gobernuak bere esku zegoen guztia egin du botere legegileari presioa egiteko

Donostian
Uruguayko
herritarrei eskerrak
emateko
manifestaldia
burutu zen Senideak
eta Amnistiaren
Aldeko Batzordeak
elkartek deituta.
Uruguayk Euskal
Herriarekiko aspaldi
ikusi ez zen
elkartasuna erakutsi
du, atxilotetak
gertatu zirenetik
ikusi ahal izan dena.

Herriaren erantzuna espero nuen, Poliziaren jarrera izan da espero ez nuen.

Izan ere, Uruguayko Poliziak badu benetako balak utzita, bestelako biderik protestak ari den jendea sakabanatzeko, ura botatzen duten kamioietatik hasi eta gomazko pilotetara. Baina gai honetan Gobernuak asko zuen jokoan, antza, eta kosta ala kosta aurrera jarraitzeko prest zen. Hau azaltzeko adierazgarria da Montevideoko «El Pais» egunkari ofizialistak estradizioak eman ezean Espainiatik jaso beharreko dirulaguntzak zalantzan zeudela esatea.

Gobernuaren eskua

ESPAINIAKO gobernuaren asmoa, 1992an Uruguayn zeuden 13 euskal herritarren atxiloteta eman zenean guztiak espainiaratzea zen, baina atxilotzeko erabili zuten argudioa, azkenean, ez estraditatzeko arrazoi ere bi-

lakatu zen. Epaileek agiri faltsuak erabiltzeagatik salatzea eta libre ez ustea erabaki baitzuten.

Epaileen erabaki honek gobernuen asmoak hankaz

gora jarri zituen, baina ez zuten amore eman eta berean jarraitu zuten. Espainiako Gobernuak zortzi pertsonaren estradizioa eskatu zuen, hirurena soilik

lortuz. Baina hiru hauek lortzea ere ez da erraza izan. Uruguayko Gobernuak 1992ko bukaeran jada, adierazi zuen, publikoki ez bada ere, hiru estradizio lor-

Subiranotasuna jokoan

Uruguayn estradizioen aurka eman diren mobilizazioak gutxiengo erradikalek bultzatuak izan direla zabaldu nahi izan da, baina hainbat datuk hau ez dela horrela izan adierazten dute. Batetik, mobilizazioen antolatzaileak Uruguayko talde ezberdin ugari izan ziren, hauen artean PIT-CNT Uruguayko sindikatu guztien konfederazioa. Bestetik, hainbat alderdi aterbe eskubidearen alde atera dira. Horrela, egun boterean dagoen Alderdi Nazionala osatzen duten familia ezberdinetako hainbat kide estradizioen aurka azaldu ziren. Montevideoko Udala oso instituzio garrantzitsua izanik, esanguratsua da bertako Alderdi Nazionaleko zinegotzi bat publikoki zentzu honetan mintzatu izana. Komunikabideen jarrera ere argigarria da, Gobernutik hurbil dauden

hainbat komunikabidetan Barne ministroaren dimisioa eskatu duten zenbait ahots entzun dira, protestaldiekin amaitzeko erabili diren metodoak baino, beste sistemarik ere bazuela argudiatuz.

Guzti hau ulertzeko, Uruguayko herriaren tradizioa ulertu beharra dago. Ideologien gaineratik tradizionalki Uruguay aterbe herria izan da, eta jendea ez dago honi uko egiteko prest. Subiranotasun arazoa ere badago honen atzean, hasieratik, Uruguayko soberaniaren aurkako eraso bezala ikusi baita. Espainiak presio handia egin du estradizioak eman ditzeten, batetik, interes baxuko kredituak kolokan jarritz eta bestetik, erregearen bisitaldia bezalako ekintzak bertan behera utziz. Gizarteko hainbat sektorek ez du hau onartu. Giza eskubideen arazoa dela medio protestaldietan aritu direnak badira, eta beste zenbait arrazoi ere izango dira, baina aterbe eskubideak eta subiranotasunaren aldeko jarrerak batu ditu denak.

Estradizio berri bila

Azken urteetan gobernutik eta zenbait komunikabide-tatik Ameriketara dauden euskal errefuxiatuak estraditatuak izan daitezzen hainbat kanpaina burutu dira. Uruguaytik egin diren estradizioek berriro ere gaia pil-pilean jarri dute. 1992an Uruguayn sarekada izan zenean, hau beste herrialde batzuetan egiteko asmoa azaldu zuten agintari espainiarrek, eta ondorioz, beste bederatzi estradizio eskaera badira bideratuak Kuba, Errepublika Dominikarra eta Mexikon.

Azken urtean estradizioa bultzatzeko kanpaina batez ere Mexikon oinarritu da, eta azken asteetan berriaz, Venezuelara. Managuan aurkitutako zuloaren ondotik ETak bertako enpresarien aurka jotzeko asmoa zuela zabaldu izan da, era horretan errefuxiatuen aurkako giroa sortu asmoz.

Uruguayk estradizioak eman izana lehen urratsa dela adierazi dute agintariek, eta baikor baloratu. Hala ere, Montevideon izandako istiluek oihartzun handia izan dute beste estatuetan, eta hau oztupo izan daiteke estradizioak emateko orduan, herrialde hauetan ere istiluak izan daitezkeelako.

Zifra ezberdin ugari eman dira Uruguayn hildako eta zaurituen inguruan. Azkenean, badirudi hiru izan direla hildakoak, zaurituen kopuru zehatzik jakin ez dela.

tuko zirela. Bere asmoa betetzeko, ordea, katramila ugari erabili behar izan ditu.

Uruguayn botere bete-razle eta legegilearen arteko banaketa beste zenbait estatutan baino garbiagoa da, baina hala ere loturarik bada, eta hauek erabiliz aritu da Gobernuak. Estradizioen inguruan erabakitzeke epaileak aldatzen joan dira, azkenean baiezkotzea lortu den arte. Baina, Uruguayn agiri faltsuak erabiltzeagatik zuten auzia hor zegoen, eta estraditatuak izateko hau amaitua egotea behar zen. Hau lortu ahal izateko Lacalle lehendakariak, Estatu espainiarrera egindako bi-

daiatik bueltan, fiskalarekin bildu ondoren auzia bertan behera uztea lortu zuen.

Azkenean, kostata baderik ere, hiru estradizioak lortu dira. Mikel Ibañez, Jesus Mari Goitia eta Luis Mari Lizarra zarralderen osasun egoera pixkanaka, Goitiaren emaztea den Feli Zumaldekin adierazi digunez, hobera doa.

Estradizioak beste herrialdeetan ere bultzatzeko asmoa azaldu du Espainiako Gobernuak

Orain Uruguayn daude-
nekin zer gertatuko den da-
go ikusteke. Egun behin-
behineko paperak badituz-
te, eta gerora ikusi behar.
Agurtzane Delgadoren ka-
suan abokatuak kaleratze
agindua ezabatzen saiatzen
ari dira, Uruguayn hiru urte
baino gehiago daramatzala
argudiatuz. Amnistiaren Al-
deko Batzordeen ustez,

*«Uruguayn inork ezin du
kanporatze hau sinetsi; jus-
tiziak ezin zuen bota eta
botere betearazleak aitzakia
hau hartu du. Salaketak
ez dira logikoak, protestal-
diak talde ugarik antolatu
baitzituzten».*

1992tik uruguaytarrek es-
tradizio hauen inguruko
protagonista bilakatu dira.
Espainiako Gobernuko or-

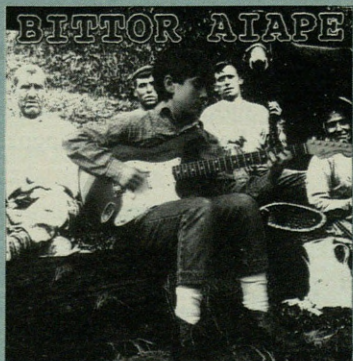
dezkarrien bisitak jaso dituz-
te, Rafael Vera eta Carlos
Buerenen bisita ofizialak eta
baita ofizialak izan ez diren
beste hainbat ere. Hauetan
ETAk egindako atentatu-
en bideoak eta abar jaso zituz-
ten. Aitzitik, ezker abertzale-
ko hainbat ordezkari ere
izan dira Uruguayn Euskal
Herriak bizi duen egoeraren
beraien ikuspuntua azalduz.

Baina, hartzaile izateaz gain,
zati garrantzitsu ere bilakatu
dira, eta gogotik ordaindu
dute. Jarrerok zein ondorio
izango dituzten ikusteke
dago oraindik, Uruguayko
errefuxiatuei dagokienez
zein Ameriketako beste es-
tuetan daudenentzat ere.

AITZIBER YARZA

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun eginez gero Edorta Jimenezen nobela
berria ala Bittor Aieperen lehen Konpaktoa eskura dezakezu.

Zeuk aukeratu
gustokoa
duzuna,
dagokion
laukian
X bat jarriaz.

BITTOR AIEPEren
LEHEN KONPAKTOA

"AZKEN FUSILA"
EDORTA JIMENEZ

KIOSKOAN

BAINO

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDE _____

TFNOA _____

HERRIA _____

KOD POSTALA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDEA _____

SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pzta

Beste Atzerriak

14.250 pzta

Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

HISTORIA ETA GERO

■ HIPOKRESIA ETA ERRESISTENTZIA

HAMARKADAK iragan behar izan dute Kuba eta Estatu Batuak berriro mahai gainean euren arteko harremanei buruz negoziatzeko jar daitezela. Abuztuaren zehar nola-hala itsasoratu direnek eraginda, inmigrazioaz berba egiteko jarri dira; elkarrizketok, ordea, milaka bisado batzuk baino zerbait gehiago eskaini dezakete.

Kubak, blokeo ekonomikora joko du; Estatu Batuak, oster, eta publikoki behintzat, inmigrazioaren arazoa gaitetik nola kendu negoziatzera. Hipokresiaren goreneko ereduan, agintari estatubatuarrek urteetan bultzatu izan duten kubatarren inmigrazioa bere osotasunean Fidenten gainean utzi gura dute. Kubatik edonor atera liteke legalki. Orduan, zergatik jarri arriskuan

norberaren bizitza itsas sakonean lau oholen gainean barneratuz? Legalki Estatu Batuetako gehienek ateak itxita topatuko dituztelako eta txalupa kazkar batean iritsiz, oster, antikomunismoaren aurkako borrokalari eta heroiaren ohoreekin hartuko dituztelako.

Kubaren helburua, beraz, blokeo ekonomikoa da, eta Estatu Batuak Kubako erregimena noraino iristeko prest dagoen ikus dezakete. Izan ere, diskurtso ofizialez gain, Estatu Batuetan ere, historiako erlojuaren aurka doan blokeo zaharkitu hori altxatzeko ahotsak gero eta ozenagoak dira iritzi publiko, komunikabide, kongresuan eta Etxe Zurian bertan ere.

Indarraren aurka sarritan imaginazioa eta kemena besterik ez dira gertatzen. Kubak, bide berriak irekitzeko imaginazioa eta borondatea erakutsi du baina oraindik ere saio bat baino ge-

hiago egin beharko dute, kanpoko zein barruko arazoei aurre egiteko. Ez baita egia herri batek edozein denbora aguantatu dezakeenik. Aterabiderik topatzen ez badu, berandu baino lehenago Kuba lehertu egingo da.

■ ARAFAT UR BILA

«ZAHARRAK» autonomiaren bidetik jo zuen eta orain horretan jarri behar urteetan gerran eta PAEren barne kontrollean jarritako indarra. HAMASEk bere estrategiarekin jarraitzen duen bitartean Gaza eta Jerikoko lur idortuek transferentzietako lehenbiziko tantak pozarren hartu dituzte. Lurrak ezin irentsi baina, transferentzien euri jaza galanta beharko da egarri diren lurrak zerbait asetzeko. Arafat bitartean ongari-dolarren bila hara eta hona, Hamasen aurkako errepresioa ondo prestatzen, bestela euririk egingo ez duelako.

Haitiren inbasio ordua gainean dago, NBERen inbasio baimena eta Estatu Batuetako indarren prestakuntzari dagokienez behinik-behin. Kuba, Panama, eta Errepublikak Dominikarra estatubatuarren parte hartze zuzenaren eredu dira; Nikaragua eta El Salvador zeharkakoarenak. Inbasioa, Raul Cedras eskuindarraren diktadorea kendu eta askapenaren teologiatik elikatutako Jean-Bertrand Aristide hartzeko izango da. Harritzekoa eta ikusi beharrekoa.

ARMAK GANBARARA

Armak ganbaran geratuko diren itxura handia dago, baina kontuz alderantzizkoaren adibideak ere badaude eta, 1975era joatea besterik ez. Dena den, porrotera begiratu baino bakearen garaipenera begiratu behar da, baina justiziaz eta eskubidez oinarritutako bakera. Gerry Adams Sinn Feineko buruzagia eta Albert Reynolds ere aste honetan bilduko dira, John Major lehen ministro britainiarren begirada mesfidakorraren menpe.

Baina ez gaitezen engaina, bakearen etxea eraikitzeke zutabe sendagoak jarri dira, besterik ez, berori ere asko bada ere. Armak IRaren ganbaran daude. Bake prozesua hasteko izkutuko urratsak eman dira, eta akordioak. PAE eta Israelen artean ere horrela izan zen. Hori da ikasi beharreko bigarren ikasgaia, lehenengoa beti borondatea baita.

Dena den, oraindik ez dakigu zehatz etxea eraikitzeke zutabe horien sendotasunaz. Zer negoziatu dute jada? Britainiar agintariak ere horien barruan daude, bestela ulergaitza litzateke IRaren suetena, baina orduan zergatik Majorren mesfidantzak?

Hirugarren ikasgaia, atzeritarren bitartekaritza da, kasu honetan Estatu Batuen bitartekaritza. Majorrek negoziatzia ekiditeko arazo handiak izango ditu, atxaki oso gogorren bat beharko luke horretarako -unionisten eskutik etorriko litzatekeena- baina hori ere gaitza litzateke, oraingo bederen. Ikusi behar Majorrek unionistak armak utzi eta bake prozesuan integratzea duen eragina. Bitartean, izkutuan negoziatutakoaren lehen emaitzak ikusten hasi beharko dugu.

Irlandako bake hotsa**B**

ERRI itsaropentsuak datozkigu Ipar Irlandatik oraingo honetan, zabaldu izan den prozesuaren ondorioz IRaren tregua iragarpenak Irlandan ezezik mundu osoan zabaldu baitu soluziobide iraunkorraren irrika eta esperantza.

Treguarena ez da izan neurri isolatua, ezta gutxiago ere, orain sei urte mugimendu errepublikarrak diskurtso herrituriko bake estrategiari eutsi zionetik hainbat dinamika paralelo eman baitira elkarrizketei dagokienez. Agian Adams eta Humeren arteko akordioa aditzera eman zenean, inork ez zuen aurreikusten zenbateko jokua eman zezakeen honek, baina bai esan genezakeela aurretiaz jorratutako bide baten jarraipena dela.

HASIERA batean akordio honi aurre egiteko pentsaturik zegokeen erantzuna, 'Downing Street'-eko deklarazioa hain zuzen ere, aho biko ezpata bihur liezaioke Majorri. Praktikan galerazi nahi den arren, Auto-determinazio eskubidearen onarpen teorikoak indar nazionalistak lortzea lortu bait du, Dublineko gobernu barne. Izan ere, Adams eta Hume bultzaturiko 'Bake Ekimen Irlandarra'-ren lorpen nagusia alde nazionalistaren batasunean datza. Baina beste emaitza positiboak ere izan ditu, hala nola dinamika berri bat irekitzea, non inork ez dakien alde aurretik zer gerta litekeen. Eta dudarik gabe Sinn Fein-en sinesgarritasun maila areagotzea, erakutsitako malgutasun eta ausardia gehitu ezker, mugimendu errepublikarren iniziatibek indar berria hartzen dutelarik.

Ezin ahantz daiteke, bestalde, Irlandan ireki den prozesu honek nazioartean daukan onespén ixila zein publikoa, bereziki Estatu Batuetatik datorrena, non talde irlandarraren botere politiko eta ekonomikoari esker atxekimendu publikoa lortu den.

ALDE nazionalistaren barnean lortutako batasunaren sendotasuna neurtea zaila da, baina begi bistakoa dena da Gobernu britainiarren ahulezi politikoa. Bi zentzutan. Batetik unionistekiko lotura dela eta, zeintzu konserbadoreen egungo gehiengoaren berma izanik edozein akordio politiko galerazteko prest dauden. Bestetik datozen hauteskundeetarako lehia, zeinean besteak beste laboristak daude, orain arte eta publikoki behintzat Irlandarekiko jarrera baikorragoa azaldu duen alderdi politikoa.

Prozesuaren garapenak ekarriko duenaren zain, Euskal Herriak betidanik herri honenganako izan dugun elkartasuna berresten dugu, era berean geure buruari zera galdetzen diogularik, zerk edo zeinek oztopatzen du hemen mundu osoan ematen ari diren era honetako dinamika irekitzea?

J A S O N E M A N T E R O L A

HBko Nazioarteko arduraduna

Jaio edo ez, hor dago koska

Duela bi mende, Lurrak lehenbiziz mila milioi pertsona hartu zituen bere baitan; gure aroaren bigarren miliurtekora sartzean 6.000 batuko ditu azal gainean. Zer egin? Horixe ari dira aztertzen Kairon aditu eta munduko estatuburu gehientsuenen artean. Han ere banaketa nagusia, ohizkoa bihurtu dena, Iparra eta Hegoa; aberatsak eta txiroak.

MUNDUA, Lurra, planeta edo dena delako hau arrisku larrian dago, mehatxu izugarri baten menpe. Etorki-

zun barik akaso, hil edo biziko arriskuan. Ez egun batetik besterako mehatxuaz, baina bai hamarkada ba-

tzuetan edo mende bateko tartean gauza daitekeena. Gerra nuklearra al da? Kometak gaiztoren bat? Meteorito zaparradaren bat? Edo akaso izarren hautsak estaliko ote gaitu?

Askoz ere samurragoa da: haurrak dira arriskua. Haur gaixo eta indargeak, baina hori bai, milaka milioi. Mundua jendez gainezka egi dago, lehertzekotan, eta zelanbait ume jarioari etenik jartzen ez bazaio, hauen uholdeak mundua itoko du.

Ustezko mehatxuari aurre egiteko bildu dira munduko 180 estatutik gora Kairon, Egiptoko hiruburuan. Hilaren 5ean hasi ziren eta bertan izango dira datorren 13ra arte. Emakumea, famili planifikazioa, garapena eta ingurugiroa, osasuna eta HIESaren arazoak dira bertan aztertzen ari diren gai nagusiak.

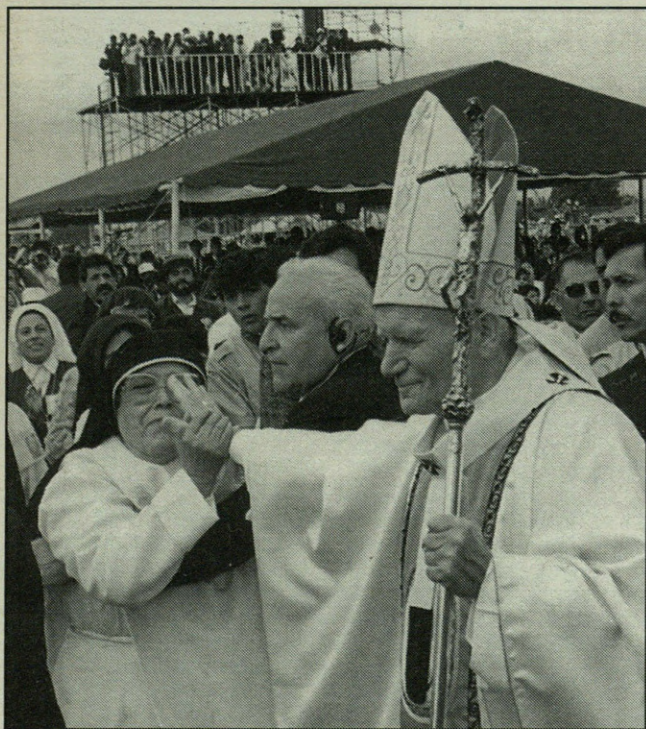
Jorratu beharrezko guztiak ari dira jorratzen; dena den, gaia bakarra bailitzan

agertarazten zaigu, eta funtsean indartsuenek horretan zentratu dute konferentzia: nola-hala Hirugarren Munduko hazkunde demografikoa —leherketa esanda askoz mehatxugarriagoa da— geldiaraztea, eta horretarako jaiotzen kontrola edozein gainetik bultzatu beharrra. Beste batzuk, ikuspegi murriztagoarekin abiatzen dira konferentziara —Vatikano nagusiki—. Beste emabatera esanda: abortatzea bai edo ez.

Gainezka gaude?

ORAINDIK akaso ez, lur eta itsasook guztiok bizi gaituzten ematen dute, baina XVIII. mendean Thomas Malthus ingelesak iragarrituzenez, populazio hazkundeak erritmo honekin jarraitzen badu hondamendia etorriko da, bere ustez lurrak ezingo baikaitu guztiak jantzi eta elikatu. Ez horren zehatz eta mezu mozorrotuz, baina neomalthusiarrek —estatu aberatsetako botereak— antzerakoak iragarritzen dituzte etorkizunerako. Beraz... populazio hazkundeak ematen den lekuetan —hots, herrialde txiroetan— murriztera jo behar da. Horra hor miraria.

Gure aroaren hasieran 300 milioi bat pertsona ziren

Vatikanok eta Aita Santuak gogor egin dute Populazio Konferentzia honen aurka.

Aurrikuspenak ahulak izanagatik ere, munduko populazioa 12,5 mila milioi biztanletan gera liteke 2150-2175 urteetarako.

tuen munduak. 1800. urtera arte mundua ez zen mila milioietara iritsi. Harrezkero populazioak sekulako hazkundeaz egutu du eta gaur egun 5.600 biztanleraino iritsi da, hauetatik gehienetsuenak azken sei hamarkadatan. Milaka urte behar izan dira kopuru hauetara iristeko; eta aldiz, beste mende t'erdian 12,2 mila milioira iritsiko da. Kopuru

horien inguruan gera liteke munduko populazioa.

Dagoeneko, mundua orohar hartuta, sorkuntza tasa beherantz doa, gaur eguneko % 1,7koa da (Iparrean % 0,7 eta, demografoen iragarpenen arabera, Hegoan % 2), eta 2025. urte ingururako % 1era jaitsiko da. Data honetatik aurrera populazio hazkundeaz asko gutxituko da. 2000. urteko lehenbiziko hamarkadan urtean munduko populazioa 97 milioitan haziko da —segunduko hiru haur—; 2025-2050 bitartean, 70 milioi ingurukoa izango da, 2075-2100 urteetan 24 milioikoa eta 6-7koa 2125-2150erako. Kontuan hartu behar da, halaber, kopuru hauetan ez direla izurriteak (HIESa), gerra-teak, klima aldaketaren ba-

Txanponaren bestaldea

IPARRA da txanponaren bestaldea, herrialde aberatsak. Ikusi besterik ez gure inguruan jaiotze kopuru urriek eragiten dituzten eztabaida zorrotzak. Lehen Mundua deitutakoa zahartzen ari da etengabe, horrela jarraituz gero populazioa eraberritzeko larri, gainera. Adituen esanetan, populazioa berritzeko emakume bakoitzak gutxienez 2,1 ume izan behar ditu eta gaur egun Europako Batasuna, batez beste, ez da 1era ere iristen. 60ko hamarkadaren hasieran 'baby boom' deitutako hura ezagutu zuten herriek; geratu baino atzera egin zuten ondorengo bi hamarkadetan, eta gero 1984tik aurrera berriro burua altxatzen hasi dira. Hots, 1983z geroztik Danimarka, Suedia eta Norvegiar ezagutu den hazkundeaz Europako Batasun osora zabaldu dela esan liteke, eta baita Estatu Batuak eta Kanadara ere.

Beldurra nagusitu da herri aberatsetan, ez desagertzeko kontuengatik, mundu txiroaren erdian, gutxiengo aberatsa eta botereduna izateagatik baizik. Herrialde txiroen inmigrazio mugimenduak gero eta nabarmenagoak dira, eta horien aurka irekitzen ari diren harresi gero eta sendoagoak ere bai. Hauetako puntu nagusiak Mediterraneo, Afrika eta Europaren arteko harresi gisa eta Rio Grande, Ipar eta Hego eta Ertamerikaren artekoa. Egungo egoeran noiz arte eutsi ahal izango diote harresiek?

Urtero ia 100 milioi pertsona gehiago daude munduan; gehienak herri txiroetan jaiotakoak

Latinoamerikan jaiotzeak gutxitzen hasi dira jada, Asian hamarkada honen erdialdera hasiko dira jaisten, baina Afrikak hazkunde joeran jarraituko dute datorren mendeko lehen hamarkadaren bukaera aldera arte.

hartu behar da, halaber, kopuru hauetan ez direla izurriteak (HIESa), gerrateak, klima aldaketaren balizko eraginak eta beste zenbait eragile kontuan hartzen. Hala ere, dauden zenbakiak dira eta horiekin jokatu behar da, nahiz eta zenbakietatik bakarrik abiatuz gero, egileen ondorioetara heldu litekeen.

Kopuruak eremuka aztertuz gero, hazkunde kopururik handiena Hegoan ematen da (gaur egungo % 77) eta aurrerantzean handiagoa izango da oraindik (2050erako % 90 aurrikusten da). Hego eta Ertamerikan jaiotzak jaisten hasi dira jada, Asiak hamarkada honen erdialderako ekingo dio beherakadari eta Afrikakoek gorantza jarraituko dute XXI. mendeko lehen hamarkadaren bu-

kaera arte. Afrikak 2100. urtean munduko populazioaren % 25 izango du (gaur egun % 12) eta Europak, aldiz, % 8 (gaur egun % 15).

Zalantza barik, edonola ere, ikuspuntutik begiratuta, kopuru horiek zer pentsarazteko modukoak dira. Areago, zerbait pentsatu eta egin beharra dago. Baina zer eta nola? Argitze bidean interesgarria da aurreko Populazio Gailurretan ateratako ondorioak. 1974ean Bucaresten egindako gailurrean, populazio politika lehenbiziz lehen mailako arazotzat hartu zen eta herri

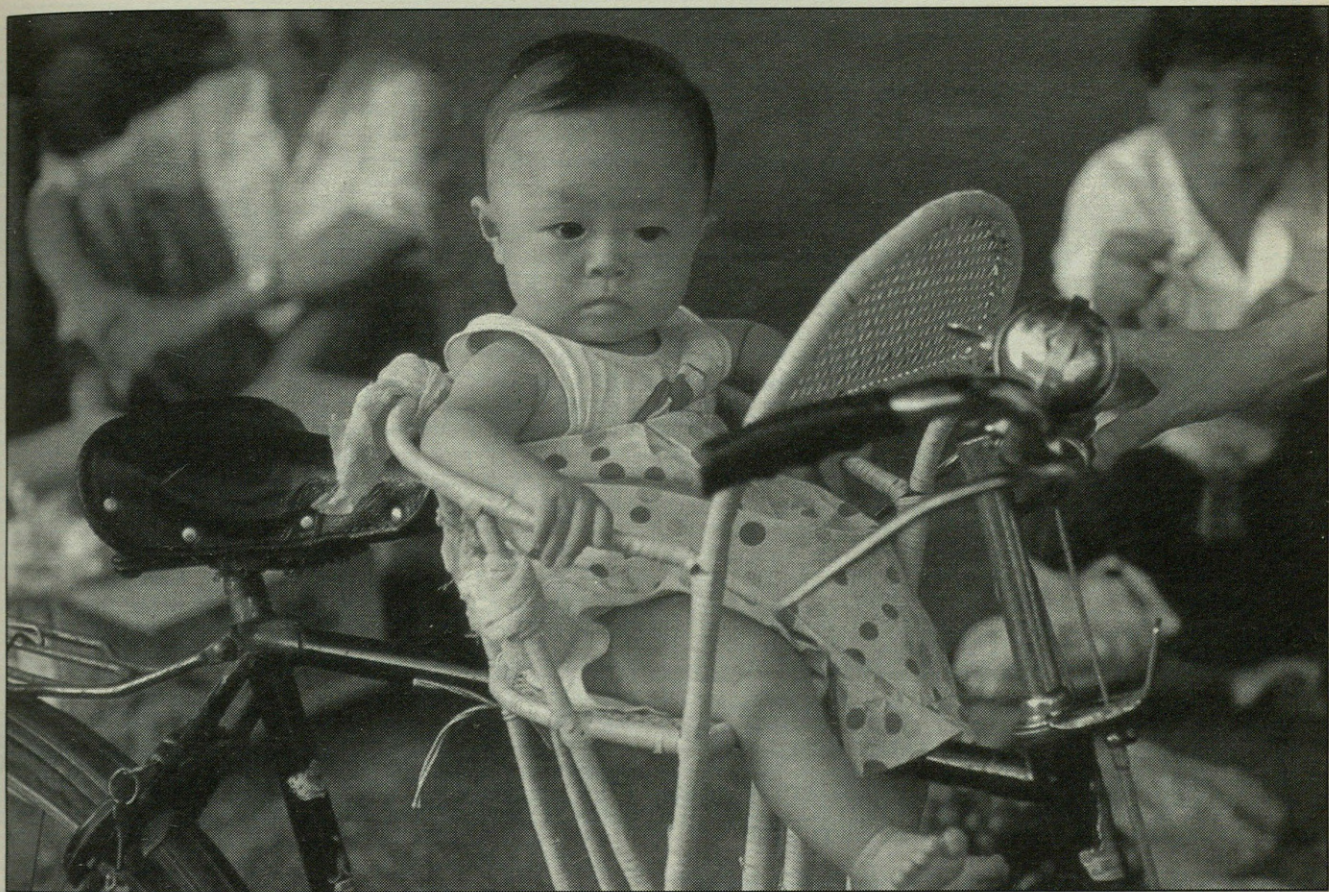
txiroetako agintariekin azaldu zuten, garapen soziala eta ekonomikoa bultzatu behar zen populazio hazkunde kontrolatzeko. 1984ko Mexikoko konferentzian, ostera, irizpide horiek indarra galdu zuten eta, nagusiki, txirotasuna hazkunde demografikoaren ondorioztat jo zen. Pentsamolde neomalthusiarra irabazle atera zen, beraz.

Nazioarte mailako erakunde nagusi gehientsuenetan legez, herri aberatsen ikuspuntuak nagusitu izan dira azken hamarkada hauetan. Ondorioa: India, Txina, eta beste Afrikako

estatu askotan, esate batera, jaiotza kontrol sistema basatiak nagusitu izan dira (esterilizazioak, umeak izatearen aurkako neurriak, kontrol gabeko antisorgailu kanpaina...). *Jaiotze tasak kontrolatu behar dira* -diote Iparreko nagusiek- *bestela herrialde txirotak ezin dira garatu eta gainera guztion ingurugiroa izerrotzen da.*

Al Gore, EEBBeko lehendakariordeak argi eta garbi dauka arazoa: *Munduko ingurugiroaren osasunerako ez dago populazio hazkundearen egonkortasuna modukorik. Leherketa demografiko izugarri hau, planetaren ekosistema eta gizakumearen arteko barremanaren aldaketaren adierazle nagusia da.* Dena den, ezin esan estatubatuarrak oso

■ Gaur eguneko sorkuntza tasa %1,7koa da munduan; 2025erako, ordea, %1era jeitsiko da demografoen esanetan

Herrialde garatuetan ikusi izan den bezala, garapen ekonomiko eta soziala da jaiotze tasa gutxitzeko modurik eraginkorrena.

ados jartzen direnik, zerbait interesatzen ez zaienean bederen. *Jaiotzen kontrola ez da guri dagokigun arazoa*, zioen Eisenhower lehendakariak 1959an. 70eko hamarkadatik aurrera, ordea, estatubatuarentzat ere arazo demografikoa nuklearraren tamainakoa bihurtu zen. *«Populazioarena dagoeneko ez da arazo pribatua, Hegoaren populazio hazkundera gizate-*

riaren arazoa bihurtu da. George Bush NBEn EEB-Betako ordezkari zeneko berbak dira, 1973koak.

Populazio hazkundera eta Lurrak guztiontzat lain emango ote duen ala ez ikusteko dago, nahiz eta pentsatzekoa den baliabideak noizbait agortuko direla. Baliabideetan sartzean, aurreko esaldiak ikusirik pentsa liteke Hegoak kontsumitzen duela munduan ekoizten den guztiaren zatirik handiena. Alderantzizkoagorik ezin izan. Esaterako, europar batek Indiako herritar batek baino 70 bider hondasun material handiagoa dauka. EEBBetako biztanle berri bakoitzak Mexikoko batek baino 6 bider gehiago eragiten du lurraren berotzean eta Kanadako batek Indonesiako batek baino 190

bider gehiago. Mundu mailako datuetan sartuta, EEB-Betako populazioak (munduko % 7) munduko baliabide naturalen % 40 kontsumitzen du eta CO 2ren % 50 igortzen du. Iparrak, oro har, (populazioaren % 15) merkatal energiaren % 70 kontsumitzen du, metalen % 75, egurraren % 85 eta elikagaien % 60. Ez dago, beraz, komentarioaskoren beharrik.

Aspaldidanik dago argi, gure ingurura begiratzea besterik ez, garapena eta hezkuntza dela antisorgailurik eraginkorrena. Horrek banaketaren irizpidea burmuinean izatea esan gura du, eta oraingoz txiroei horrenbeste haur egin ez dezaten esatea askoz samurragoa da.

XABIER LETONA

Jose Mari Sors, Elkar argitaletxeko arduraduna

«Testu liburuen merkatuan desoreka handia dago»

Eskolan ikasturtea astera doan honetan testuliburu guztiak prest daude dendetako apaletan Euskal Herrian Elkar argitaletxea dugu testuliburugintzan nagusi eta Espainia ere lehenbizikoen artean dago. Jose Mari Sors Elkarreko arduradunak dioskunez, dena den, izango dira garai beltzagoak.

ARGIA. *Espainia mailako testuliburuaren ekoizpean zazpigarren postuan ere jarri izan zaituzte. Garapen handia denbora gutxian, ez?*

JOSE MARI SORS.

1983-84an ekin genion testuliburugintzari eta aurrerapauso handia bada ere, kontuan hartu behar da Euskal Herrian testuliburuaren eremuan dena egiteke zegoela. Horrez gain, tartean hezkuntzaren erreformak ere harrapatu gaituenez, liburu berriak egin behar izan dira ikasgai guztietan. Baina liburuen berritzeaz gain, erreformarekin derrigorrezko irakaskuntza 16 urtera arte luzatzen da, eta horrek ere badu eraginik. Sailkapen horri dagokionez, zerbait

entzuna dut, baina irizpide desberdinen arabera beste sailkapen batzuk ere ikusi izan ditut. Nolanahi ere, egia da aurrerapauso handia eman dugula.

A. *Zenbat testuliburu*

ekoizten ditu Elkarrek urtean?

J.M.S. Guztira, testuliburu eta bestelakoak, 1993an berriak 100-120 izan ziren. Berriak 100-120 inguru. Testuliburuak dagokienez, 1992an liburu berriak 68 izan ziren eta 1993an 61.

A. *Umeak, dena den, gero eta gutxiago daude eta pentsatu behar da libururak ere gero eta gutxiago beharko direla. Nola eragiten du honek sektorean?*

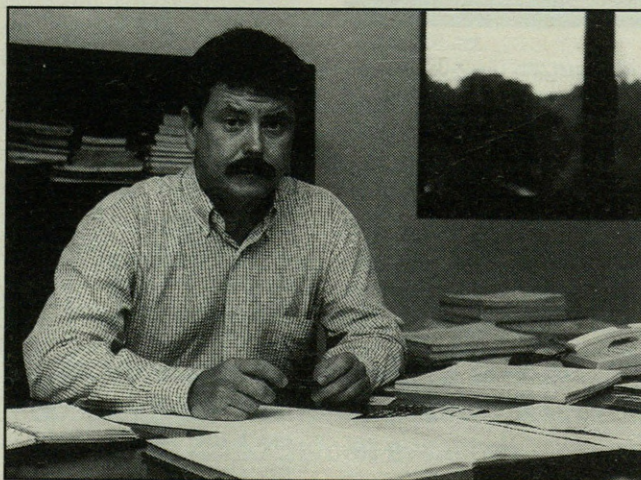
J.M.S. Une honetan izugarriko desoreka dago. Hemen zegoen hutsunea eta hezkuntz erreformarekin,

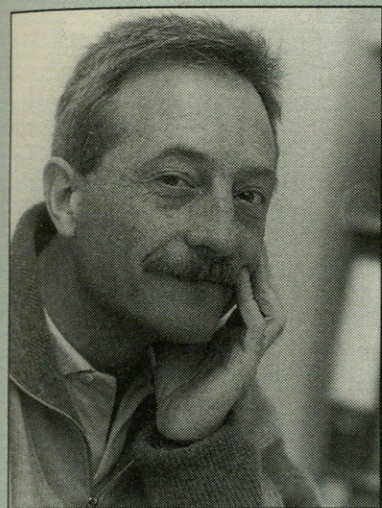
gaur egun testuliburuaren merkatuan tokia guztiok dugu, baina izango dira arazoak. Duela lau urte hasi ginen 12.000 bat haur zeuden B eta D ereduak. Orduan 10 argitaletxe aurkeztu ginen, eta liburu bakoitzeko 3.000-5.000ko tiradak egin behar dituzenez, horrek esan nahi du merkatuan 60.000 mila liburu izan daitezkeela.

A. *Espainiako argitaletxeek ere sartu dute murrira euskal testuliburugintzan.*

J.M.S. Gehienak sartu dira eta nabaritzen da. Horrez gain, badute abantailarik: guk guztia sortu behar dugu, baina zenbait ikasgaitan errentzat nahikoa da euskarara egokitzea, matematika hemen eta Andaluzian berdina da eta. Hemengoentzat haien sarrera lehiakidetzat da eta horrek gure eskaintza hobetzerat behartzen gaitu. Haien menpe geratuz gero, kultur kolonialismorako arriskua ere badagoela esango nuke. Prestakuntza eta jende aldetik hemen ahalmen nahikoa dugu eta haiek baino produktu hobea egin behar dugu.

XABIER LETONA

Zuzpertzeta

HARRIGARRIA benetan nola bideratzen diren estatu honetan egoera ekonomikoari buruzko analisiak eta iragarpenak. Uda giroari jarraituz, ekonomia antzerki bihurtu da eta antzezleek euren lana ikuslearen arreta bakoitzaren onerako bereganatu asmoz jorratzen dute. Errealitatean baino gehiago, komukabideetan bizi den lehia honetan, adituen ikuspuntuak ez dira inondik ere neutralak. Hauetako batzuk, ahobatez jatorria instituzioen hurbiltasunean dutenean, gobernuari arnasa eman eta bete iraupen itxaropena sustatzera doaz zuzenduak. Beste batzuk, Jznogud jatorra bezala, kalifaren lekuan kalifa izan nahi dutenak, aldiz, iragarkien eragina gutxitzen eta nahasten saiatzen dira.

Datu makroekonomikoen dogmatismoan oinarritzen den debatearen

ikusle pasiboak bihurtu gaituzte. Defizita, interes tasa, inflazio maila, burtsaren gora-beherak, ekonomia-aren osasunaren adierazle jainkotuak bihurturik, jendearen bizitza hainbat ehunekotan neurtzen dute adituek. Modu honetan, munduan une honetan historia guztian eman den pobre kopururik altuena dagoela ahaztarazten saiatzen dira. Hitz txikitzen aipatzen da egungo fenomeno nagusia: hazkundeak —ondasunen hazkundeak ez baita krisiaren une garratzenetan ere geratu— bere baitan ez dakarrela enplegu hazkundeak. Gaurko ekonomia gurek inplizito batekin jokatzeko dute: langabezia eta pobrezia aberastasunaren liluraren izkutuko aurpegia dira, bata bestea gabe ez da posible. Inplizito hori dago zuzpertzeko hotsen oinarrian.

J.M. GOGORZA

E
Z
P
A
L
A
K

■ KANTAUROKO HEGALUZEEK BADUTE JATORRIZKO IZENDAPENA

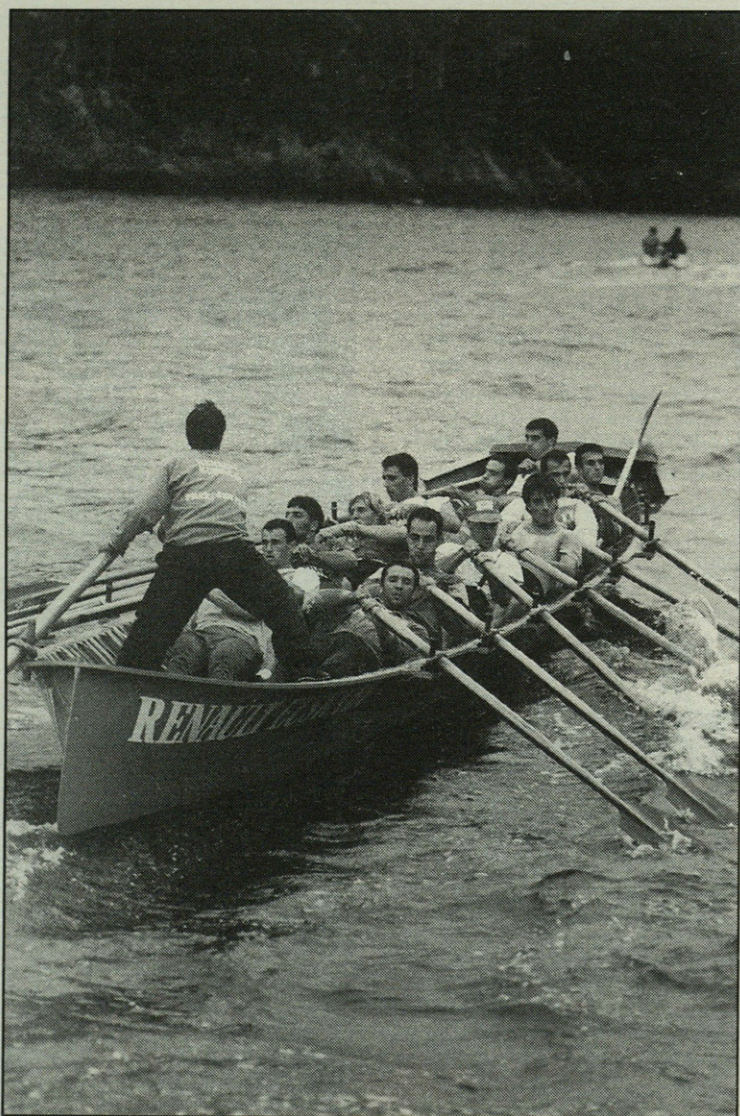
EZ dira makalak arrantza teknika desberdinak direla eta euskal arrantzaleen artean sortutako arazoak. Konponbide gaitzeko arazoa baina gutxienez apurka zenbait pauso ezagutzen ari dena. Hilaren 2tik aurrera Hego Euskal Herriko arrantzaleek harrapatutako hegalezuek ohizko teknikekin harrapatuak izan direla ezagutarazteko txapa berdea izango dute. Horretarako Eusko Jaurlaritzako Arrantza Kontseilaritzak banatu ditu jada arrantzale kofradietan bereizgarriak. Jose Ignacio Espel arrantza kontseilariaren ustez iruzur arriskua hor dago, «iruzurra legezketasuna baino azkarragoa baita»; dena den, gaineratu zuenez, bereizgarrien banaketa kofradien esku egoteak *label*-aren segurtasuna esku honetan uzten du. Alabaina, arrantzaleek oraindik badute kezkatzeko arazorik. Neurria ondo hartu duten arren, euren helburua ez da etxekoandreak ohizko teknikez harrapatutako hegalezuek bereiztu ahal izatea, bolantez harrapatutako arraina hemen saldu ahal ez izatea baizik.

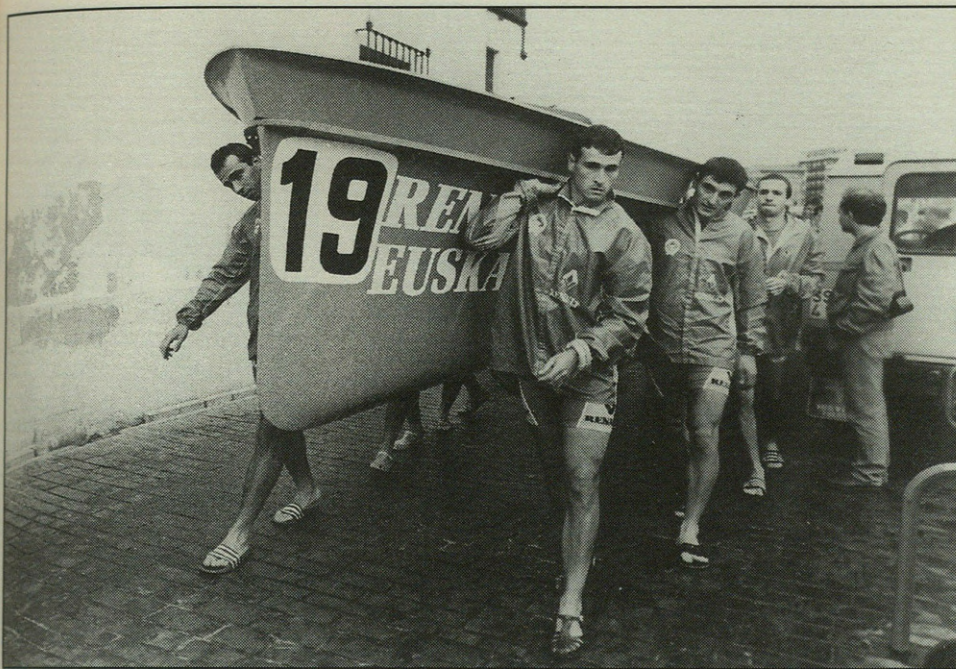
Hilaren 11n galaiz jantziko da Kontxa

AZKEN ZIABOGA

Kontxa aurreko egunetarako, denboraldiaren azken txanpan, arraunlariak sasoi onean egon ohi dira. Hargatik, prestakuntza ez da horren gogorra izaten. Gogorrera, denek etxeratu nahi eta bakarrak eskuratuko duen ikurriñarekin amestearen tentsioa da; hori ezin burutik kendua. Argazkiok egiterakoan, Pasaiaiko portuan ziaboga pare bat egin ondoren, itsaso zabalera irten ziren «Libia»-koak. Hilaren 11n, itsaso bera lagun edo arerio gerta dakieke.

H eldu da eguna. Hilaren 11n Kontxako bandera jokatu da. Sekula baino argiago, pronostikoez Pasaia San Pedrorra jotzen dute. Egunak igaro ahala, giroa beroago dago beren traineruak Donostian ikusiko dituzten herrietan. Guk San Pedro aldera jo dugu, arraunlariak azken ziaboga aurreko egunok nola bizi dituzten jakitera.

Hilaren lehenean Kontxan aritzeko kanporaketak jokatu ziren, ustekabe gutxiz. Goiko argazkian, sanpedrotarrak beren trainerua Donostiako kaian barna eramaten. Behekoan, Rubio arrunlaria, entrenamentuan itsasoa atera aurretik gimnasioan lanean. Ergometroarekin ari den arren, ariketa hau ez da ohizkoa izaten denboraldi bukaeran.

Arraunak harro gora jasorik, areio direnen indar seinale, estropada denboraldia iritsia da gorenera: Donostia irailko igande batez kresala usaineko hamaika kolorez apaintzen denekoa. Itsasoa bare ala harro, haizea ibili ala ez, helmuga bakarra dago. Denboraldi osoko garraztasunak gozotu edo gozotasunak ozpintzeko ahalmena duen Kontxako bandera.

Azken zia bogara hurbiltzen ari direla, baina, patroiak hala agindu balu legez, zuhurtasuna da nagusi talde guztietan. Inork ez du alferrikako enbidorik jo nahi; are gutxiago pronostiko gehientsuenek bi Pasaletatik batera jotzen dutelarik: denboraldian zehar beren nagusitasuna lotsagabeki azaldu duten San Pedrotarrak.

Pronostikoak pronostiko eta apustuak apustu, giroa bero dago Kontxako ikurri-na etxeratzea amesten duten herri guztietan. San Pedron, Donibanan, Orion, Hondarribian, Zumaian, Onda-

roan, Getxon... azken zia-boga aurreko egunak gogotik bizi dira.

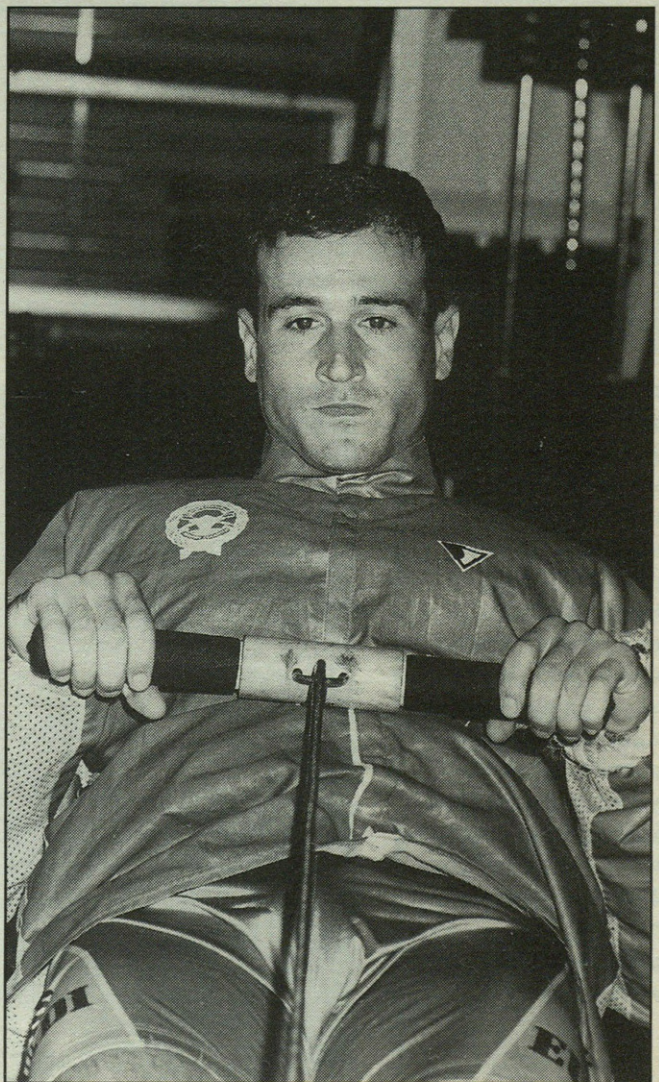
Egunotan, itsasoak zimurturiko aurpegi zahar askok, isilik gehienak, arraunlarien aldartea ikeritzen dute urruntasunean. Urduritasun uneok ezagutu asmoz, Pasai San Pedror a hurbildu gara.

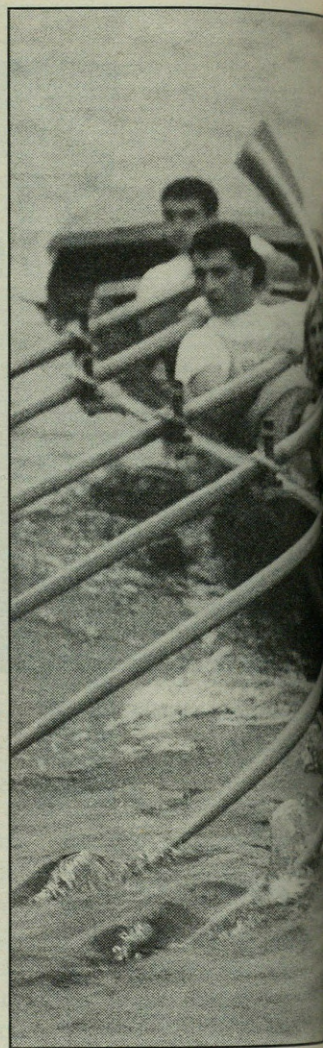
Kaioak ere begira

ARRATSEKO zazpiak eta laurden dira. Arraunlariak iristen hasiak dira klubera. Gazte eta zahar, jende ugari dago entrenamentua noiz hasiko zain.

«Autobusetik jaitsi orduko jendea arraunaren kontuarekin hasten zaizu, aholkuak edo animoak emanaz», diosku Iñaki Irulegi arraunlariak. Iñaki, baina, kontent senti daiteke San Pedron bizi direnen ondoan. Bera andoindarra dugu, eta ez zaio Kontxako tentsioa kalea zapaldu orduko bizi beharrik suertatzen.

Jon Sisniaga alderantzizko adibidea da: *«Egun baue-tan ia hobe da Tolosan edo*

Patroiaren lana funtsezkoa da Kontxako estropada irabazi nahi baldin bada. Hori ederki daki Juan Carlos Fontan sanpedrotarrak. Izan ere, Kiko Gobantes eta Jon Sisniaga taldekideekin batera, hiru aldiz irabazi du Donostiako ikurriña; eta aurtengoa, pronostikoak betez gero, zerrendako laugarrena izan daiteke. Beheko argazkian, hilaren leheneko kanporaketan, arraunean hasi aurretik beroketa ariketak egiten harrapatu genituen «Libia»-ko gizonak. Gorputza prest jartzen.

San Pedrotarrak aldarde onean dira. Hori ez du inork zalantzan jartzen. Beraiek dira Kontxako ikurriña berriz etxeratzeko aukera gehien dutenak. «Libia»-koak, hala ere, ez dira fido, eta ez dute bere nagusitasunik alferrikako enbidotan haizatzerik nahi. Jakin ere, ongi dakite Kontxakoa froga berezia dela, eta arraunaren historia ustekabez betea dagoela. San Pedroko zaletuek, seguru asko, arranuean arituko direnek baino zalantza gutxiago dute garaipenaz.

Andoainen bizitzea. Pasatzera irteten duzu Kontxakoa burutik kentzeko, eta hala ere jende guztia kontu horrekin etortzen zaizu». Normala izan arren gogorra egiten da: «Hoberena leibotik begiratu, autoa hartu eta nora-baita aldegitia da».

Zortziak laurden gutxi. Beroketa ariketak egin ondoren, arraunlariak gimnasiotik zibogak egitera irten dute. Kanpoan, begi zirrikitutik begira, Donibane eta Trintxerpeko arraunlariak ere uretan dira. «Ikaragarrria da —diosku trainerurantz doan arraunlari moztoso batek—, batzuk kronometro eta guzti etor-

tzen dira». Egia dio.

«Irabazten ez badugu penabandia litzateke —gogoan du Inakik—, baina guk behintzat nabikoa dantza egin dugu orain arte. Gogorragoa izango da besteentzat irabazten ez badute». Atzera eta aurrera, baketsu oso, hiru traineru aurkariak elkarren aldamenean dihardute.

Entrenatzera heldu berriak, arraunlariak herriko protagonista nagusiak dirudite

Zortziak eta hogeit. Ilunabar parteko kolore berdea du itsasoak. Portuan txanpa pare bat egin ostean, itsaso zabalera irten dute San Pedrotarrak. Kontxan egin beharreko distantzia egin dute gutxi gorabehera.

Ezagun du iraila dela. Itsasoa ez dago horren bare eta. Trainerutik gertu, Julian Osa entrenatzaileak arraunlarien gorabeherak jarraitzen ditu. Arraunlariak arestian gimnasioan esandakoa etorri zaigu gogora: «Egun hauetan ez da bain-beste lan psikologiko egiten, fisikoki ondo baldin badaude psikologikoki ere bai».

Ezkerretara begiratuta, Hernaniko arraunlariak ikusi ditugu porturantz. Kaioak ere beren atzetik datozela dirudi. Kontxan zaletuek ez dute zalaparta txikia egingo, baina hauek ere ez dira makalak.

Bueltan dira San Pedrotarrak. Itsasoratu aurretik Jon Sisiagak esandakoek hurrengo egunetarako lelo egokia dirudite: «Egun hauetan ez duzu denbora osoan arraunean pentsatzen egon behar, hori ez da ona. Burua askatzen ez baduzu, gaizki». Arrazoi du; kaleak, baina, egunero gogoraraziko die.

ALBERTO IRAZU

Armada berdearen gudaldiak Bizkaiko itsasoan

Udan piztutako «Hegaluzearen gerra»ko protagonista bilakatu da Greenpeace. Erakunde ekologistak hamar urtetik gora daramatza sare bitartez egindako arrantza salatzen; eta segituko du nahiz eta bolanta sareen inguruan agintariek eta arrantzaleek hitzarmenik sinatu.

ABUZTUAREN bukaeran «Hegaluzearen gerra»n 'borrokatzen' ari zela, Pasaiaiko portura iritsi zen «Solo» Greenpeace erakunde ekologistaren itsasuntzia. Bertan egin zituen bi egunetan ikusmin handia piztu zen. Jende ugari izan zuen untzira igo, eta hegaluzearen arrantzaldiaren inguruan izandako gatazkak eta

Greenpeacek martxan jarritako kanpaina eta helburuei buruzko informazioa jasotzeko aukera. Erakundearen xede nagusietarikoa hemetarrak ingurugiroak jasaten dituen arazoez ohartaraztea baita.

«Solo»z gain Greenpeace-ren armada berdea beste bost itsasuntzik eta bi helikopterok osatzen dute, 30

«Solo»z gain, Greenpeace-ren armada berdea beste bost itsasuntzik eta bi helikopterok osatzen dute. 30 bulego mundu osoan banaturik, eta babesle bezala bost milioi inguru bazkide ere badauzka (bost mila edo Euskal Herrian). Helburua bakarra da: ingurugiroak jasaten dituen erasoak agertu eta salatzea.

bulego mundu osoan banaturik, eta babesle bezala bost milioi inguru bazkide dauzka (5.000 inguru Euskal Herrian). Helburua bakarra da: ingurugiroak jasaten dituen erasoak agertu eta salatzea. Horrela, «Hegaluzearen gerra»-ko protagonistetarikoa izan da erakunde ekologista bolanta edo deriba-sareen aurka burututako ekintzak direla medio. «Hainbat espezie desagertzeko zorian daude eta bolanten erabilera areagotzen bada arazoa oso larria izango da», komentatu digu Ricardo Aguilar Greenpeaceko Itsas Ekologiako kanpainen koordinatzaileak.

Berak aipatu digun bezala, Euskal Herriko untxiek deriba-sareak (bolantak) erabili baino, arraste pelagikoak baliatzen dituzte. Deriba-sareak itsasoan libre higitzen uzten dira untzi bati lotuta, eta arraste-sareak itsas hondoaren gainetik herrestan eramaten dira. Ricardo Aguilarrek azaldu digunez, Hendaia inguruko untxiek erabiltzen dituzte deriba-sareak, eta Gipuzkoa eta Bizkaikoek, berriz, arraste pelagikokoak (itsas-gainazaleko arrastea).

Bide suntsitzaileak

AZKEN arrantza mota hau debekatuta dago. Duela aste batzuk Pasaia eta Ondarroako untzi batzuk salatu zituzten sare horiek baliatuz arrantza egiten ari zirela. Abuztuaren bukaeran ere, Britainiako Auzitegiak 800.000 liberaz (18 milioi pezeta inguru) zigortu zuen «Almiketxu» Ondarroako untzia hondo-arrasteko sareak erabiltzeagatik. «Ondarroa mundu osoan ezaguna da, zoritxarrez, herri honetako untxiek askotan

egunero izenez aldatzen zutelako legez kanpo ari zirenean», esan digu Greenpeaceko bozeramaileak.

Sare hauen bitartez legatza bezalako espezieak harrapatzen dituzte, eta Aguilarrek gehitu digunez, legez kanpo diharduten arraste-zealek askotan sare bikoitza ipintzen dute sarearen bu-

kaeran espezie txikiak harrapatzeko. «Gero eta metodo suntsitzaileagoak erabiltzen dira arrainek sareei ihes egin ez diezaieten. Horrela, arrain gazteak ere erortzen dira».

Arrantza mota ugari erabiltzen dira gaur egun, espezie bakoitzarentzat bat baino gehiago askotan. Euskal

Greenpeaceko kideak legez kanpo arrantza egiten ari zen itsasuntzi baten deriba-sareak jasotzen. Nahiz eta legeriak 2,5 kilometro baino txikiagoko sareak onartu, sare hauen aurka dago erakunde ekologista.

Euskal Herriko kostaldeko arazo nagusiak

SAREAK: Harrapatu nahi den espeziea ezezik, inguruan dauden arrain guztiak ere biltzen dituzte arraste eta deriba-sareek, babestuta eta desagertzeko zorian daudenak barne. Gainera, sareen bitartez harrapatzen diren arrainetariko asko ez dira portura iristen, sareak untzira igotzen direnean erori egiten baitira hilik daudela.

KUTSADURA: Kostako ekoizpen zonetan eragin handia izateaz gain, espezien hazkunde-tasa jaitsi egiten da kutsadura dela medio. Ondorioz, zonako baliabideak ere ahuldu egiten dira isurkinak, errausketak eta ibaiek dakarten kutsaduraren ondorioz.

KOSTAKO ERAIKUNTZAK: Itsas-bazterra suntsitu egiten dute kirol portuak bezalako eraikuntzek. Arrain espezie gazteak zona hauetan bizi baitira hazi arte, eta hegazti migratzaileek ere toki hauek baliatzen dituzte elikatzeko. Itsas-hondoko ekosistema hondatzen dute eraikuntzok, eta ekoizpen zona eta korronteak ere aldatzen dituzte.

ARAZO OROKORRAK: Planeta osoko arazoen ondorioak ere jasaten ditu Euskal Herriko kostaldeak. Ozono-geruzaren suntsidurak biomasa eta baliabide bizien gutxitzea bultzatzen du, eta planetaren berotzeak migrazioak eta uraren tenperatura aldatzen ditu. Ondorioz, lehen Bizkaiko itsasotik pasatzen ziren zenbait espezie desagertu edo kopurua urritu egin dira; bisigua, esate baterako.

1991. urtean, Bilboko portuaren bitartez egiten ari zen hondakin toxikoen inportazioa salatu zuen Greenpeace erakunde ekologistak. Horretarako, hondakinak zekartzan «Baltica» merkatal-untzia blokatu egin zuen portuan, hainbat egunez. Ez da gelditu, nolana ere, hondakin toxikoen inportazioa Bilboko portuan. (Argazkia: Xouse Simal).

Herrian bokarta harrapatze-ko normalean inguraketa eta palangrea (amudun adarrak dauzkan soka luzea) baliatzen dira eta arraste-pelagikoko sareak ere. Atunaren kasuan, kazea (itsauntziak herrestan eramandako amu lerroak) eta amuzki bizia (bokarta eta sardina bezalako arrain txikiak itsasora botatzea arraina untzira hurbildu dadin, ondoren amu eta kanaz harrapatzeko) baliatzen dituzte gehienbat arrantzaleek. Arrantza mota guzti hauen jarraitzaileen artean istiluak sortzen dira askotan. Arrastea edo deriba-sareak eta inguraketa edo palangrea erabiltzen dituztenen artean, esate baterako, arraste-zaleek arrain gazteak hartzen dituztelako eta beste biek helduak. «Ondorioz, ez da deus gelditzen. Gazteak harrapatzen dira,

eta ugalkorrek ere bai».

Kosta inguruko zonetan, arte tradizionalak erabiltzen dituzte oro har Euskal Herriko arrantzaleek, baina urrunean egiten dutenean arrastea erabiltzen dute Pasaia, Ondarroa, Bermeo eta gainerako herrietako untziek. Greenpeacek sareen aurkako kanpaina abiatu zuen duela hamaika urte -duela zazpi Kantauri itsasoan-, eta egunotan ikusi ahal izan diren deriba-sare bidezko arrantzaldiei buruzko argazkiak 1991n egin

zituen «Sirius» untziak Bizkaiko itsasora etorri zenean. Urteotan, legez kanpo arrantza egiten ari ziren untziei buruzko datuak igorri izan dizkio Greenpeacek Espainiako Arrantza ministroari, «eta ez dute ezer egin legez kanpoko unti horien aurka. Gainera, Europako Batasunari deriba-sareak debekatzea eskatzen dio Espainiako Gobernuak Kantauri itsasoko untzietan eragina dutelako, eta Gibraltar itsasertzean legez kanpoko untiak onartzen ditu. Ez du zentzurik».

Legeriak onartzen dituen 2,5 kilometro baino txikiagoko bolanten aurka ere badago Greenpeace: «Araua ez dute inoiz errespetatuko arrantzaleek. Sare bat errentagarria izateko pertsona bakoitzeko kilometro bat babarko litzatekeelako,

■ Duela zazpi urte abiatu zuen Greenpeace erakundeak sareen aurkako kanpaina Bizkaiko itsasoan

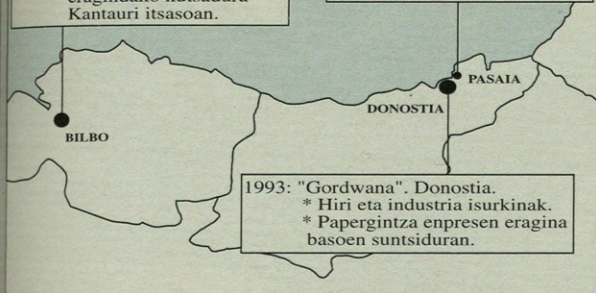
GREENPEACEREN UNTZIEN SALAKETA EKINTZAK EUSKAL HERRIKO KOSTALDEAN

1991: "MV Greenpeace". Bilbo.

- * Hondakin toxikoen inportazioa.
- * Bilboko itsasadarren egoera.
- * Papergintza enpresek eragindako kutsadura Kantauri itsasoan.

1987: "Moby Dick". Pasaia
* Industria-hondakinak errausketa.

1994: "Solo". Pasaia.
* Bolanta sareak.

1993: "Gordwana". Donostia.
* Hiri eta industria isurkinak.
* Papergintza enpresen eragina basoen suntsiduran.

1987: Hondakin industrialen errausketaren aurka Greenpeacek Kantauri Itsasoan abiatu zuen kanpainaren barruan, "Moby Dick" itsasuntzia Pasaiaiko portuan izan zen. Espainiako Herrilan Ministroak Kantauri Itsasoan industria- hondakinak errausteko baimena eman ondoren, Greenpeacek Kantauri kostaldean zehar protesta ekintzak burutu zituen, eta Espainiako Gobernuak atzera bota zuen baimena.

1991: "MV Greenpeace" untiak hondakin toxikoez zamatua zegoen "Baltica" bost egunez blokatu zuen Bilboko portuan. Istiluak izan ziren, eta azkenik Goardia Zibilak parte hartu zuen blokatzea kentzeko. Bide batez, bi txosten aurkeztu zituen erakunde ekologistak: batek Bilboko Bilboko itsasadarreko sedimentuak eta kutsadura mailak aztertzen zituen, eta bigarrenak papergintza enpresek Kantauri Itsasoan zehar eragindako kutsadura. Azken txosten honen arabera, Hernaniko Zikuñaga eta Bizkaiko Aranguren ziren kutsatzaileenak.

1993: "Gondwana" k bi txosten aurkeztu zituen, papergintza enpresen eragina Euskal Herriko basoen suntsiduran eta bertako zuhaitzak Eucaliptus eta Insignis pinuez ordezkatzeko aztertuz. Urte berean, Donostiako Ulian egiten ari ziren Donostia inguruko hiri isurkinak eta Urumea arroko industria isurkinak salatu zituen Greenpeacek.

1994: "Solo" untiak bi egunez egon zen Pasaiaiko portuan, bolanta sareen bitartez egiten ari zen hegaluzearen arrantza salatzen.

eta untiak gutxienez bospasei pertsonak osatzen dituzte».

Ricardo Aguilar Greenpeaceko bozeramailearen tzat deriba-sareak debekatzeko da gatazkaren irtenbidea, «deriba-sareak dauden tokietan ezin baita beste arterik erabili. Kantauri Itsasoko flota desagertuko litzateke. Sareak debekatuko balira, denek arrantza egin

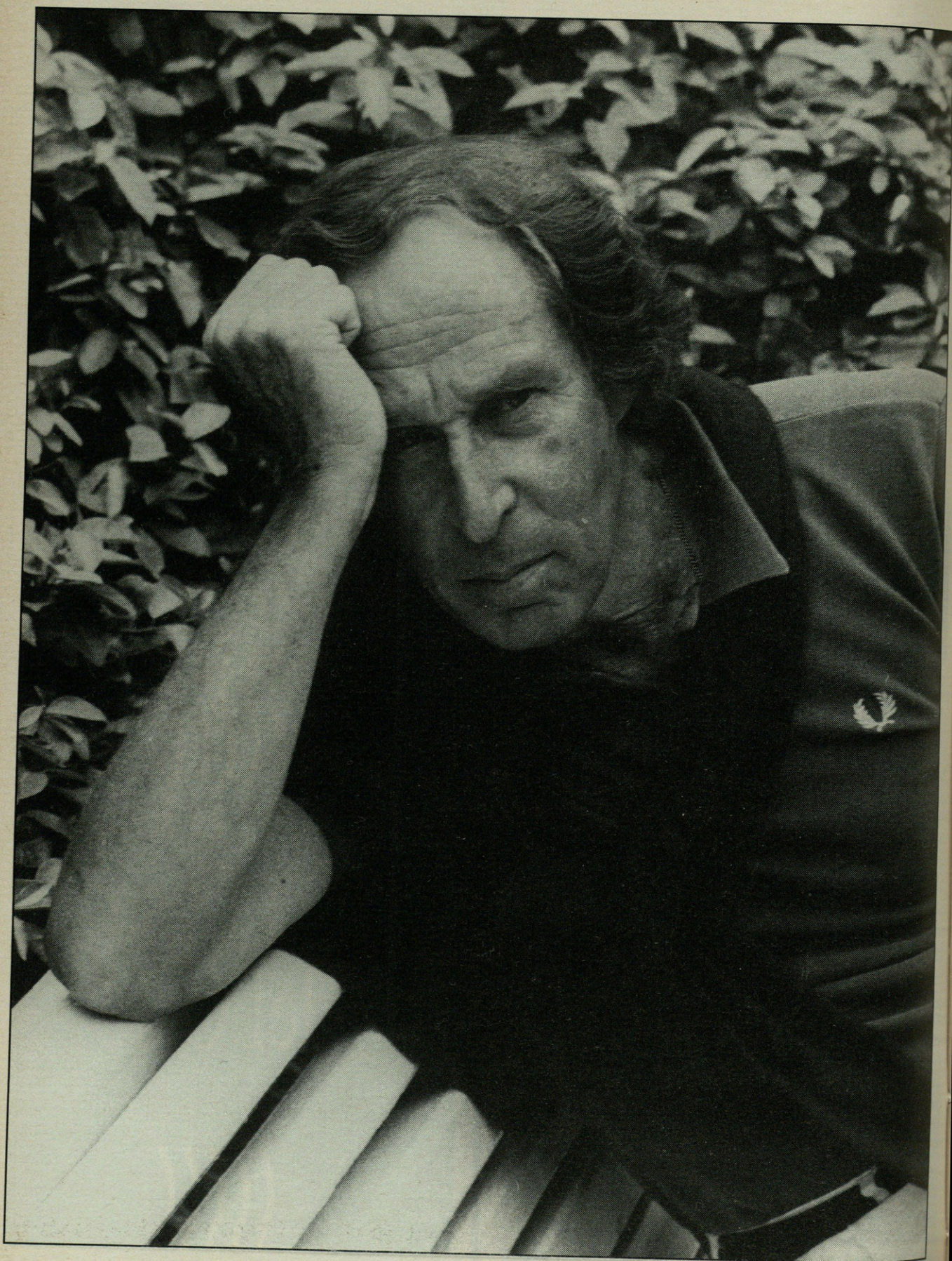
ahal izango lukete metodo selektiboez, eta itsas-ekosistemak kalte txikigoa jasango luke».

Greenpeacek aurrera jarraituko du borrokatzen, eta ez du etsiko sareak desagertu eta Euskal Herriko eta munduko gainerako herrietako kostek jasaten dituzten arazoak konpondu arte.

JOXI GOIKOETXEA

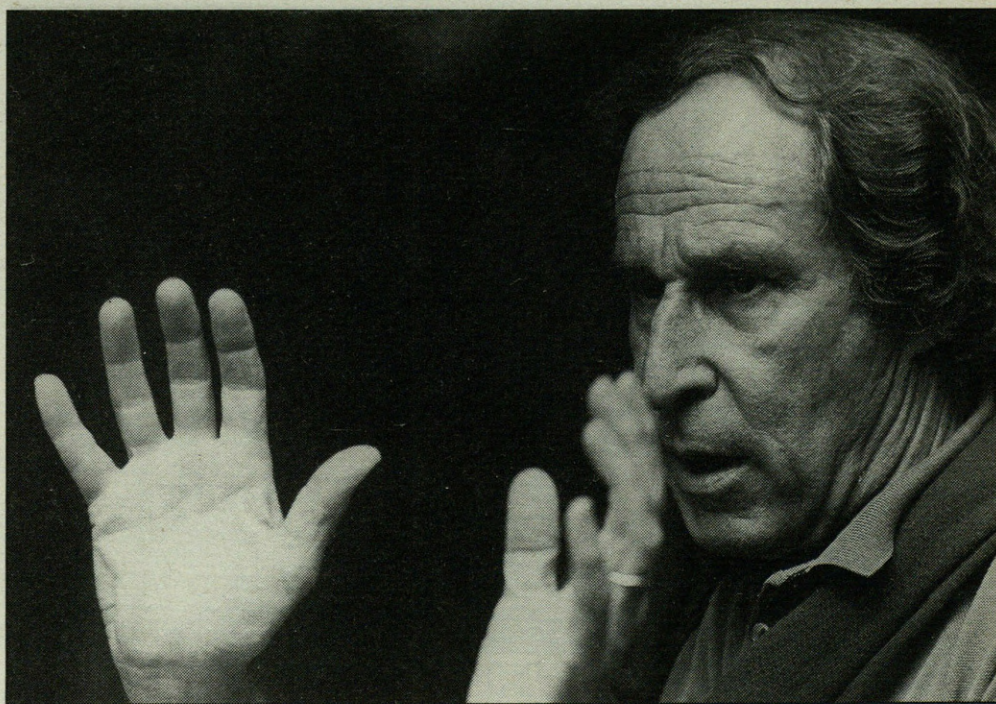
La Casa del Café

— Juan Triunfo, S.A. —
DONOSTIA

«Artistak iraultzaile izango ez balira, leizezuloetan pintatzen ginateke»

Hiru liburu berri argitaratzeko asmoa du Alberto Schommer argazkilari ospetsuak. «Verde» izena eramango duena osatzen ari dela, Donostian 'harrapatu' du gure kamerak. Bere ibilbidea eta beste hainbat gairi buruz mintzatu zaigu.

ARGIA. Egunotan, Gipuzkoako herrietako jaietan argazkiak egiten ari zara. Kamerari zerbait berezia eskaintzen diote jaiok?

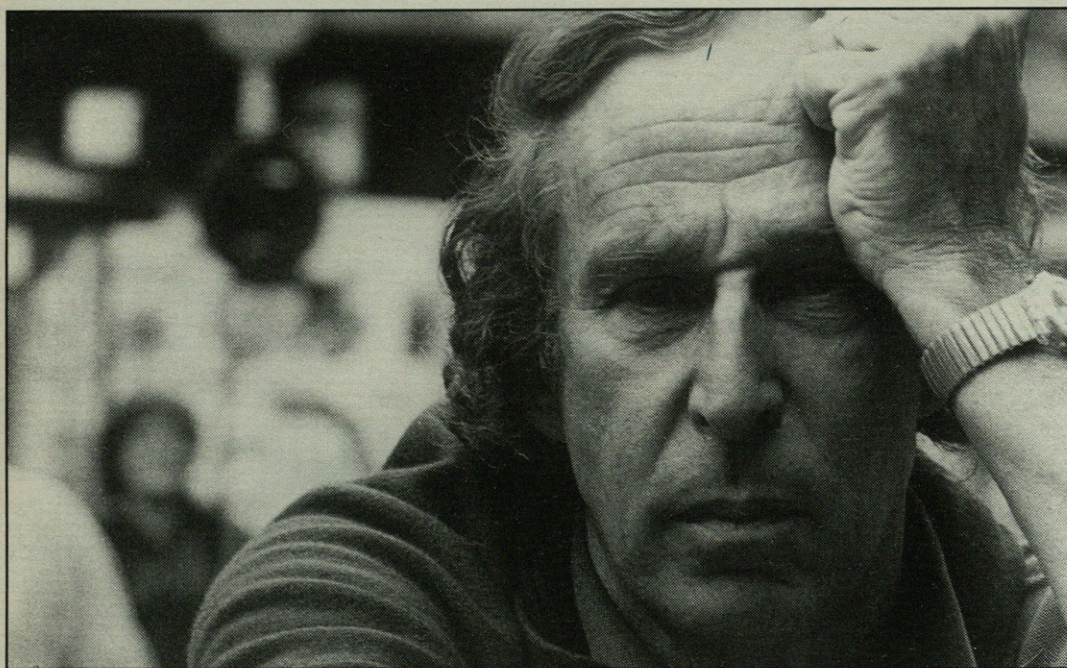
ALBERTO SCHOMMER. Olaberrian

izan nintzen, Segura herriaren aurka herri kiroletan lehiatzen ari zenean. Aizkolariak, korrikalariak, txingak eta harrijasotzaileak zeuden. Zoragarria zen. Oso inguru familiakoa zen, eta erritmo handia zegoen guzti horren osotasunean.

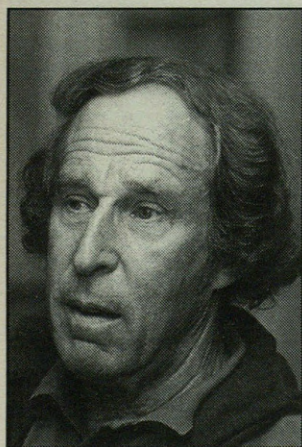
A. Zerbait berezia eskaintzen dizu Euskal Herriko pertsonak?

A.S. Dudarik gabe. Euskal Herriko pertsonak nortasun handia dauka, bere ezaugarriak bereziak dira. Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko jendearen ezaugarri fisikoak ezberdinak dira. Pertsonaren aurpegia ikusi eta jakin dezaket nongoa den. «Azul» liburua Donostiari buruz egin ondoren, Gipuzkoari buruzko ikuspegi orokorra

«Euskal Herriko pertsonak nortasun handia dauka, bere ezaugarriak bereziak dira. Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko jendearen ezaugarri fisikoak ezberdinak dira. Aurpegia ikusi eta jakin dezaket nongoa den pertsona».

«Guggenheim Museoak kultura sortu eta hedatzen badu eta beste hainbat gauza babestu, aurretik martxan zeuden ekimenak baztertu gabe, ona izango da»

izango da prestatzen ari naizena: «Verde».

A. Zein da zure jarrera berri bati buruzko argazkiak egiteko garaian?

A.S. Habanan izan naiz aurtan lan bat egiten, eta bertako jendea ekarri nahi nuen nire argazkietara. Bertako jende xehea. Horretarako, gobernukoek edo bes-

tela pentsatzen zutenek esaten zidatena egiterik ez nuen nahi. Jendea den bezala ezagutu nahi nuen, herri horri buruzko benetako ikuspegia izan; eta oso pozik nago. Hau izan da egin dudan lanik hoberenetariko.

A. Nola sentitzen zara egunkarietako lehenen-

duten guztia ordenatu egiten dute aldatu gabe. Beste batzuek minetik minik handiena ateratzen dute, itxaropenetik itxaropenik handiena, eta ez da zuzena; mina eta itxaropena nahastu egiten direlako. Itxaropenik izango ez balitz jendeak bere buruaz beste egingo lukeelako.

Ni ez nintzateke lan hori egiteko egokia izango, aurretik finkatutako ideia batekin joango nintzatekeelako. Gizakien mina edo itxaropena landu nahi izango nituzke, eta ez nintzateke kazetari ona izango, ez nukelako errealitatea islatuko. Ezin dezakegu arinkeriari jardun.

A. Nola ikusten da Madriletik Euskal Herriko egoera?

A.S. Gaizki. Katalunia eta Euskal Herria bereziki gaizki, beren kasa bizi nahi dutelako. Galiziarrek ez dute protestatzen, beraz, ez dauke hain gaizkietsiak. Euskal Herrian bortizkeria dago eta Katalunian ez, eta ikuspegia okerragoa da Euskal He-

NORTASUN AGIRIA

Duela 64 urte jaio zen Gasteizen ● Mercedes Casla donostiarrarekin ezkondu dago eta ez daukate seme-alabarik ● Aita Alemaniakoa eta ama arabarra ditu ● 30.000 negatibo bildu ditu bere ibilbide luzean zehar ● Zazpi argazki kamera dauzka ● Pentax 6 eta 7, Nikon eta

Hasselblad kamerak erabiltzen ditu ● Nikon du une honetan gustukoena ● Filosofia liburuak eta literatura ingelesa, frantziarra eta estatubatuarra atsegin ditu ● Musika klasikoa, country eta egungo rock amerikarra eta ingelesa entzuten ditu ● Gasteizko Klub Nautikoaren sortzaileetarikoa da ● Eskizalea eta futbolzalea da ● Real da bere taldea, eta ondoren Alaves

riarekiko. Politikariek ikusten dute bi herriok beren kasa jardun nahi dutela, baina ez dago argi zein izan litekeen bidea, estatu federrala izango den, autonomia, independentzia... Ezjakintasunaren ondorioz sortutako beldurra da.

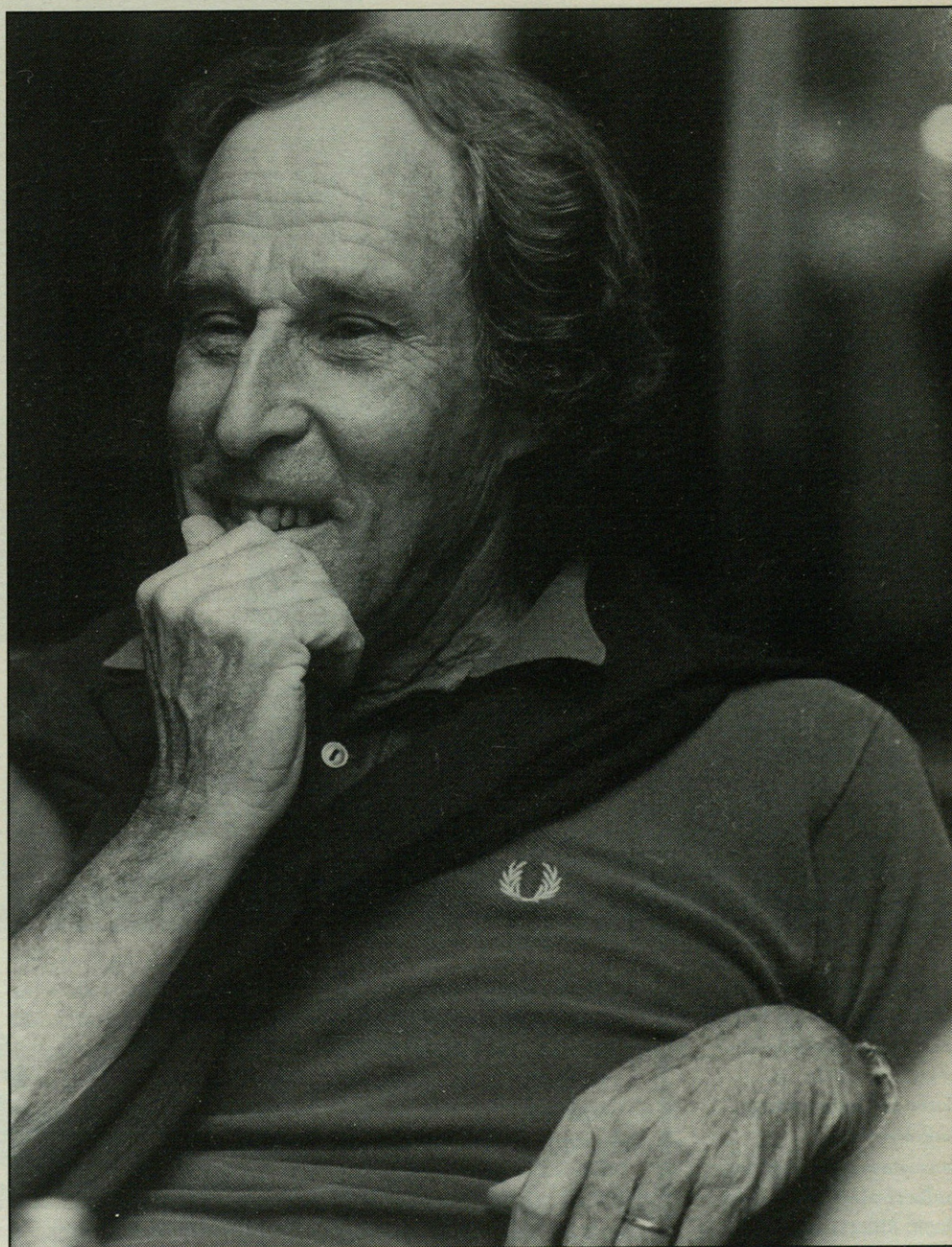
A. Zein izan daiteke Euskal Herriko egoeraren irtenbidea?

A.S. Giltza errespetua da. Errespetuz egin behar dira gauzak. IRAk su-etena iragarri berri du, zuzenena izango litzateke. Nire ustez, elkarriketak bortizkeriarik gabe izan beharko luke.

Gu nortasun eta indar handiko herria gara, historia daukagu, autonomia izan nahi dugu, gure foruak, gure eskubideak, eta izan eta defenditu behar ditugu. Euskaraz hitz egin behar dugu, baina ez dakiena baztertu gabe. Bat bestearen aurka borrokatu baino, elkar ulertu behar dugu. Bakoitzaren berezitasunetik abiatu eta unibertsalera iritsi. Alderantziz egingo bagenu Coca-Cola besterik ez genuke edango. Ez dugu jendea txakolina edatera behartuko; txakolina edatera gonbidatuko ditugu etortzen direnak, eta kanpora irteten garenean Valdepeñas hartuko dugu, esaterako. Ikuspegi unibertsala izan behar dugu.

A. Kulturaren bizkortze eta bedapenerako lehen-tasun zerrenda egingo bagenu, zein tokitan ipiniko zenuke Guggenheim

■ «Badago gatazkak dauden toki batean argazkiak egiteko jende espezialdua, errealitatearen fotokopiak egiten dituzte; beste batzuek minatik minik handiena ateratzen dute»

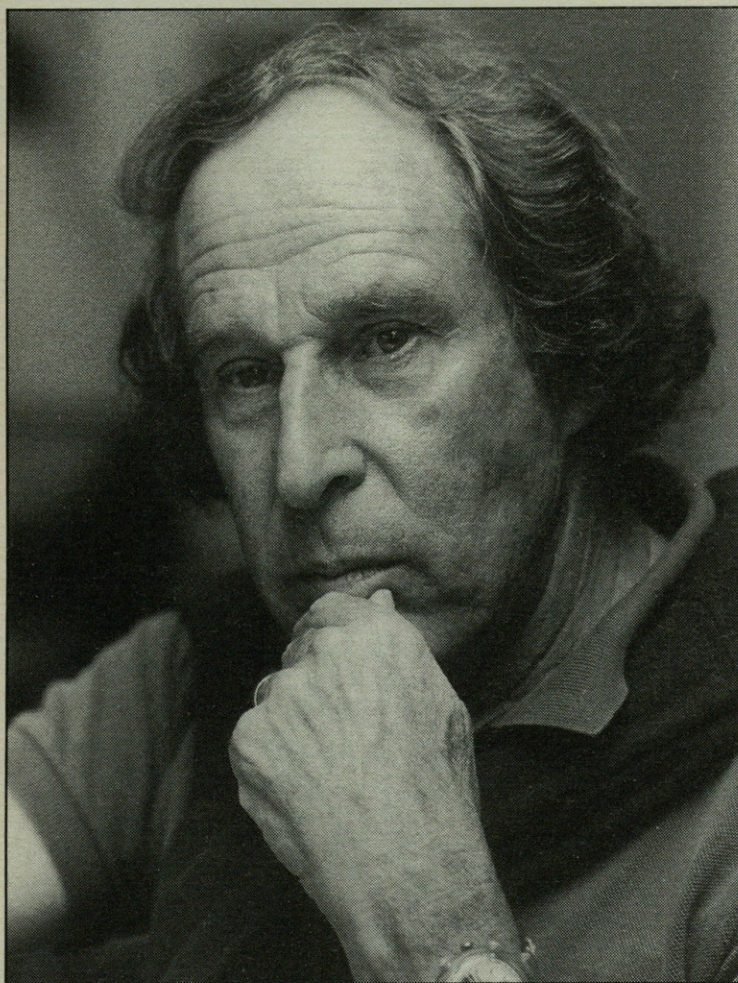
Museoa?

A.S. Guggenheimek daukan irudi, indar eta botere handiarekin, New Yorkeko Museoaren ekitaldiak zabal-

tzen baditu, eta Euskal Herri eta Espainara moldatzen baditu, ona izan daiteke. Baina aurretik zeuden probintzia museoak eta gainerako ekitaldiak baztertu gabe. Kultura sortzen badu eta beste hainbat gauza babestu, oso ondo.

A. Aurten sortutako Schommer Fundazioaren helburu bat zaletu bezala argazkigintzan dihardutenei profesionaltzeko

«Euskal Herriarekiko ikuspegi txarra dago Madrilén. Politikariek ikusten dute herri honek bere kasa jardun nahi duela, baina bidea argi ez dagoenez, ezjakintasunaren ondorioz sortutako beldurra dago»

«Historia daukagu, autonomia izan nahi dugu, gure foruak, gure eskubideak izan eta defenditu behar ditugu. Bakoitzaren berezitasunetik abiatu eta unibertsalera iritsi behar dugu. Alderantziz egingo bagenu Coca-Cola besterik ez genuke edango. Ez dugu jendea txakolina edatera behartuko, txakolina edatera gonbidatuko ditugu etortzen direnak, eta kanpora irteten garenean Valdepeñas hartuko dugu»

aukera eskaintzea da.

A.S. Baina epe luzerako helburua da. Argazkigintza eskola nazionala sortu nahi dugu.

A. Zein izan beharko litzateke gaur egun fundazioen zeregina?

A.S. Fundazio bat sor daiteke hildako artista baten obra gordetzeko, edo fundazioak izan dezake bizirik dagoen artistaren baten obra. Fundazioa hila edo bizia izan daiteke. Fundazio batek bizia izan behar du, sortzaile izan behar du, ideiak trukatzeko tokia... Nire fundazioak bi areto ezberdin dauzka Gasteizko Arte Ederretako Museoa: batean nire obrak ikus daitezke, eta bestean mundu osoko argazkilarienak.

A. 25 urte bete berri dira Arantzazuko Basilika berria 14 apostoluekin zabaldu zenetik. Gogoratzen dituzu garai borretako istiluak? Artearen helburua izan behar al du bide berriak irekitzeak?

A.S. Ikusi nituen 14 apostoluak bide bazterrean. Oteizaren laguna nintzen, eta basilika berritzen parte hartu zuten gainerako artistak ere ezagutzen nituen. Iraultza beti aldaketa da, eta artea etengabeko aldaketa. Artistak iraultzaile izango ez balira leizezuloetako pintura lantzen egongo ginateke oraindik, edo kubismoa margoitzen... Arteak aldatu egin behar du, askotan akatsak eginez. Iraultzaile batek sinesten badu beti zuzena dela,

aurretik zegoena baino hobea, iraultzaile txarra da. Iraultzailea berriztatzailea da, baina huts egin dezake. Artista da iraultzailerik handiena, benetako iraultzailea. Adierazpide berriak bilatu behar ditu etengabe: kontzeptu eta forma berriak.

Castro egoera oker baten aurka altxatu zen, aldatu eta egoera zuzen bat lortu asmoz. Bera bidegabea da orain, baina aurrerakuntzarik ekarri du. Kubako herria behartsua da, ez dauka ezer baina ez da miserablea. Kultura daukate, Latinoamerikako gainerako herriek izan dezaketena baino aberatsagoa. Baina une honetan Castrok agintea utzi behar du herria lur jota baitago. Artistak ez dio inoiz ispiluan

■ **«Gazte nintzela argazkigintza ez zitzaidan deus gustatzen»**

bere buruari begiratu behar, ezin du errepikatu, egiten badu sortzaile kaskarra izango delako. Castro ispiluari begira dago, artista eta sortzaile izateari utzi dio, eta une honetan min egiten dio herriari.

A. Asko aldatu al da haurtzaroan ezagutu zenuen Gasteiz?

A.S. Dexente aldatu da. EAEko hiriburu administratiboa denez gero sumatu dira egindako diru inbertsioak. Kirola lantzeko toki ugari daude orain. Bi itsas talde daude egun, polikirol-degi ugari, eta emaitzak kirol ezberdinetan ikus daitezke, saskibaloian besteak beste. Kultur arloan ere nabarmenak dira hobekuntzak. Kultura dastatzeko aukerak ugaritu eta hobetu egin dira. Hor dago, konparazio baterako, Arabako Arte Ederretako Museoa, Irudi eta Teknologia Berrien Zentroa... Euskaraz ere gero eta jende gehiagok hitz egiten du.

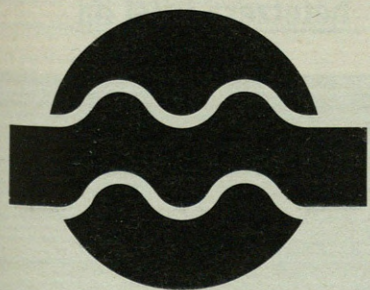
A. Nola izan ziren zure bastapenak argazkigintzan?

A.S. Gazte nintzenean margolaritza, literatura eta zinema landu nituen, baina ez argazkigintza. Argazkigintza ez zitzaidan batere gustatzen. Behin, Feliu zinema zuzendariak «La familia del hombre» liburua utzi zidan. Pixkanaka argazkiak egiten hasi eta mundu honetan murgildu nintzen.

JOXI GOIKOETXEA

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

Udako erritmoaren konpasean

UDAKO saioa, ohi denez, atsegin handiz pasa ondoren, berriro ere lanerako tarte iritsi zaio kronikagile 'sufrituari'. Kulturaren zein ate ireki behar dugu oraingoan? Ez dago asmatzen erraza. Atzera eginez gero, haupoko handiko Musika Hamabostaldiaren itzala antzeman daiteke, oraindik ere, komunikabideetan barrena.

Arrakasta handiz burutu duten ekitaldia izan da aurtengoa. Parte hartzeari erreparatzea besterik ez dugu honetaz jabetzeko: 40.000 inguru pertsona biltzea ez da inondik ere marka makala, Donostiako Hamabostaldiak jorratzen dituen eremuei dagokienez bederen (antzinako musika eta opera ditugu honen lekuko).

Itsas bazterreko olatuek baino gorago eraman ditu beraz, aurretik pentsatuak zituen helburuak. Nazioarteko ordezkaritza bikainaren doinuei esker,

batipat. Euskal Herriko ordezkaritza ere izan da noski, bestearen itzalean edo ondoan, eta ezin esan ohar-kabea pasa denik.

Leku askotara zabaldu da eskaintza gainera, eta zaletuari bezala entzulego berriari ere bere lekua egin zaio, ohizko aretoetatik kanpoko emanaldietan nabarmendu denez. Aparteko ikuskitza izan zen adibidez, Anoetako Belodromoan, 2.500 gaztetxok giroturik antolatu zuten musika festa, ETBren zuzeneko emanaldiak (hainbestetan eskatu eta gero...) are arrakastatsua goa bihurtu zuena.

Bitxikeria bat: Alemaniako Zacharias pianojole sonatuak (azken hiru edizioetan Donostian izan da) Eduardo Txillidaren obra bat eskatu du aurtengo soldataren truke. Antolatzaileak zur eta lur utzi omen zituen. Artea eta artistak elkarren osagarri direla

esan ohi da, eta trukerako arau bildumarik ez dagoen arren, adibide polita eta beste hainbat kasutara zabaltzeko eredugarria izan daiteke honakoa, alabaina.

URTETAN aldaketarik gabe jardun ostean, Nafarroako Jaialdiek berrikuntzarik ekarri digute edizio hone-

● **Nafarroako Jaialdiak, oro har, jendetsuak eta goraipatuak izan dira; euskal ordezkaritza berriz, hutsaren pareko izatetik lekutxo bat betetzera iritsi da**

Ikasturtearekin batera, Euskal Herrian Euskaraz taldeak A ereduaren aurkako kanpaina abiatu du. Izan ere, Araban OHOk ikasleen %67ak jasotzen ditu ikasketak A ereduari; Bizkaian %58ak; Gipuzkoan %20ak; Nafarroan berriz, %85a aritzen da A eta G eredu erabat erdaldunean. Azterketa guztiek adierazten dutenez, eredu honek ez du inondik ere haurra euskara ikastera eramaten. Alderantziz, euskalduntzea oztopatzen duelako antolatu du kanpaina EHEk.

tan. Jaialdietako plazarik ospetsuena izan den Erriberri programaziotik ate utzi eta goikaldera (Altsasu eta Elizondora) eraman dute eskaintzaren zati handi bat. Principe de Vianako antolatzaileek argudiatu dutenez, kultura alorrean bazterturik daudekeen eremuak suspertzeko helburuari helduz.

Erriberri 'sakrifikatu' izanak haatik, aurkako oihartzun zabala eragin du, eta laguntza eske aritu diren herritarrek sozialisten idazkari nagusia den Jabier Otanoren babesa jaso dute, besteak beste. Uda giroko kultur ekitaldirik gabe gaztelu zaharra eroriko den beldur dira.

Nafarroako Jaialdiek giro lasaiagoa beharko dute datorren urtean, dudarik ez, eta hori, irizpide kulturalak behingoz finkatuz lor daiteke, urte osorako kultur egitasmoen banaketa orekatua begiratzuz.

Mamiari dagokionez, nazioarteko ordezkaritza zabala erakutsi dute, Donostiakoaren antzera, aurtengo Jaialdiek. Emanaldiak, oro har, jendetsuak eta goraipatuak izan dira, eta horri esker, hasi aurreko eztabaidak ahazteko modua aurkitu dute antolatzaile nahiz komunikabideek. Euskal ordezkaritza hutsaren pareko izatetik lekutxo bat betetzera iritsi da bestalde, eta azpimarratzekoa da lehen aldiz taularatu den pastoralala.

AURRERA begira berriz, Donostiako Zinemaldiak emango du zer esanik. Lazkoaren antzeko Sail Nagusia lotu dela aurrera daiteke, arrisku handikoa alegia, zuzendari ezezagunen filmeak baitira nagusi. Azken finean, horretara behartuak daude, Cannes eta Veneziaren itzalean jardun behar duten neurrian. Gainontzeko sailetan, Manuel Perez Estremera eta enparauak zinemagintzaren ahalik eta eremu gehien jorratzen saiatu dira, egungo filme sonatuak bezala garai bateko 'altxor preziatuak' bilduz.

Ea asmatzen den apostuarekin. Lehiaketaren eremu zailean aspaldian galdutako lekura hurbiltzen hasten den.

J.J. PETRIKORENA

I T U R G O R R I K O U R A

Eskerrak kontrasteari

ARIS, Belgika eta Holandara ikasle eta irakasle talde batek egin genuen bidaiaren ondoren ikusitakoaz gogoetak egiten hasi eta, erantzun mamitsu hau eman zidan lankide dudak Monikak, gaurkoan zutabe hau berea delarik:

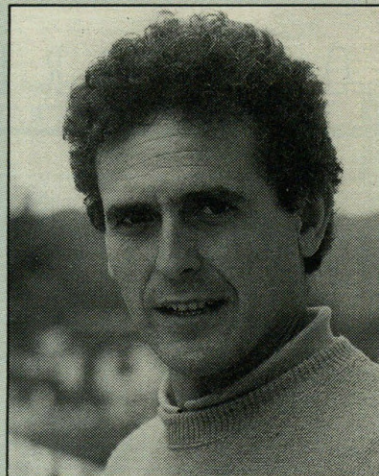
P «Gizona mundu txiki bat eta mundua gizon handi bat dela esan ohi da, eta etxetik gutxitan irten arren, European zehar egin berri dudak bidai batek eman dit esaera hori frogatzeko aukera. Badaude Europa sartaldeko lurralde berde eta lauetan bi hiri, gizakiaren bi jokaera ezberdinen adierazgarri direnak: Brujas eta Amsterdam, bakearen oreka eta askatasunaren kaosa.

Lehendabizi Brujasen izan ginen eta ez zen hura sorgin gaiztoa, ez, sorgin txintxo eta baketsua baizik. Erdi Aroko herri gotiko honen lasaitasun eta sakontasunak berehala inguratu eta irensten zaitu. Eraikuntza altuen sendotasunari eta leiho zabalen irekitasunari begira barku txikitxo hartan egin genuen bueltan, espiritua piztu zitzaidan eta kale estuetan zehar adokinaren gainean ibiliz hango artisautza salgai zuten dendei begira, sentitu nuen goxotasuna eta poza. Hura edertasuna! Benetan ondo mantendu eta suspertu dituzte herritarrek bertako kultura eta sustraiak, eta ondo ikasi dute daukatena landu eta guztiek bertatik bizitzen.

HANDIK, iparraldeko kanalen hiriira joan ginen, Amsterdamera, eta sorgin gaiztoa aurkitu genuen kale bazterretan, gizakiaren zakartasuna eta dejenerazioa erakutsiz. Herri kosmopolita eta aberats hau, Europako komunikazio eta komertziorako gune garrantzitsu izanik, oso aurrerakoi eta liberala bihurtu da.

Bertako legediak askatasun handia ematen dio gizakiari bere nortasuna nahi edo komeni zaion erara lantzeko. Baina hau honela, gizakiak ez du beti jakin abantaila hauek bere garapenerako erabiltzen eta liberalismoa kaos bihurtu da hainbat lekutan. Hura jende pila! Hango kotxe, tren eta bizikleten emana! Hura denda pila! Hura hotsa! Hango komertzioek kontsumitzeraz bultzatu gintuzten. Dameko plaza eta inguruetan, nahi genuen droga mota eros genezakeen sensazio berriak dastatzeko, eta sexuaz gozatu erresponsabilidaderik gabe, bururik gabe, bihotzik gabe. Noraino iritsi ote gaitezke gizakiok?

BADAKIT Brujas ez dela soilik oreka eta Amsterdam kaosa, baina horixe senti arazio zidaten eta mundu honetako artea horixe dela uste dut: sinesten ez duzuna sinesgarri egitea besteen begietan, sentitzen ez duzuna sentiaraztea. Horrexegatik aukeratzekotan ez nuke ez bata ez bestea aukeratuko, kontrastea baizik, kontrasteak bizirik jarraitzen dudala oharterazi didalako».

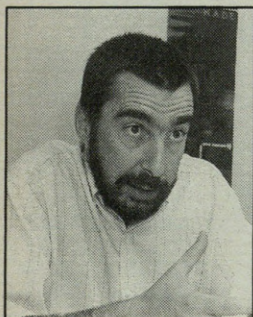
IÑAKI MURUA

TXUTXU - MUTXUKA

TRIKITILARI EGUNA URKIOLAN EGINGO DA

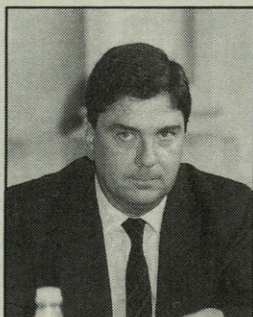
IRAILAREN 25ean Trikitilari Eguna antolatu du Trikitilarien Elkarteak, non eta Urkiolan, trikitixak hainbat eta hainbat koplatan gogoratu eta goraipatu duen mendian. Lehenengo aldiz antolatuko da Euskal Herria osoari begira eta parte hartzea ere araberakoa izatea espero da. Egun osorako egitasmoa prestatu da: eguerdian bertako arbolategian bazkaria egingo da eta arratsalde partean erromeria, Epeldek girotuta.

NOR - NORI - NOR K

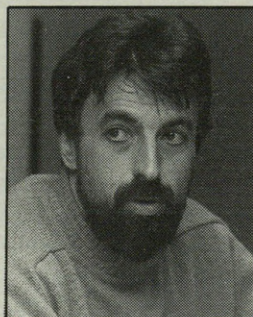
JUAN RAMON ELORZ

Nafarroako Hizkuntz Politikako Kudeaketa eta Koordinazio Zerbitziburua izango da aurrerantzean, Mirentxu Amigorenaren ordeiz. Artaxonan duela 38 urte jaioa, euskaldunberria da eta Administrazio Publikoan aritu da orain artean, hezkuntzaren alorrean. Kargua hartu bezain pronto, helburua euskaren normalizazioa dela esan du, eta erabilera publikoa sustatzen saiatuko dela ●

J. A. ETXENIKERI

Donostiako Musika Hamabostaldiaren zuzendaritzak aspaldi honetako pozik handiena eman dio. 40.000 pertsona inguru hurbildu dira 54 kontzertuetara. Hainbat saiotarako sarrerak agortu egin dira. Kritikak oro har goi mailakotzat jo ditu ekitaldiak. Inoiz baino oihartzun zabalagoa jaso du beraz, aurtengo edizioak. 1995ean arrakasta errepikatzea izango du, noski, Etxenikek helburu ●

JOXERRA GARTZIAK

ipini dizkio hitzak Kilometroak-eko kantari. Musika Oskorri taldearena da, eta diskoa diskoa Elkar argitaletxeak kaleratuko du. Urrian 2an, Legazpin egingo den euskararen festan behin eta berriz errepikatuko den doinua ehun mila lagunengatik parte hartzeaz girotzea espero dute antolatzaileek. 'Denok martxan' lemapean, Kilometroak-en bildutako dirua Haztegi ikastolak jasoko du ●

TELAK ■ MATRIKULAZIO KANPAINA

DATORREN ikasturterako matrikulazio kanpaina prentsaurrekoan aurkeztu berri du AEK-k, 'Euskaldun izateak merezi du lemapean. Mezua erdaraz ('Lo que te estas perdiendo!') eta frantsesez ere ('Imagine un peu ce que tu perds') zabalduko da. Euskara ezagutu eta erabiltzearen aldeko kanpaina egingo du AEK-k, euskara berreskuratzea gizartearen erronka nagusietako bat dela gogoratuz.

Bestalde, iazko ikasturteari dagozkion datuak aipatu zituzten, eta horien arabera, 30.000 matrikulatik gora egin ziren zazpi herrialdeetan. Aurtengatik, hamar euskaltegi (Altsasu, Amurrio, Barakaldo, Donostia, Ermua, Gasteiz, Leioa, Ondarroa, Santutxu eta Zumaia), bi gau eskola (Baigorri eta Hiriburun) eta barnetegi bat (Foruan) zabalduko ditu.

■ ZINEMA

LEHIAKETA

EUSKAL Herrian super 8ari begiratzen dion zinema lehiaketa bakarra, Enkarterrietakoa, urriaren 4tik 8ra bitartean egingo da, Bizkaiaiko Zalla herrian. XIV. edizioak badakar berrikuntzarik, izan ere lehen aldiz Iparraldeko zinemagileek ere parte hartzerik izango baitute. Sei sari banatuko dira: filme onerari 50.000 pezetako (bi mila libera inguru) saria emango diote; argumental, dokumental, animaziozko, euskarazko eta Enkarterriak sailleko pelikula onenek bestalde, 25.000 pezetako saria izango dute. Sail bakoitzeko irabazleek gainera, Luis Maria Yerbeseke egindako dolmena jasoko dute.

Donostia zinemagintzaren topaleku bihurtuko da irailaren 15etik 24ra

Zinemaldiaren abentura

Azken edizioa baino zabalagoa, irekiagoa irudikatu dute Donostiako Zinemaldia. Bederatzi sail guztira. Sail ofizialean dexteneko apustua antzematen da, zuzendari berrien zerrenda luzeak erakusten duenez. Benetako apustua baina, arrakasta eta ospearen itzala irabaztea da. Urrezko Maskorrari prestigioa eranstea.

Diego Galan eta Manuel Perez Estremeraren irribarreek Zinemaldiaren martxa ona iragartzen dutela dirudi. Ikusteke dago haatik, aurtengo abentura zertan mamitzen den.

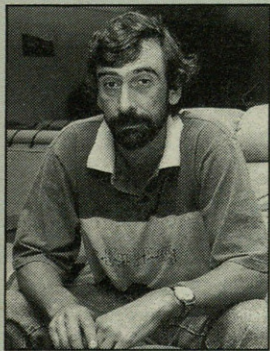
DONOSTIAKO Zinemaldiaren 42. edizioa pantailaratzear dugu. Tarte honetan Ingrid Bergman aktore handiaren irudi difuminatuak promozionatu duen Zinemaldiari bere mamia erakusteko ordua iritsi zaio.

Ingrid Bergmanen lauso-

rik gabeko aurpegi irribarretsuak antzeman zaizkie Manuel Perez Estremera eta Diego Galan arduradunei; programazioarekin pozik dauden seinale. Irailaren 15etik 24ra bitartean ikuskatutako filmeen ondorengo aurpegietan antzemango

da, hala ere, irribarrearen tamaina, alegia, Zinemaldiaren arrakastaren nondik norakoa.

Tamaina edo neurria, dagoeneko zehaztu dituzten filmeen tituluek eman dezakete, noski. Hemezortzi luzemetraia aurkeztuko dira

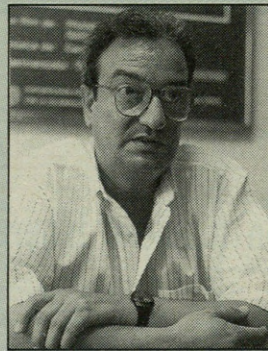
JUANBA BERASATEGI

«Ez dut gehiegi jarraitu aurtengo zinemaldiari buruzko informazioa. Baina esan daiteke ongi datorkigula ekoizleei hone-lako zinemaldi bat, kontaktuak egiteko oso aproposa baita. Euskal Media Saria dela eta, penagarritzat jotzen ditut aurretik izan diren zalaparta, epaiketa eta beste. Juanma Bajo Ulloak irabazi du azkenean epaia, eta zerbaitegatik izango zen. Zinemaldia bi ahoko ezpata dela entzun izan dut beti zinemagile eta produktoreen artean. Luzemetrai bat ezagutarazi eta bultzatzeko aproposa dela oso, baina bertako kritika oso gogorra dela. Jendeak beldurra dio pixka bat Donostiara etortzeari. Guzti hau paradoxa bat da, baina azken Zinemaldietan ikusi dut zinemako jendea ez dela bertan bustitzen. Ez duela egitasmoa inondik ere berea sentitzen. Horrek zer pentsaturik ematen dit».

ARANTXA LAZKANO

«Jaso ditudan berrien arabera, aurtengo ondo joango delako irudipena dut. Lehengoan irakurri nuen nahikoa pelikula arraroak ekarriko dituztela Zinemaldiaren egitasmoa ireki eta hersteke, eta hori beti ere interesgarria da. Antolakuntzaren aldetik berrikuntza asmoa ikusten da nabarmen. Zabaltegi saila bestalde, lotu den bezala primerakoa iruditzen zait. Aurtengo interes handia piztuko duela ziur naiz. Guzti honekin beste itxura bat hartzen ari da Zinemaldia, eta hori izan behar da helburu, eta ez *glamour* edo irudikeriaren aldeko apostua, hainbatetan egin dena. Azken finean, nortasunik gabeko Zinemaldiak ez digu eta ezertarako balio. Alabaina, ez dut ikusten helburu hau aurrera ateratzeko jenderik, eta egon baldin badago ere, ez dagoela antolaketa lanetan iruditzen zait. Ikasteko garaia da».

PELLO ALDAZABAL

«Zinemaldiko arduradunekin topo egin dut behin eta birritan eta oso pozik dirudite. Hori oso seinale ona da, baikorra guztiz. Aurtengoari dagokion egitasmoa atzetik aurrera komentatzen hasiz gero, atzerabegirako zikloa ondo osatu dela uste dut; Jhon Sayles zinegile amerikarra deskubritzea zoragarria izango da, eta William Dieterleren erretrospektiba ere interesgarria. Zabaltegin bestalde, presatu den programazioaren arabera sorpresa handiak eta onak jasoko ditugula iruditzen zait. Sail Nagusia azkenez, jendea gustura geratzeko modukoa osatu da, nabaritu dudanez. Alde askotatik begiratuta beraz, asebetzeko moduko Zinemaldia izan daiteke aurtengoa. Oso lasai dabilta Perez Estremera eta antolatzaileak oro har, eta hori asmatu dutenaren seinale izan daiteke, ez bairik gabe. Horren susmoa dut nik ere».

sietan erakutsiak izan dira. Kieslowski berak Zinemaldian parte hartuko du, azkenekoz ziurren, zinemagintzaren mundua erabat uztera doala aitortu baitu.

Zabaltegi ospedun tituluez

ZABALTEGIN ere izango dira: Zhang Yimouren «Vivre», txinatarrak zuzendari onenaren saria bereganatu zuen Cannesko azken ekitaldian. Arturo Ripsteinen «La reina de la noche», iaz Urrezko Maskorra jaso zuena, hain zuzen. Eta, Cannesko Urrezko Palmorria besapean hartuta datorren Quentin Tarantinoren «Pulp Fiction» filmea, besteak beste.

Bost ziklo paratu dituzte bestalde, Zinemaldiko arduradunek: «100 urte zoragarri: europar abentura», zeinean abenturazko europar filmeak emango diren. Cinematheque Françaisei omenaldia egingo zaio. Galdutzat jotzen ziren King Vidor eta Roland Westen luzemetraiak berreskuratu dira okasio honetarako.

Zikloekin jarraituz, William Dieterle zinemagile alemaniarren atzerabegirakoa eskainiko da, 34 filmetan zehar. «John Sayles ezagutu» deituan berriz, zinema independente amerikarren ordezkariak sustuenetakoaren filme guztiak ekarriko dira. John Sayles bera Donostian izango da. Azkenez, Prentsa Zinematografikoaren Nazioarteko Federazioak iaz eta aurtengo udaberria bitartean sarituko dituen lanak ikusgai izango dira.

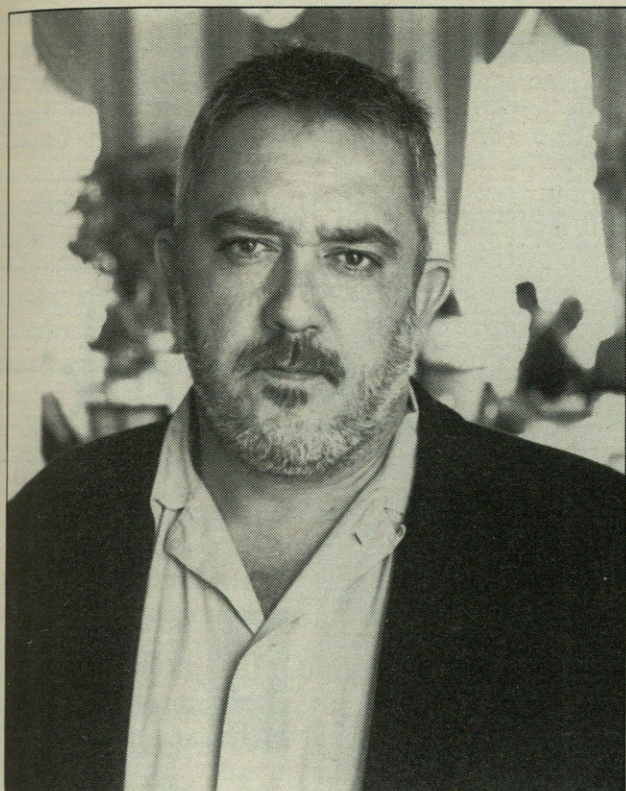
Gehiago ere badakar, hala ere, aurtengo Zinemaldiak. Atzerriko produktoreei begira, zinemagintza espainiarren urte osoko pro-

Sail Nagusiko lehiaketan Urrezko Maskorraren bila: Espainiako hiru, lau asiatar, bi Estatu Batuetakoak, australiar bat eta Europakoak gainontzekoak. Zazpi lan zuzendari berrien eskueta-

koak dira. Iazkoaren pareko apustua suma daiteke beraz, aurtengoa ere, Sail Nagusiko menuan.

Zuzendari ezagunak eta filme sarituak dira aipagarrienak, berriz, Zabaltegi

sailean. Krystof Kieslowski zuzendari poloniarren «Trois couleurs» trilogia aurkeztuko da, «Bleu», «Blanc» eta «Rouge» luzemetraiek osatua. Dagoeneko Europako hiru zinemaldi nagu-

dukzioa erakusten duen saila ikuskatuko da. Belodromoan pantaila erraldoia baliatuko da, ume eta gazte-
txoak erakartzeko asmoz. Manuel Perez Estremera zuzendariak programazioa-
re gainean adierazi duenez, *«iazkoa baino bariatuagoa da aurtengo egitaraua. Sai-
lak ere gehiago dira eta jaialdia oro har irekiagoa da. Zinema zaharra, garai-
kidea eta modernoa biltzen saiatu gara»*.

Maskorren banaketaz arduratuko den epaimahaia Karl Baumgartner, Julio

Medem, Francesca Neri, Arturo Ripstein, Jean Saint-Geours eta Robert Wise-k osatuko dute. Bestalde, Euskal Mediak zuzendari berrien artean onenari luzatuko dio bere saria.

Aurrekontua 546 milioi pezetakoa (23 milioi libera inguru) izango du, iazkoa baino %5 gehiago.

Prest dago Zinemaldia pantailaratzeko. Arduradunen hasierako irribarreek urduritasuna ere ezkututzen dute, arrakastaren beharra. Horixe dute aspaldion jo-
koan.

J.J. PETRIKORENA

Hemezortzi
filme izango dira
Sail Nagusian;
zazpi, zuzendari
berrienak

SUSA
NOBELA

Gaspioaren erakundearen
aurka elkartu dira
Gaz-Pais elkartean
bildutako 105 abokatu zuzendar

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

Datozen hilabeteetan argitaratuko diren liburuen zerrenda osatu dugu

Literaturak ez du udazkenik

Iñigo Aranbarrik bere lehen eleberria plazaratuko du Susa argitaletxearen eskutik: «Emon biar yako». 60. hamarkadan inprimategi eta edizio munduan lanean ari den editore euskaldun baten pasarteak ditu kontagai. Aurretik, «Jonas Poisson» eta «Dordokak eta elurrak» poesia liburuak argitaratu ditu Susarekin Aranbarrik.

Literatur produkzioa ez da eteten. Hamaika liburu argitaratuko dira datozen hilabeteotan, eta Durangoko Azoka dator gero. Helduen literaturaren alorreko titulu berrien bilduma osatu dugu jarraian, lerroz lerro.

UDAKO tarte eta gero, argitaletxeek prest dituzte udazkenerako liburu sortak. Elkar argitaletxeak bi itzulpen kaleratuko ditu berehala, helduen literaturaren alorrean: «Emakume demonioa», Jim Thompson idazle estatubatuarrena, Idoia Gilleneak itzulua; eta Ismail Kadare albaniarren «Hiru arkuko zubia», Juan Mari Arzallusek euskaratu duena.

Durangoko Azokari begi-

ra berriz, Edorta Jimenezen «Manhattan» ipuin bilduma eta Joseba Sarrionandiaren poema berriak aurkeztuko ditu Elkarrek. Urte azkenera bitartean ateratzeko asmoz, bestalde, hiru kronika: Juan Martin Elexpuruk Kubari buruz, Joseba Etxarrik Iparramerikako euskaldunen gainean eta Ludger Mees-ek Europa gaitzat hartuta eginak.

Klasikoak argitaletxeak zortzi titulu osatu ditu irailerako: Shafte Spuryren «Moralistak», Xabier Arregiren eskutik. Montaigneren «Entseguak»-en hirugarren atala itzuli du Eduardo Gil Berak. Jose Antonio Letamendiak Ortega y Gasseten «Marxen errebolta» euskartatu du. Julen Kalzadak «Eromenaren laudorioa», Erasmorena. Charles J. Darwin-ek izkiriaturako «Espezieen jatorria» Alberto Gabikagojeaskoak. Itziar Lakak, Leonard Blomfielden «Hizkuntza», Pierre Xarritonek Baruch Spinozaren «Etika» ekarri du gureru eta Josu Naberanek Thomas Hobbesen «Leviathan».

Txalapartak, Pramoedia Ananta Toer indonesiararren «Iheskaria» plazaratuko du irailean, eta Durangoko Azokan Laura Mintegiren «Nerea eta biok» eleberria, Txillardegiren «Euskal Herria helburu» saiakera autobiografikoa eta Pilar Iparra-girrek moldatutako «Felix Likiniano, ezina ekinez eginak».

Alberdania etxeak, Juan Kruz Igarabideren «Sarean leiho» poema liburua argitaratuko du. Karlos Linazasororen ipuinak, oraindik titulurik gabeak. Josu Pikabeak egindako antologia, XVI. mendetik XIX. mendetako bitarteko literatur testu

Joseba Sarrionandiaren hiru titulu eskainiko zaizkigu datozen hilabeteotan: Elkarrek argitaratuko duen bere poema berrien bilduma; eta Pamielaren eskutik datozen, «Ni ez naiz hemengoa»-ren berrargitalpena eta «Marinel zaharraren balada», S.T. Coleridge poetaren itzulpena.

hautatuak jasotzen dituen. Eta azkenez, Inazio Mujika Iraolaren «Hautsaren kronika» ipuin liburua. Iraila bukaeran izango dira kalean.

Susak, Juan Luis Zabala-ren «Sakoneta» ipuinak eskainiko dizkigu. Inigo Aranbarriren «Emon biar yako» eleberria eta W. H. Auden estatubatuarren «Poemak» antologia, Juanjo Olasagarrek itzulia. Iraila amaierarako guztiak.

Ereinek hauexek kaleratuko ditu Durangoko Azo-

karen aurretik: Gerardo Markuletaren «Sagarren hausterrea» poesia liburua; Lurdes Otaegiren «Lizardiren poetika pizkundearen ingurumariaren argitan» saiakera; eta Ramon Saizarbitoriaren «Ene Jesus» eleberriaren berrargitalpena. Durangon, Xabi Muguruzaren lehen liburua aurkeztuko du.

Aukera oparoa

PAMIELAK zazpi lan karrikaratuko ditu irailaren amaierarako: Jose Maria Larrearen «L neumatikoak» testu txikien bilduma. «Ni ez naiz hemengoa» Joseba Sarrionandiaren liburuaren edizio berria eta osatua. Emak Bakia Baitarekin batera osatutako sailean, Raymond Radiguet idazle frantsesaren «Deabruak hartua» itzulpena, Eduardo Gil Berarena. Euskaraz eta erdaraz osatu ditu bestalde, Konstantinos Kavafis poeta gre-

ziarraren antologia, Andolin Eguzkitzaren eskutik; S. T. Coleridge poeta britaniararen «Marinel zaharraren balada», Joseba Sarrionandiak moldatua; eta Joan Salvat Papasseid katalanaren antologia, Koldo Izagirreraren itzulpenari esker. Azkenez, Tere Irastorzaren «Manual devotio gabecoa edo ibilgailuetara erabiltzeko esku-liburua» poemak.

Labayruk bi liburu ditu Durangoko Azokan plazaratzeko moduan: Bernardo Garroren «Abere dontsuak» eta Fede Callejaren «Euskal Herriko haur literatura».

Hurrengo batean jorratuko dugu haur literaturaren uztar berria. Helduen literaturari dagokionez, aukera zabala antzeman daiteke tituluetan. Azpimarratzekoa da itzulpegintzaren saioa, gero eta zabalagoa.

J.J. PETRIKORENA

■ Berrogei titulu bildu ditugu, narratiba eta itzulpegintzaren haritik osatuak batipat; gero eta oparoagoa da alor honetako saioa

Iñaki Irusta, OLBEko lehendakaria:

«Denen gustuko Opera Denboraldia antolatzea da gure helburua»

Opera Lagunen Bilboko Elkar-teak prest du datorren irailaren 13an hasiko den XLIII. Opera Denboraldia. 1995eko apirilera arte sei opera ikusi eta entzun ahalko dira Bilboko Coliseo Albia antzokian. Denboraldi honen berri jakiteko OLBEko lehendakaria den Iñaki Irustarengana jo dugu. Operazale amorratu hau luzez mintzatu zaigu operaren inguruko hainbat kontuz. Euskal Herrian ere, etorkizun oparoa baitu lirikaren adar honek.

ARGIA. Zein da Opera Lagunen Bilboko Elkar-teak antolatzen duen Opera Denboraldi bonen helburu nagusia; zer izango da apirilera bitarte?

IÑAKI IRUSTA. Aurreko denboraldietan bezala, aurtan ere gure helburua entzuleari gustuko zaion opera ekartzea izan da, opera lirikaren bertsio ezberdinak ezagutaraziz, eta ahal den neurrian behintzat Bilbora aurretiaz aurkeztu gabeko operak ekarri. Horrela, publiko guztietara heltzea da asmoa, operan hasi berria denarentzat zein jada operaren inguruan adituak direnentzat.

Denboraldi honetan Verdiren bi opera izango ditugu, «La Traviata» eta «Mac-

beth», Pucciniren «Turan-dot», Donizettiren «Don Pasquale» eta «Anna Bolena» eta Glucken «Orfeo eta Euridice». Denen gustuko denboraldia antolatzea da gure helburua.

A. Maila bandiko denboraldia izango da Bilbon, beraz, irailaren 13tik aurrera.

I.I. Izan ere Bilbok duen lirikarako tradizioa oso garrantzitsua da, eta urtez urte izandako goranzko joera etengabeak jarraitzen du, eta horrela Bilboko Opera Denboraldiak eskuratu du

berari dagokion errekonozimendua, bai komunitate ezberdinetan bai estatu mailan ere. Lirikaren inguruan diren sentsibiltate ezberdin guztiek lekua dute guk antolatutako opera emanaldi ezberdinetan.

Gainera, aurtan eskertzekoa da oso Bilbo eta Euskadiko orkestra sinfonikoak gurekin ditugula; bakoitzak hiru opera interpretatuko ditu. Bilboko Orkestra Sinfonikoa «Orfeo eta Euridice», «Don Pasquale» eta Pucciniren «Turan-dot» emanaldietan arituko da. Euskadiko Or-

kestra, jakina, beste hiruetan. Orain arte ez dugu inoiz biek hemen parte hartzea lortu eta guztiz eskertzekoa da hori. Horrek, dudarik gabe, erabat aberasten du kulture aldetik. Entseiuak egiteko orduan, konparazio baterako, bertakoak izanik, erraztasun handiagoa izango dugu.

A. Zer aurrekontu dauka aurtan Opera Denboraldiak?

I.I. Denboraldiak berez 420 milioi pezetako aurrekontua du, eta horren erdiari gutxi, gorabehera, instituzio eta enpresa pribatuen subentzioekin egin diogu aurre. Subentzioen erditik gora, 237 milioietatik 110, Eusko Jaurlaritzak 110 jarri du, bera izanik laguntzaile handiena.

A. Zein da gaur egun operak Euskal Herrian duen zaletasuna?

I.I. Guri dagokigunean behintzat, oso onarpen handia dute guk antolatutako opera saioek. Eskaintzen dugunarekin, hain zuzen, arazoak sortzen ari zaizkigu gero eta jende gehiago hurbiltzen

■ «Lirikaren inguruan diren sentsibiltate ezberdin guztiek lekua dute guk antolatutako emanaldietan»

baita emanaldietara. Antzokia gainezka izaten dugu. Hori dela eta, orain artean bezala sei opera egin beharrean, zazpigarren errepresentazioa egitea pentsatzen ari gara; funtzioak ere gehitu egin beharko ditugu agian, laura pasatuz. Gaur egun ekitaldi bakoitzean 1.994 lagun sartzen dira Coliseo Albia antzokian.

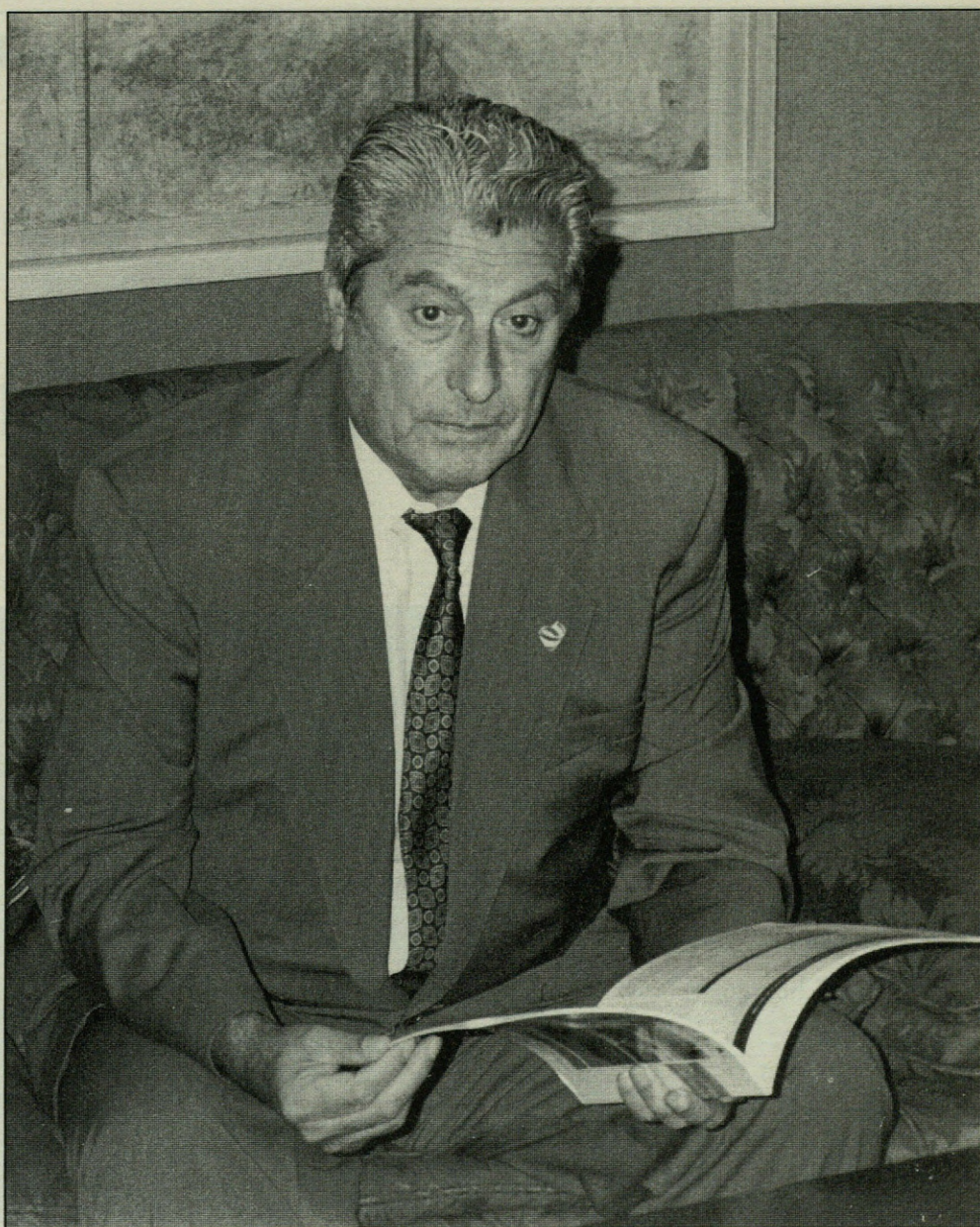
Hemendik hiru bat urtera, ordea, Bilbon Musika eta Kongresu Jauregi berria izango dugu, Euskalduna jauregian, eta bertan bostehun lagun gehiago sartuko direnez, arazoari aurre egin ahal izango diogu.

A. Zure ustez opera elitista al da?

I.I. Ez dut uste. Gure elkar-teak gaur egun 3.000 bazkide ditu. Hilabetero ordaintzen dugu gure jarlekua, eta prezioak ere ez dira ikaragarriak: saioko garestiena 8.000, eta 2.000 pezetakoa merkeena. Beraz, nire ustez ez da elitista. Jakin badakigu beste leku zenbaitetan 25.000 pza ordaindu behar direla operara joateko, baina hemen opera ikusi eta entzun nahi duenak aukera ona du. Gure aldetik ere saiatu gara elitismo horretatik aldentzen, eta azken hiru urteetan, esaterako, sarreren prezioa bere horretan mantendu dugu, igo barik.

A. Begi onez ikusten duzu gure arteko operaren

«Hemen opera ikusi eta entzun nahi duenak aukera ederra du; nire ustez opera ez da elitista»

etorkizuna?

I.I. Baikorra naiz. Operaren ingurura jendea hurbiltzen da; elkartera dei asko egiten dizkigute ikastetxeetatik ikastaroak emateko. Atzetik datorren jendeak itxaropena ematen dit. Gainera, gure artean konposatzaile onak baditugu: Karmelo Bernaola, Francisco Escudero... Ainhua Arteta bezalako kantari bat gure artean izatea ere, zentzu horretan, baikortasunerako arrazoi ona da. Emanaldietara adin guz-

tietako jendea hurbiltzen da eta horrek, nola ez, zerbait adierazten du. Musikari-aldetik zer esanik ez: lehen orkestra bakarra genuen, eta orain bi dira, Euskadikoa eta Bilbokoa. Zenbait momentutan musikari atzerritarren premia izan dugu; gaur egun, oster, ikusten da jende berria apurka sortzen doala. Musika kontserbatorioak ere, zorionez, betarik dira.

PATXI GAZTELUMENDI

Aurtengo Opera Denboraldia osatzeko behar izan den 420 milioi pezetako aurrekontuaren erditik gora (237 milioi) erakunde publiko eta enpresa pribatu- en dirulaguntzaz bete dute OLBeko antolatzaileek, Eusko Jaurlaritza izanik laguntzailerik nagusia.

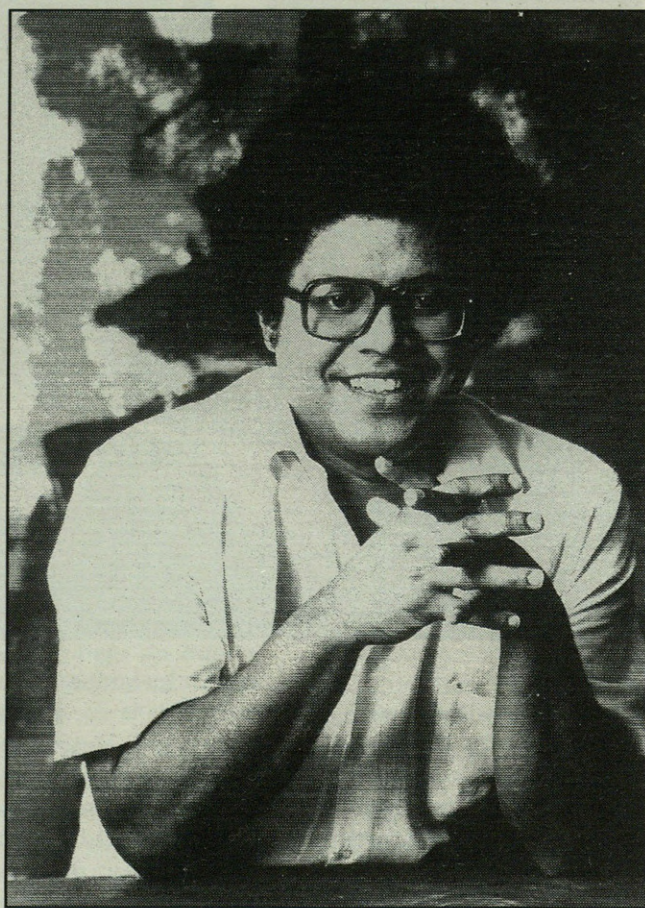
Pablo Milanesek Getxoko Folk Jaialdian parte hartuko du irailaren 10ean

Kubako Trobaren sona

O hituta gaude gutxienez urtean behin Kubako Troba Berriaren bisita hartzera. Aurten Pablo Milanes izango dugu ordezkaritza 'fidel' horren lekukoa eramango duena.

PABLO Milanes Kubako Troba Berriaren aitzindarietako bat izan zen. 1968ko otsailaren 18an mugimendu hau sortu zuen ofizialki Noel Nicola eta Silvio Rodriguezekin batera, Habanako «Casa de las Americas»-en emaniko kantaldi baten bitartez. Geroztik Pablo Milanesen izena identifikatua izan da beti talde honekin.

Halere, Pablok 16 urterekin hasi zuen bere bide profesionala 'spirituals'ak kantatzen (beltz amerikarren

Pablo Milanes 16 urterekin hasi zen abesten eta tarte honetan mundu osoan ezagunak bihurtu dira bere hainbat konposizio.

kantu tradizionalak) Cuarteto del Rey izeneko taldean eta gerora filin izenez eza gutzen den estiloan aritu zen

kantari eta gitarrajole. Azkenik, eta dagoeneko Kubako Troba Berriaren zabal-kunde garaietan, bere talde

propioa sortu zuen Loe Brower-ek zuzentzen zuen Grupo de Experimentacion Sonora kolektiboaren inguruko jendearekin, 70eko hamarkadan. Leo Brower berak esaten zuen Pablo Milanes hain konposagile ona dela ezen poeta ere bihurtzen baita finean.

Son, son, son...

EGIA da berak egindako zenbait konposizio mundu osoan ezagunak egin direla eta ehundaka bertsio desberdin sortarazi dituztela. Askok eta asko oso ezagunak zaizkigunak.

Silvio Rodriguezek Pablo bori buruz zera zioen: «Nix txundituta gelditu nintzen Pabloren kantuekin. Gogoan dut nola obsesioa ere hartu nuen. Pablorengan berehala nortasun berezia sumatu nuen eta kantatzeko entzutea musikalitate lezioak jasotzea zen eta ez bakarrik bere konposaketengatik, bere kantatzeko eragatik ere bai. Gogoan dut nola geroztik gitarra ondoan nuela egiten nuen lo eta horregatik emakume batek bere ondotik bota ninduen zeren edozein unetan esna

bainezakeen Pablora kan-
turen batekin».

Pablok beste zenbait
muga ere gaingitu ditu. «Yo-
landa» kantu ezaguna izen
bereko neskatxa zuri bati
egin zion. Baina maitasun
hura ez zen posible izan
neskaren gurasoek ezin bai-
tzuten onartu alaba azal
beltzeko gizon batekin ibil-
tzea. Gizarte kubatarra egun
ere arrazista samarra da,
baina salbuespenak onar-
tzen ditu gero eta gehiago.

Egia da, bestalde, Pablo
Milaneseak 'iraultza'rekin
oso identifikazio zuzena
izan duela; eta bere kantuak
mundu osoan ezagunak
izatea neurri handi batean
iraultza kubatarraren enba-
jadoreetako bat izanari zor
zaio. Gaur egun Pablo Herri
Agintearen Asanblean di-
putatu da.

Azken 20 urteetan bere
irabazien %85 estatuari
eman izan dio kantariak.

**Kubako Troba Berriaren izar handia dugu Silvio Rodriguezekin batera, kutsu gaurkotuko son
doinuaren enbaxadore eta zabaltzailea.**

baina aurretik Pablo Milanes
Fundazioa sortu du, he-
mendik aurrera bere iraba-
ziak Kubako kultur mugi-
mentuak bultzatzeko eta

laguntzeko erabiliko direla.

Benoa. Coppelia izozkite-
giko bileratan mundua al-
datu nahi zuen hura, son-ari
kutsu gaurkotua emateko

gai den kantari kubatarra,
aurki gure artean izango da.
Nahi duenak badaki.

MIKEL MARKEZ

EURODISNEYRA BIDAIA BEREZIA

○ 94eko IRAILAREN 8tik 11ra

Helduak, bikoitzean	35.900 pta.
Helduak, hirukoitzean	31.900 pta.
Helduak, lauukoitzean	29.900 pta.
Haurrak (bi heldurekin batera)	19.900 pta.

○ PREZIO BARNEAN

Literadun autobusa
Bi gau Santa Fe hotelean (Eurodisney)
Hiru egunetarako sarrerak parkerako
Egonaldi tasak
Gidari baten laguntza

VIAJES TEP
Urbieta Kalea, 59
Tlf: 46 06 88
20006 DONOSTIA

VIAJES TEP
San Marcial Kalea, 1
Tlf: 42 00 71
20006 DONOSTIA

TELEFONO ERRESERBAK: 46 16 08

1994-eko ABUZTUAREN 10a BAINO
LEHEN EGINDAKO ERRESERBATARAKO
3.000 PTA -ko DESKONTUA
PERTSONAKO

IRAILAK
10
larunbata■ **BERTSO JAIALDIA
MUTRIKUN**

URTEROKO usadioari jarraikiz, Mutrikuko bertso eskolak bertso jaialdia antolatu du, irailaren 10ean, larunbatean, Miruaitz pilotalekuan. Gaueko hamar t'erdietan hasita, **Mañukorta, Jon Azpillaga, Unai Iturriaga, Maddalen Lejanbio, Iñaki Murua eta Andoni Egaña** bertsolariak arituko dira. Gazte eta helduez osatutako seikotea beraz, mutrikuarren eta bertara hurbiltzen direnen gogoak asebetzeko lotu dutena.

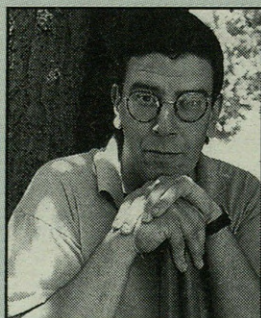
JOSU GOIRI: «Baliabide eta funtzio berriak topatu behar ditugu txalapartaren inguruan»

ARGIA. *Musika-terapia klaseak ematen dituzu txalapartan oinarriturik.*

JOSU GOIRI. Donostian, Zorroagako fakultatean, graduatu ondoko musika ikastaro bateko atal bat musika-terapia da. Ni horretan aritzen naiz. Badago ikerketarik txalapartari lotuta, eta ospitaletan erabili ondoren emaitzak interesgarriak izan dira. Momentuz ikertzen ari gara eta erabiltzen. Erritmizazioak eta beste hainbat arlotan baliagarria izan da. Astelehenetan ematen ditut klaseak.

A. *Txalaparta jotzen ere erakusten duzu.*

J.G. Ikastaroak emateko deitzen didate eta normalean prest nago gutxieneko baldintzak betetzen badira.

A. *«Txalaparta. Euskal erritmo eta soinu era» liburua argitaratu duzu.*

J.G. Txalapartaren inguruko ikerketa egin eta apur bat zehazteko euskal kultura aztertu dut.

A. *Soinu berriak aurkitzen saiatzen zara musika-tresna baliatuz.*

J.G. Nahiz eta aintzina-ko gauzak gorde, aberastasun horretan murgildu eta baliabide eta funtzio berriak topatu behar ditugu.

IRAILAK
12
astelehena■ **LIZARRAKO MUSIKA
ASTEAK**

ANTZINAKO musikari erreparatzen dio Lizarrako Musika Asteak, eta aurten, irailaren 12tik 16ra bitartean iraungo du. Lehen ekitaldia, astelehean, **The Scholars** laukoteak eskainiko du, XIII, XIV eta XV. mendeetako musikaz. Asteartean, **Samaniego abesbatza** arituko da. Antton Leteren zuzendaritzapean, kantu gregoriarraren haritik osatuko du emanaldia. Asteazkenean, **Emma Kirkby** soprano britainiar arrakastatsua hurbilduko da, **London Baroque** sokazko laukotearekin Haendel, Corelli, Ravenscroft eta Muffat-en obrak abestera. Ostegunean, **Concerto Italiano** taldeak Claudio Monteverdiren piezak joko ditu. Ostiralean, **Felix Ayo** euskal biolinjole sonatuak Haendel eta Bach-en doinuak ekarriko ditu, **Emma Jimenez**en laguntzaz. Kontzertu guztiak **Santa Klarako konbentuan** izango dira.

IRAILAK
14
asteazkena■ **«MAITATZEKO GARAIA»
MIARRITZEN**

DANTZARI lotutako «Maitatzeko garaia» ekitaldien artean, irailaren 14an, 21.00etan, **Ballet Jazz Art** talde paristarra arituko da. 1983an sortua, hamahiru dantzarik osatzen dute taldea eta beren jarduna dantza klasiko eta garaikidearen arteko nahasketatzat jo daiteke. Miarritzeko Udal Kasinoan izango da emanaldia. Irailaren 15ean, bestalde, 21.00etan, **Martin Padron Danse Theatre** zortzi dantzari osatutako konpainiak jardungo du Bellevue Kasinoan.

IRAILAK
15
osteguna■ **XABIER LIZARDI
IPUIN SARIA**

ZARAUZKO Udalak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak elkarrekin batera antolatzen duten **Xabier Lizardi Haur Ipuin saria** lanak aurkezteko epea irailaren 15ean beteko da, eguerdiko ordu batean. Jatorriz euskaraz idatzitako lanak izan behar dute, argitaragabeak. Partaide bakoitzak nahi adina ipuin aurkez ditzake, makinaz idatziak eta luzeraz hamabi orrialde baino luzeagoak. Sari bakarra izango da, 300.000 pezetakoa (13.000 libera inguru). Epaia, 1994. urteko azaroaren 25ean emango da. Saritutako lana argitaratzearen ardura Erein argitaletxeak izango du.

■ WIM WENDERS SAN TELMON

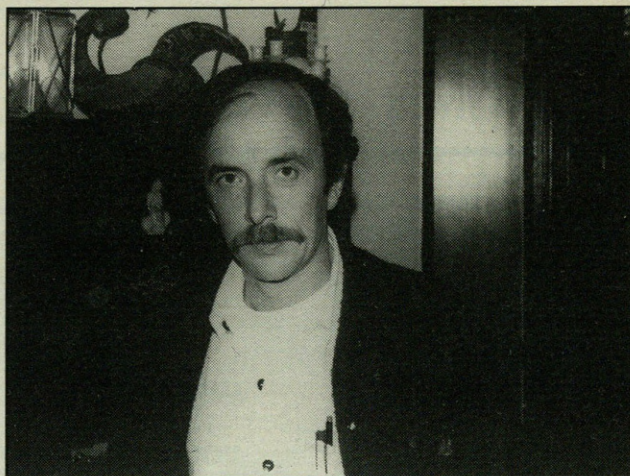
DONOSTIAKO San Telmo museoan «Wim Wenders: argazkiak eta electronic paintings» izeneko erakusketa zabalduko da irailaren 16tik urriaren 23ra arte. Zinemagile alemaniarren neurri handiko argazki eta tratamendu digitalez osatutako 'irudi elektronikoek' osatzen dute bilduma: Estatu Batuetako zinema eta antzerki antzokietako fatxadak, Australiako argazki panoramikoak eta beste, guztira berrogeita hamarretik gora irudi. Honekin batera, eta urritik aurrera, Donostiako Antzoki Zaharrean Wim Wendersen pelikula guztiak emango dira hiru hilabetetan zehar.

■ BERGARAKO ARTISTEN ERAKUSKETA

ZUMAIKAKO VII. Arte Erakusketak hainbat ikuskizun antolatu ditu uztailetik aurrera. Irailaren 16an hasita, **Bergarako artistak** bilduko ditu, Forondako kultur etxean. Ordutegia: 19etatik 21etara.

■ ANTIGUAKO MUSIKALDIA

HAMAIKAGARREN ediziora iritsi den Zumarragako Antiguako Musikaldiaren baitan, «**Denboraren bila**» emanaldia eskainiko dute **Maite Arruabarrena** mezzo-sopranoak eta **Xabier Lete** musikariak. Alejandro Zabala eta Carlos Jimenez pianojoleen laguntzarekin arituko dira. Maite Arruabarrena profesional gisa Bartzelonako Antzinako Musika Jaialdian hasi zen kantari eta orduz geroztik Europako plaza nagusietan jardun du (Paris, Geneba, Budapest, Insbruk, eta abar). 1989an Trevisoko Toti Dal Monti Nazioarteko Kantu Lehiaketa irabazi zuen. Larunbatean izango da, 19.30etan, Antiguako ermitan.

«**HITZA PITZ**» **JAIALDIAK** irailaren 17tik 24ra bitartean izango du aurtengo zita, Miarritzen eta Ezpeletan. Bertan nazioarteko hainbat kontalari bilduko dira. Ohi den bezala, **festibal horretako** egun bat, hasierakoa, euskaraz izanen da, «**Goñiko zalduna**» obraren emanaldiarekin. Josean eta Jesus Artze anaiak, kontalari moduan eta txalapartari gisa, Beñat Achiary kantuan eta Jean Schwarz musika elektro-akustikoaz arituko dira, Ezpeletako udal aretoan, 21.00etan.

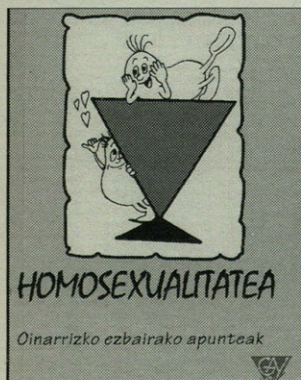
■ ANDY WARHOLEN ERRETRATOAK

ARTISTA estatubatuarrek 70-80ko hamarkadetan burututako berrogei erretraturen bilduma irailaren 18ra bitartean izango da ikusgai Bilboko Rekalde arte aretoan. Teknikari dagokionez, lientzoaren gaineko serigrafiak ditugu obra hauek, abangoardia plastikoaren baitan **pop korrontearen ispilutzat** kontsideratuak izan direnak eta «*Amerycan way of life*» delakoaren erakusgarri ezin hobeak. Sydneyko Arte Garai-kidearen Museotik eta Londresko Anthony d'Offay Galeriatik ekarri dituzte obrak Rekaldeko arduradunek.

ARANTZA (NAFARROA) ☎ (948) 63 41 79

- Natura eta lasaitasuna. basoak, errekek, mendiak.
- Euskera ikasteko leku paregabea.
- Euskaltegi, ikastola, topagune eta talde desberdinentzako eskeintza bereziak.
- Mendi ibilaldiak oinez, nahiz bizikletaz.
- Instalazio modernoak: dutxak, sauna, gimnasioa, joku gela, TB bideoa.
- Kultur eskeintzak, bisitaldiak, bestak...
- Bertako sukaldaritza.
- 65 lagunentzako tokia.
- Urte guztian zabalik. Aparkaleku pribatua.
- Prezio oso egoki eta konpetitiboak.
- Irun-Iruña, errepide nazionaletik, N-121 Berrizaungo bidegurutzetik 7 Km.tara.

«HOMOSEXUALITATEA. OINARRIZKO EZBAIRAKO APUNTEAK». GAY
HOTSA. 63 or.

HAUXE da Gay Hotsa aldizkariak kaleratzen duen bigarren lana. Edizio elebidun honetan, homosexualitatea azterketa sakona eskaintzen da, sexu-aukeraketa hau azalduz eta eragiten dituen erreakzioak eta agenda erabilgarria eskainiz. Liburu gomendagarria gaiaren tratamenduagatik eta horrelako lanik ez delako usu aurkitzen ●

«ORIA IBAIKO UNTZIAK». SELMA HUXLEY, ROMANA ENPARAN, LOURDES ODRIOTZOLA ETA CRUZ APEZTEGI. DONOSTIAKO UNTZI MUSEOA. 47 or.

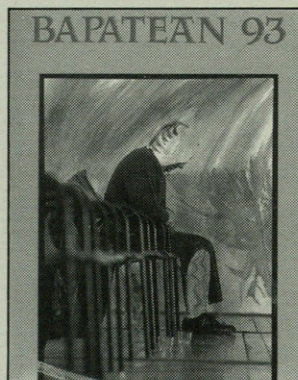
LAU artikuluk osatzen dute Untzi Museoak bultzaturiko argitalpen monografiko hau. Horrelako lanik usu agertzen ez denez, oso interesga rritzat jo daitezke bertako aportazioa, Ondare historikoaz, Orioko San Nikolas Errege Hiribiduaz,

Oriako untzigintzaren bilakaera historikoaz eta tipologiaren eboluzioaz ●

«EUSKO JAURLARITZAKO HIZKUNTZA POLITIKARAKO IDAZKARI NAGUSIAREN AGERRALDIA, BERAK ESKATUTA, EUSKO LEGEBILTZARREKO IRASKUNDE ETA HERRIZAINGO BATZORDEAREN AURREAN».

JAURLARITZAKO LEHENDAKARI TZAREN IDAZKARITZA. 22 or.

OSO tarteka kaleratzen diren horrelako agerraldiak buruzko argitalpenak eskertzekoak izaten dira oinezko jakin dezagun zertan diren eta nola baloratzen dituzten euskararen inguruko arazoak Legebiltzar rean. Honakoa, aurtengo apirilaren 22an burutua, euskaldungoan emaniko gorakada nabaria aipatzen da. Hamar urtetan —1981etik 1991ra— ehun mila euskaldun gehiago zeudela jakinarazi zuen Mari Karmen Garmendiak. Honekin batera, Hizkuntz Politikarako Idazkaritzaren lanaren ildo nagusiak eta, azkenik, etorkizunari begira, zeintzu diren lehentasunak eta berregituraketarako beharra azaldu zituen. Eskertzekoa liteke horrelako agerraldiak gehiagotan gizarteratzea, eta lehenago ere burutzea argitalpena ●

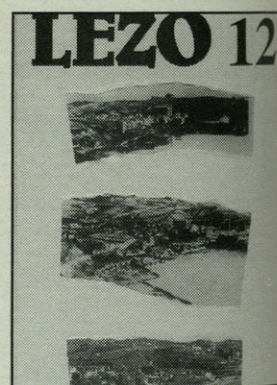
«BAPATEAN 93». EUSKAL HERRIKO BERTSOLARI ELKARTEA.
272 or.

TXAPELKETA bakoitzarekin bezala, bertsolariek euren lanaren uza biltzen dute lan berri batean. Orain arte bertso hutsak ematen baziren ere, oraingoan bertsolarien aurkibidea, izen deituren zerrenda, bertso saioen nondik norakoa, aukeraketaren mugaketa eta beste hainbeste informazio biltzen da. Edizio honen zati hunkigarriena Lazkao Txikik egin agurrak eta berari botatakoek osatzen dute ●

«TXISTULARI. LEHEN TANBORIL IHARDUNALDI». EUSKAL HERRIKO TXISTULARIEN ELKARTEA. 157.
ZENBAKIA. 100 or.

AURREKO urteko irailean burutu ziren lehen tanboril jardunaldietan jorratu ziren gai ezberdinen bilduma egin da ale honetan. Aditu askoren hitzaldiak ematen

dira, Jose Inazio Ansorena, Carles Mas, Jabi Alonso, Carmen Quiñones... Eta musika tresnaren teknikaren inguruan aritzeaz gain, beste osagarriak ere badira, hala nola, arnasketa, ikerketa akustikoa... Beste alorreko gaiak ere lekuri dute orrialdeotan, erreforma eta LOGSE, txistuaren inguruko berriak... Interesgarria benetan teorizazio eskasa egin baita tanborilaren inguruan ●

«LEZO». OROITZENE EUSKALTEGIA. 12.
ZENBAKIA. 90 or.

ARAZOAK nabari dira «Lezo» aldizkari hau eta udalak berregitaratu duen «Laezon» artean. Izan ere, bakoitzak bere eremua behar eta hala gertatzen ez. Oraingoan badirudi bigarren hau udalaren berriak bilduko dituela eta eskuarte dugu «Lezo»k kultur ikerketa eta gizarte berrien bideari eusko diola. Artikulu ugari Lezoko historiari, literaturaz, ekologiaz... Adibide eredu garria herri-aldizkarietopikoekin hausteko ●

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

Atzoko gogoetak gaur egun dirau

Munduaz dudak ikuspegia; biziaren esanguraz; erlijioa eta zientzia; ikerketaren erlijiotasuna; kultura etikoaren premia; faxismoa eta zientzia; hezkuntza eta hezitzaileak; iparramerikako nire lehen inpresioak; bakea; gerra arriskua deusezteko; derrigorrezko soldaduskaz; Sigmund Freud-i; bakezaletasun aktiboa; desarme-arazoak; zientziaren internazionala; gutxiengoez; kultura eta ongizatea; kultur bizitzako gaixotasin sintomak; munduko krisi ekonomikoari buruzko gogoetak; produktzioa eta eros-ahalmena; juduen idealak; kristautasuna eta judaismoa; judu-komunitatea; Palestina eraikitzeari buruzko hitzaldia; ikerketaren printzipioak; fisika teorikoaren printzipioak; erlatibitate-teoria zer da?; egia zientifikoak; zientzilariarentzat iraingarni; ...

1879. eta 1955. urte-bitartean bizi izan zen Albert Einstein zientzilaria erlatibitate-teoriaren aita izanagatik da batez ere ezaguna. Edozeinek pentsa dezake gizon hori teknokrata hutsa izan zela,

baina bere bizitzan zehar zientzilariekin ezezik garaiko bizitzarekin zerikusik duten izkribu asko utzi dizkigu. Aurreko parrafoan azaltzen diren gaiak Einstein kezkatu zuten batzuk besterik ez dira. Aipatu gaiak buruz Einstein-ek dioena irakurrita ideia asko egun aktualitate bizia direnaz ohartzea erraza da. Adibide gisa, hona hemen produktioa eta eros-ahalmenari buruz pasarte batean dioena: "Nire iritziz, gaur egun egoerari aurre egiteko baliabide naturalak ondoko hauek dira:

1) Asteko lanordu-kopurua jaitea eta gutxienerako soldata finkatzea, ondasun-produkzioarekiko eros-ahalmena erregula dadin.

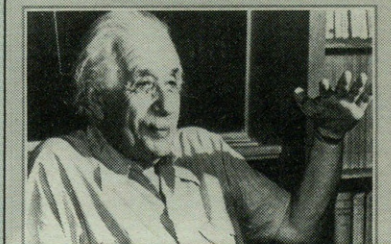
2) Zirkulatzen ari den diru-kantitatea zein kreditu-bolumena erregulatzea salgaien batezbesteko presioak mantentzea.

3) Monopolizaturiko sektore batek produkturiko artikuluen presioari legez muga jartzea".

Liburu informazioa izkribu independente osaturik dagoenez liburua ez da orrialdez orrialde irakurri beharrik; are eta gehiago, norberari interesatzen zaizkion gaien arabera irakurtzea ko-

MUNDUARI BURUZKO NIRE PENTSAMOLDEA

Albert Einstein

"Munduari buruzko nire pentsamoldea"

Albert Einstein. Itzultzailea: Iñaki Azkune. Gaiak. 221 or.

meni da. Beraz, irakurketa 99. orrialdean has daiteke eta ondoren 80. orrialdean segi daiteke. gaiak bulgarizazio-mailan tratatzen direnez oso samurra egiten da irakurketa eta gainera hizkuntzaren trataera erabat didaktikoa da.

Joserra Aizpurua

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Argantzunen egingo da Uda elkarteak antolatu duen bigarren Trebiño Eguna. Gasteiztik 15 kilometrora, eta «Trebiño Araba da» lelopean, bertan bilduko dira egunpasa polita egin nahi duten guztiak.

Trebiño Egunaren bigarren tanda

TREBIÑO Araba eta, beraz, Euskal Herria dela esaten aspaldidanik entzun izan ditugu ahots ozen zein ahulak. Baina norbaitek hartu baldin badu leloa oinarritzat, horixe Uda elkarteak izan da. 1986ean sortua, «alderdi politiko zein erakunde publikoek honen inguruan inolako aldarrikapenik ez zutela egiten ikusita sortu genuen elkarte sozio-kultural hau», argitu digu Uda elkarteak partaide eta bozeramaile den Javier Ruizek.

Duela bost urteko irailaren 17an antolatu zuen lehen Trebiño Eguna Uda elkarteak, «baina bertakoen-tzat batez ere, Argantzun eta Trebiño herrien inguruan

biltzen diren 50 udalerrietako biztanleentzat».

Urte hauetan beste hainbat ekitaldi antolatu dituzte. Mendi irteerak, topaketak, mahainguruak... Aurten arte, Euskal Herria osora zabaldu nahi baitute euren mezua: «Trebiño Araba dela esaten bertako gehienak gatoz bat. Gure lotura kultural zein egunerokoak Gasteiz barna igarotzen baitira, eta ez Burgostik, legeak burgostarrak garela dioen arren».

Irailaren 11n ospatuko da, beraz, bigarren Trebiño Eguna, Gasteiztik 15 kilometrora dagoen Argantzunen. Bertan, euren aldarrikapenarekin bat datozen guztiak bertaratzea nahi dute, duela bost urteko ospakizun xumea alde batera utzi eta euren lurraldeetatik kanpoko jendea erakartzeko.

Horretarako, Arabako Diputazioa, Gasteizko Udaletxea, Vital Kutxa, ETB, Radio Correo, Radio Vitoria, SER... guztien laguntza izan dute. Arabako hainbat udalekxetan ere onartu da euren elkartasun aipamena egitea, hala nola Amurrión, Oka-Iruña, Legutio, Asparren eta Oionen. Zuk ere Argantzunera joan nahi baldin baduzu, Gasteizerako bidea hartu eta oso kilometro gutxira topatuko duzu. Autoz joaterik ez baduzu, izango duzu tren berezia egun horretan, goizeko 10etan, arratsaldeko 8 t'erdietan itzuliko dena. «Festarik ez da faltako egun osoan. Aspertzeko astirik ez du izango hona hurbiltzen denak». Hala izango ahal da. ■

EGUNPASA

Egitarau zabala

Egun osoa ekitaldiz beterik izango da.

TREBIÑO Eguna hurbiltzen direnek festa giroa izango dute nagusi. Goizeko 11etatik aurrera fanfarreak, haur jolasak, herri kirolak, Arabako dantzak, eskulanak, bertsolariak, kantaldiak... Ez dute aspertzeko astirik izango. Arratsalde partera, guzti hau nahikoa ez balitz, Anagrama eta Oskorri taldeekin dantzaldia izango dute. Festa gaua helduekin amaituko da. ■

HURA OTORDUA!

ABRAHAM OLANO

Txirrindularia

Erlojuaren
kontra

Domina jasotzeko segundu gutxira geratu arren, Italiakoak ez dio apertorik kendu gazteari. Denetarik eta ugari du lema. Baina bizikleta potoloekin bat ez dator eta bere loditzeko joera zaindu behar du. Ondorioz, erlojuaren kontra beharrean, txerrikiaren aurka aritzen da, gustukoa izan arren. Horrela joaten zaizkio janariak, kilometroak egiten, eta denetarik eta ugari jate horrek emaitzak ematen dizkiola eta, sukaldari lanetan ere aritzen da. Labeen erretako txixarroa du espezialitate. Sukaldean ere xume, beraz. Lasterketa luzea eta gero, orde, lanerako gogorik ez eta, Zarauzko Aiten Etxe jatetxera jotzen du, bertako sukaldaritza dastatzera. hartzen ome du markak hausteko lain.

Pikondoaren
garaia

EUSKAL Herriko leku anitzetan topatuko duzu pikondoa. Ingurune heze eta klima leuneko zein lurralde lehorragoetan loratzen baitaki. Udaberrian loratutako zuhaitz gogor honek laster emango dizkizu bere fruituak goxoenean, irakurle, udazkenean. Biltzeko orduan, txotxa biguina, azala fina eta irekitzen hasia eta ipurdia urtsua dutenak aukeratu itzazu. Horiek dira heldutasun punturik onenean daudenak. Oraindik helduak ez daudenek esne antzeko zapa botatzen dute. Esne hori kaustikoa da, azala erretzen du, eta kaltegarriak dira jenez gero. Horregatik, fruitu heldurik gabeko arbola topatzen baldin baduzu, utzi aleak bakean. Negu osoz egon baitaiteke pikondoa fruituak ernaldut

Piku helduek txotxa biguina, azala fina eta haustear eta ipurdia urtsua izan behar dute.

gabe, udaberrian gero eta ugariagoak diren piku goiztiarrak eskaintzan amaitzeko.

Jateko orduan, formula anitz eskaintzen dituzte, gainera, pikuek. Freskoak zein lehortuta jan ditzakezu. Baita konpotan, entsaladan, esnetan egosiak, mermeladetan edota pattartuak hartu

ere. Libratzeko arazoak edota glukosa beharra dutenentzat ezin hobeak dira pikuek. Ihartze asmotan dabilzanentzat ez dira aproposenak, kaloria asko baitituzte. Mendizaleentzat, aldiz, jaki goxo eta energetikoa dira piku lehorrak. Diabetikoei ez zaizkie komeni ■

SABEL FINA

Zopa nafarra

OSAGAIAK

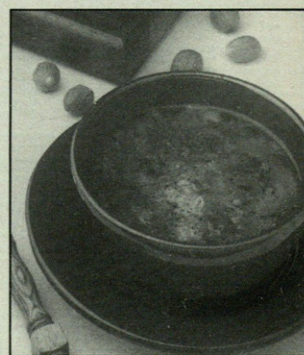
SEI LAGUNENTZAT

Ogia ● 100 gramo txorizo ● 100 gramo urdaiazpiko ● letxuga buru bat ● kilo erdi ilar ● kilo laurden patata ● 3 porru ● tipula bat ● 2 azenario ● azalore bat ● 3 baratxuri ale ● 200 gramo leka ● espinaka sorta bat ● salda ● olio

PRESTATZEKO ERA

TXORIZOA eta urdaiazpikoa zatitu, baratxuria eta tipulina txikitu, eta guztia el-

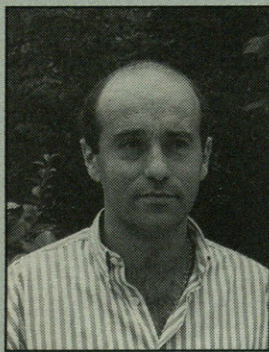
tze batean jar ezazu oliotan goritzen. Ondoren, labean xigortutako ogi zatitxoak, letxuga, ilarak, azenarioak, lekak, espinakak eta patatak gehitu. Barazki guztiak aldeztu aurretik zatituta behar dituzu. Dena ongi goritzen doala, hiru litro inguru salda bota eltzera, eta egosten utzi su txikitik. Atera baino 15 minutu lehenago, zopa azpil sakon batean labean sartu, goialdean geruzatxo bat sor daktion. ■

Zopa nafarrak azalean geruza gogor bat izan behar du.

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA
ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

Su artifizialak

Herri jaietan oso ospakizun arrunt bihurtu zaigu su artifizialen emanaldia. Askorentzat argi eta soinuuen arteko nahasketa polita besterik ez da, baina ongi behatuta artea eta zientzia bateraturik dituen ekintza dela iruditzen zait.

Kolore gorriak, horiak, urdinak, txuriak, moreak eta abar lortzeko konposatu kimiko desberdinak erabiltzen dira, batetik bestera dagoen prezio-diferentzia uste baino handiagoa izanik. Hortaz, adibidez, kolorerik garestienak urdina eta txuria diren bitartean, merkeenak gorria eta berdea dira.

Kolorearekin batera zeruan irudikatzen diren irudiak ere oso ikusgarriak izaten dira. Izarrak erortzen, harrak esekituta, hazkunde erraldoia duten palmerak, eraztunak, zirkunferentzia hutak eta izardunak, argijauziak, eta abar zeruan irudikatzen lehertzen

materiala ezezik, karkasaren diseinua ere garrantzitsua da, leherketek behar diren unean, altueran eta norabidean gertatu behar baitute.

Kolore eta irudiekin batera soinuak berebiziko garrantzia dauka; nolabait esateko ekintza girotu egiten baitu. Artearen definizio ugari aurkituzakegu entziklopedietan, baina nik ondokoak aukeratu dut: «Materia, irudia edo soinuak erabiltzen, gizakiak material edo inmateriala dena espresatu edo imitatzen duen ekintza edo ahalmena».

Nik uste definizio horretan adierazten dena bat datorrela su artifizialek eskaintzen dutenarekin baina aipatu iritzia eztabaidagarria izan daitekeela onartzen dut. Hala ere, badago su artifizialen alorrean artetzat har daitkeen beste iharduera bat, hots, suak botatzeko era eta ordena. Esate baterako, haize gutxi dagoen egunetan oso ongi norabideratu behar dira suak beraiek eskatutako keak ikuseremua estali ez dezan; edota segun eta zein den suen aireeratze-ordena emaitza bat ala bestea izango da; edota segun eta azkeneko traka nolakoa den ikuslea gus-tora ala ez hainbeste gertatuko da.

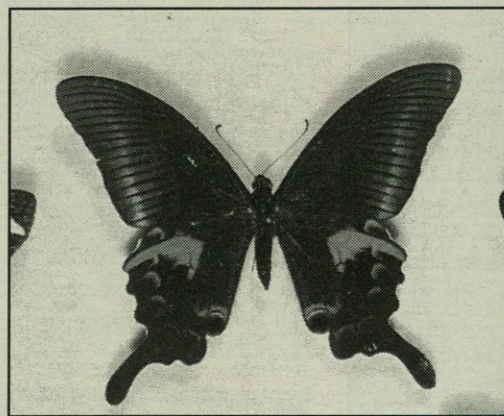
Zientzia arteaz jantzita agertzen zaigunean emaitzak ikusgarriak izaten dira gehienetan, baina zientzia soilik auzaltzen zaigunean emaitzak beldurgarriak gerta daitezke.

Tximeleten azken hegaldiak

EUSKAL Herria da, Espainiarekin batera, Europako tximeleta bilgunerik nagusia. Pirinioetan biltzen baitira urtero hamaikatzotximeleta espezie.

Baina gero eta tximeleta gutxiago geratzen dira. Biologoek esanetan, ingurugiroaren osasun maila neurtzeko termometro na-

tural aproposak diren animalia hauek gero eta zailago dute iraunbizitzea. Gas toxikoak (autoen errekin hondakinak eta eurentzako beharrezkoak diren landareen arerio nagusiak, industria hondakinak), nekazaritza intentsiboa, autoen argiak, urbanizazioak, suteak... Dena dago tximeleten aurka, eta babes arau gutxi. Indarrean den bakarrenetako, Bernako Konbenioa (1976) da, baina konbenio honek ez ditu sinatzaileak arautegia betetzera behartzen. ■

Euskal Herrian gero eta tximeleta gutxiago geratzen dira, garapenak ekarri dizkien arerioak medio.

EKOLOGIA

Ozonoaren paradoxa

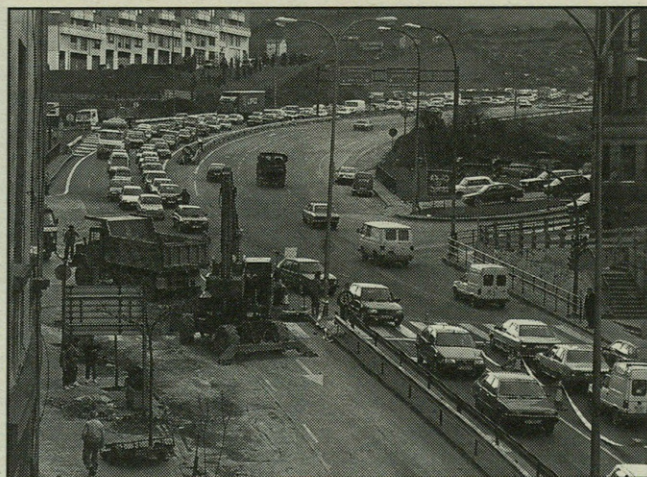
NATURAK ere eskaintzen ditu paradoxak. Horrela, azken urteetan estratosferako ozono geruzaren zuloak guztiontzat kezkarri bilakatu diren bitartean, herrialde garatuenera ozono gehiegi dago lur azalean. Ozono kopuru handiegia honek arnasketa arazoak dakartza, ondoeza ugariz gain. Arazoaren larritasuna ikusita, hasiak dira agintariak zirkulazioa debekatu beharko dela seriozki pentsatzen.

ALEMANIAN asmatu dute, ordea, honelako neurriak baztertzeko modua. Oharkabean ia, Hoechst etxe alemaniarrek ozono kaltegarria oxigeno osasungarri bihurtzen duen filtroa asmatu du. «NoXon» izeneko produktu berriak autoentzako, haizagailuentzako eta industria astunerako filtroen ekoizpena ahalbidetuko du, eta iraila aldera merkaturatuko da, guztion onerako. ■

Trafiko akatsak

EUROPAKO herrialde gehienetan eskubiak lehentasuna du trafiko araudian, baina azken urteetan egin diren azterketa zientifikoek arabera, autoaren bolantea eskubian baldin badu, ezkerak lehentasuna izatea logikoagoa litzateke, ikuspegi zabalagoa eskaintzen baitu gidariarentzat, istripu arriskuak mugatuz.

Ordenagailuak ere bat datoz honekin, Herrialde Behetako Utrech-eko Unibertsitateko Kalkulu Elektronikoko Zentruak egin duen ikerketa baten arabera, ezkerak lehentasuna izango

balu, semaforo edota seinalerik gabeko bidegurutze batetik 2.800 autok igarotzerik lukete, eskubiak lehentasuna duen bidegurutze beretik egun 700 bakarrik igarotzen diren bitartean. ■

Ikerketa zientifiko desberdinek argi utzi dute eskubiak trafiko araudian duen lehentasunak istripu gehiago eragiten dituela, lehentasun hori ezkerak izango balu baino.

JAKIN

BEHARREKOAK

X NOIZTIK: 1925ean erabaki zen trafiko araudietan eskubiak lehentasuna izatea.

X AURKAKOAK: 1953an kaleratu zen eskubiaren lehentasunaren aurkako lehen txostena. Istripuen %45 bidegurutzetan izaten dira, eta gehienak ekidin zitezkeela ezkerak lehentasuna izanez gero zioen.

X EXPERIMENTUAK: Frantziako Quimper hirian 1976tik du ezkerak lehentasuna.

BEGIRADA BEREZIAK

DUCCI Bilduma.
D21 Ereduak: 5.850 pta.

*Giorgio Armani,
Christian Dior, Ducci,
Gianfranco Ferré,
Vogue, Reporter,
Valentino, Zeiss,
Byblos.*

Orain, **MULTIOPTICA**Sen, sortzaile handiek zugan jarrita dituzte begiak.

Bereizi egiten zaituzten begiradak zuretzat.

Egurkitarako Betaurrekoen Moda Goreneko bilduma berria.
Zure begientzat bakarrit.
MULTIOPTICASen bakarrik.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICA

Hernani, 4 - DONOSTIA

IKUSI BAIETZ

Astelehenean, irailak 12, «**Harira**» saioaren atal berria. Euskaltzaindiko lehendakaria den Jean Haritxelarrek Maddalen Iriarte, Xabier Euzkitze eta Maribel Aizarnaren galderak nola erantzuten dituen ikusteko aukera polita, 22.35etan.

Astelehenean ostiralera, eguerdiko 12.25etan, «**Beni eta Marini**» umore telesaila ikusteko aukera polita izango dute aurreko emanaldian ikusi ahal izan ez zuten guztiak. Hiru hamarkada eta gero Euskal Telebistara itzuli diren izar biren gorabe-

herek telebistaren ikuspegi barregarria ezagutzeko aukera ekartzen dute.

Ostegunak 15ean jarriko da martxan **Munduko Pilota Txapelketa**, Donibane Lohizunetik, eta ETBk egunero jarraituko du.

Astea amaitzeko, igandeko 23.30tan, John Singleton-en «**Boyz'n The Hood**» filmea eskainiko du gure telebistak. Zinema afro-amerikarraren joerei jarraiki, akzioz beteriko filmea duzu hau, amaieran telefilme arrunta bilakatu arren.

SUPERBAT Kluba, azken asteetan Bilboko El Corte Ingles-en gune garrantzitsua izan duena Euskal Telebista ikusten duten haurrentzat, kate handi honekin duen lotura haustear da, aste honetan bi enpresek egingo duten bilera eta gero. Haustura eman baino lehen, SuperBat Klubeko arduradunek akordioa lotu dute Bilintx etxearekin, Donostia, Baiona, Gasteiz, Bilbo, Iruñea, Zumarraga eta Tolosako liburudenda banatan euren produktuak salgai jartzeko.

ona zure oporretako pelikula
ptokain edozein karrete
rrebelatzeagatik edo AGFAcolor
R6 bat erosita abantaila handiak
ituen bidai txeke baten oparia duzu.

ta gainera...

lahi duzun lekuraino hegan
uk hautatutako herrialdean astebete
ohainik pasatzeko bidai baten zozketan
artuko duzu parte

Foto**ai**

ARGAZKI ZERBITZUAK

Igentea, 2

Urbietan, 7

Juan Antonio Larrañaga: «ETBrena beste pauso bat da nire bizitzan»

Reala utzi bai, baina futbola ahaztu ezin. Bizitza osoa gauza berean aritu ondoren, antzeko zerbait topatu du azpeitiarrak. Mikel Olazabalekin batera aritzen da «Futbol eroa» saioa aurkezten, Espainiako Liga Txapelketaren berri emanez. Futboleko eroak izatearen ordaina!

ARGIA. *Kirolariak bitz gutxiokoak zaretela diote, eta orain zuri kontrakoa erakustea tokatu zaizu.*

J.A. LARRAÑAGA. Egia

dela uste dut, hitz gutxiokoak garena normalean. Nik neuk ere arazoak izango ditut ziur, lasai eta etenik gabe hitz egiteko. Futbolaria za-

renean zuri egiten dizkizute galderak, eta orain nik egin behar ditut. Askoz ere lasaia sentitzen naiz oraindik zelai barruan kanpoan begira baino. Hala ere, egin ditut lantxo batzuk eta gustura nago egindakoarekin.

A. Kirolari obi euskaldun gero eta gebiago zaudete ETBn lanean.

J.A.L. Hala da. Bertako saltsa-maltsa guztiak barrutik ezagutu ondoren, uste dut lagungarria dela oso kirolari profesionalen ikuspedia. ETB beste pauso bat da, eta ez da aukera txarra.

A. Futbola joko eroa da berez, ala guk egiten dugu eroa?

J.A.L. Guk erotzen dugu, zalantzarik gabe. Zaletuek, futbol zelai guztiak betetzen dituztenean bere taldearen garaipena nola-hala ikusteko. Komunikabideek ere bai, nola ez. Hala ere, hemen ez da hainbestekoa komunikabideen eragin hori. Hemendik kanpoko kirol informazio gehiena futbolaren inguruan aritzen da, baina hemen baditugu beste kirol batzuk ere, jendearen jakinmina asko erakartzen dutenak.

A. Aurtengo denboraldia jarraituko duzu. Zein duzu faborittoa?

J.A.L. Ez dut Real esango, Zaragoza, Valencia, Real Madrid eta Atletico de Madrid gogor ikusten baititut.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Ametsetan

HARRO harro dabil Amatiño Euskal Telebista bezalakorik munduan ez dagoela aldarrikatuz. Egia biribil hau frogatzeko programazioan ikus daitekeen tele-saioen zerrenda plazaratzen du inolako lotsarik gabe. Nolabait egia izan daiteke hizkuntz minorizatuaren esparruan ETB puntako telebista izatea, baina honek ezin ditu proiektu honen hutsuneak izkutatu. Eta urteak aurrera joan ahala gero eta nabariagoak dira.

Udaldian programazio berriaren diseinua burutzen denez gero berau dugu autokritikarako sasoirik aproposena. Euskarak telebista standarra behar du. Informazioa euskaraz Prime time-ko beste aukera bat izango da. Dokumentalik onenak ETB1ean ikusgai egongo dira. Bidaia eta abenturak euskaraz dastatzeko saioa pantailaratuko da. Interres handiko futbol partiduak baino ez dira programatuko eta txirrindularitza laburpen eder eta arinak burutuko dira. Umeentzako marrazki biziunetan ez da biolentziarik izango.

Gainera, hiri estetika ez da faltako pantailan eta hirietan euskararen etorkizuna dagoela somatuko dugu hainbat saioetan. Agian ETBko bigarren katea elebiduna izan daiteke... Alajaina! guzti hau udako gau bero baten ametsa besterik ez da.

IMANOL AGIRRE

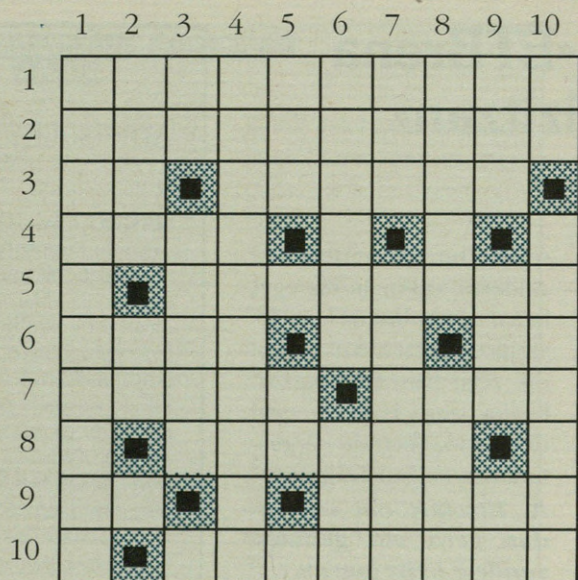

«Futbola ez de berez joko eroa; guk erotzen dugu».

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ahalmenak. 2.- Libertatea. 3.- Herri hizkeran, zer. Iparraldean, kanpora. 4.- Kausa partikula. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Bat. Boroaren sinbolo kimikoa. 5.- Lehenengoa. Kazeta. 6.- Zein pertsonari. Alderantziz, joan aditzaren erroa. Alkoholen bukaera. 7.- Lo egiteko orduetan iratzarrita ematen den denbora. Nevadako (EEBB) hiria. 8.- Bokala. Aezkoakoak, kontsonantea. 9.- Jainko egyptiarra. Anperioaren laburdura. Enbutua. 10.- Bokala. Pluralean, aran mota.

GOITIK BEHERA : 1.- Gazta biguna. 2.- Betea. Interjekzioa. Bokala. 3.- Iparretarrak. Euskal atzikia. Zero. 4.- Taloak egiten dituztenak. 5.- Sarrera. Uranioaren sinbolo kimikoa. Kanpo. Bokala. 6.- Sakonera handikoa. Kitatu gabe. 7.- Hegazti mota. Musulmanen liburu sakratua. 8.- Emakume izena. Hasiera eman, eutsi. 9.- Emakume izena. Edari alkoholdun. Musika nota. 10.- Errepikatuz, gorotza. Semearen semeak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Azalorea
Gameluak
Naramate
Oharkabe

7 letra

Aberria
Amerika
Eromena
Uzkaili

4 letra

Alli
Aran
Arra
Auzo
Bala
Bare
Bera
Eman
Gezi
Iaio
Ibar
Igel

Irak
Iran
Izan
Lana
Nano
Nare
Ogia
Otan
Riau
Seme
Sona
Ukan

2 letra

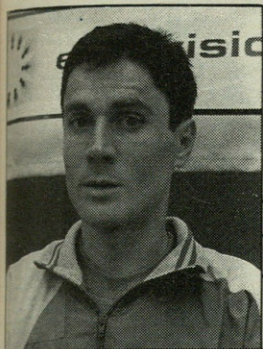
Ag
Al
An
Hr
Lu
Ot
Re
Ti

3 letra

Are
Eri
Iaz
Ore

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza
logikion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena,
Europako marathoilarien txapeladunaren izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
7	8	9			

[illegible]

—Hieroglifika—

N eeeeeee
27 eee50eee
eeeeeeeee

Bilbok ditu.

Aurreko asteko soluzioak

[illegible]

Gurutzegrama

EZKERESKUN: 1. Anaitasuna. 2. Barrabilak. 3.
Eurite. Ert. 4. R. Anisa. Da. 5. Toka. Lumak. 6. Zia.
Ag. 7. A. Sarreak. 8. Loteria. Ra. 9. Ehokia. Art. 10.
K. Akuria.
GOTIK BEHERA: 1. Abertzalea. 2. Nau. Oñob. 3.
Arrakastak. 4. Irina. AEK. 5. Tati. Irria. 6. Abeslari.
7. Si. Au. Ea. U. 8. Ule. Mar. Ar. 9. Nardagarri. 10.
Aktak. Kata.

Hieroglifikoa:

Oinarritzkoa

Kate hitzak

Z	A	M	A	A	B	E	L
B	I	R	A	O	E	S	E
A	B	E	R	T	E	K	A
D	A	A	L	I	G	O	T
U	A	T	E	A	H	S	A
E	R	I	A	I	A	I	O
E	A	L	A	A	R	R	A
Z	A	M	A	R	I	A	K
E	R	A	B	A	K	A	R
N	A	I	Z	R	B	O	L
N	O	I	Z	S	E	N	A

Bosteko ttipiak

A 1. Aralar. 2. Aduna. 3. Ilunak.
4. Anaia. 5. Erakar.

B 1. Agoitz. 2. Oldea. 3. Gidari.
4. Terma. 5. Izaiaik.

-Bosteko ttipia-

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Bizkaiko herria
2. Bakarra
3. Pl. Hegazti mota
4. Ileetatik tira egin
5. Biziduna

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

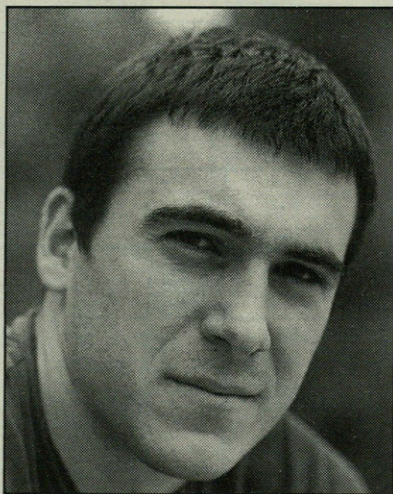
	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Bide guztiak doaz Pirinioetara

HARTU du azken arnasa oporraldiak atsedena uztail-abuztuan hartu ohi duten langileentzat behintzat, baldin eta atsedena hartzeko izan badira egunok. Beste zenbaitzuk iraila bide dugu astialdiaz gozatzeko garaia. Eta kontent. Kontent diot, uda beteko hilabeteak lanerako egokiek izan ez arren, oporrak hartzeko ere aproposenak ote diren zalanza egiten dudalako.

«Nora joango gaituk aurtan? Ni Ordessa aldera joango ninduake». «Nik Benasque aldera joko niake ba, hirumilako pare bat egitera edo». Besteak, ordea, nahiago du Respumosoko aterbe berria ezagutu eta iaz igo ezin izan zuen Balaitusera igo. Zenbat eta zenbat ari ote da, ordea, gauza bera pentsatzen Euskal Herriko beste muturrean. Eta ez badaezpada inork ezagutuko ez duen zoko-bazter edo bide zidor hori, bake santuan utziko zaituen paradisu ezkutu hori bilatzen saiatu. Horretarako hobe etxean. Eta zorioneko zoko hori inon bada, egon lasai, zure aurretik zulako beste lauk eginen baitute topo leku eta ordu berean, hauek ere bake santua gozoan. Eta jakina, lautik hiru euskaldunak.

ARRAZOI izango du Himalayara doazen mendizale asko zortzimilakoen sukarrak jota dauden eran, hemengoak Pirinioetarako sukarrak jota daudela dioenak, ezin ukatu. Himalayan sei eta zazpimilako lerden eta itzelak badira eta Pirinioetara gabe gure herrian tontor apainik eta zeharkaldi dotorerik ere bai. Tema gaiz-

toan, ordea, gu Pirinioetara. Etxekoa gutxietsi eta pausoak urrunera bideratu zale gara sarri —neu barne— izan ere badu altuerak ezin azaldu daitekeen halako erakarpena. Hona galdera gaiztoa: Pirinioetara joanda mendizaleagoak ote? Hil berri zaigun Luis Pedro Peña Santiagok emango zigun makina bat irakaspen honen gainean.

Mendizale ohizkoaz gain badira batzu-batzuk lanbidea eta ikasketak direla edo asteburuko «konpromisoak» direla, urte osoa klaustro barruko moja baino sedentarioagoa izan eta udaldia penitentzia egiteko garaia dela uste dutenak. Espezieak espezie, Pirinioetan biltzen gara guztiok. OHO edo BBBtik ikusi ez duzun ikaskidea, herrian bistaz ezagutu eta Infernuetatik behera lagun egin duzun kolega, behin edo behin Aralarren topo egin eta arratsaldearen

hondarrean Gorizko aterbean muturra azalduko duen hura, euskaldun traza hartuta Kaixo! agurtu eta heuk Aupa Kaixo! erantzun ondotik adiskide berria egin duan beste hura... Izan ere badu mendiak, edariak bezalaxe, guztiak adiskidetuarazten gaituen zerbit. Motxileroen gizelia.

PIRINIOETAKO alde guztiek, baina, ez dute era berean jasaten euskaldun oldea. Badira euskal mendizaleak biziki maite dituen txokoak: Benasque ingurua, Sallentetik abiatu eta Vignemale bitarteko inguru guzti hori, Posets-Perdiguero mendigunea, Ordessa, Aran bailara... Iaz, esate baterako, 8.517 mendizale hartu zituen Gorizko aterbeak eta podimeko gorenean, jakina, euskaldunak, ia 1.500 osotara. Alabaina, badira apenas eza gutzen diren aldeak ere. Maladeta, Aneto, Ballibierna ekialdeko bailara hori guztia adibidez, baina noski, aterbe eta zerbitzuak ere urri dira hemen.

OHARRA: eskutitzetan lege, ohar bat eginez bukatu nahi nuke idatzia. Honez gero, eskarmenturik izan bide duzu, baina baldin eta inguruko guztietaz nazkatuta egun batzuk bakarrik pasa nahi badituzu ez joan Belagua, Zuriza edo Linza aldera, ez behintzat Aste Santuan edo udan. Oraindik orain, herrian baino ezagun gehiago topatu ez dut ba Izaba eta Belaguako aterbean! Ez naiz jendezalea, hori dut gaitz, baina hurrengoan ere Pirinioetan eginen dugu topo, seguru.

RAMON OLASAGASTI

«Egunkaria»ko kazetaria

Tere Beloki

Mikel Olazabal

Arantxa Irastorza

Ainhoa Etxebeste

Iñaki Olaziregi

Arantxa Arza

Lurdes Arrizabalaga

Iñaki Elortza

Bea Zabaleta

Gorka Etxebeste

Arritxu Iribar

Nikolas Aldai

M. Karmen Odriozola

Edurne Telletxea

Arantxa Iturbe

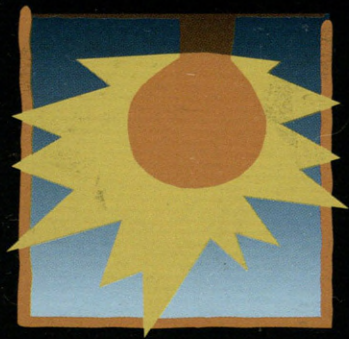
Jaime Otamendi

IZANARI IZENA

Gau ta egun lagun egiten
 uneoro informazioaren harian
 askoren ahalaginez, gero eta familia
 handiagoa osatzen dugu.
IZANARI IZENA ematen dioten
 profesionalak dira.

ESAN ETA IZAN

ARGIA

BAZTAN BIDASOA

**M A P A
E T A
G I D A**

Herriak

Historia

Bizitza

Ohiturak

**Datorren asteko ARGIArekin
dohainik zure eskuetan**

